

Sociološko istraživanje životnih uvjeta i stavova prema obnovi u Bosne i Hercegovine

**Dragan Bagić
Dejan Dedić**

ŠVEDSKA MEĐUNARODNA AGENCIJA
ZA RAZVOJ I SURADNJU

Odjel za procjenu i unutrašnju reviziju

Sadržaj

1	Uvod	3
2	Metodologija	3
	2.1 Uzorak.....	3
	2.2 Upitnik	4
3	Demografija	5
4	Progonstvo i izbjeglištvo	6
5	Pomoć i stavovi o pomoći	11
	5.1 Vrste i davatelji pomoći	11
	5.2 Stavovi prema međunarodnoj pomoći	14
6	Sadašnjost u BiH	25
	6.1 Sadašnje stanje – ekonomska situacija	25
	6.1.1 Krediti	30
	6.2 Sadašnje stanje – politička situacija.....	34
	6.2.1 Privrženost mjestu i osjećaj sigurnosti.....	34
	6.2.2 Religija.....	36
	6.2.3 Međuetnički kontakti i distanca	37
	6.2.4 Mediji	56
	6.2.5 Politika.....	62
7	Budućnost u BiH	65
	7.1 Životne perspektive	65
	7.2 Odnosi među narodima BiH.....	67
	Zaključak	73

Art. no.: SIDA4887ba

ISBN 91-586-8686-X

1 Uvod

Švedska međunarodna agencija za razvoj i suradnju (u nastavku teksta Sida) naručila je istraživanje u BiH od PULS d.o.o. agencije za istraživanje tržišta, medija i javnog mnijenja. Svrha istraživanja bila je evaluacija pomoći u izgradnji i obnovi kuća i stanova građanima u ratom pogođenim područjima BiH.

2 Metodologija

Istraživanje je provedeno osobnim intervjuiranjem u kućanstvima ispitanika. U istraživanje je bilo uključeno 2000 ispitanika iz kućanstava koji su primili pomoć u obnovi/ izgradnji stana ili kuće od Sida-e te 1000 ispitanika iz kućanstava koja nisu primila takvu pomoć od Sida-e ili su primila pomoć od nekih drugih organizacija ili pak nisu bila primila nikakvu pomoć.

Terenski dio istraživanja proveden je u razdoblju od 10.06.2004. do 07.07.2004.

2.1 Uzorak

Istraživanje je provedeno na ciljnom uzorku od 2000 ispitanika tj. kućanstava primatelja Sida pomoći. Ciljni uzorak bio je kvotni. Na temelju pojedinačnih popisa primatelja pomoći koje je osigurao naručitelj, agencija PULS formirala je jedinstvenu bazu s popisom kućanstava koja su primila pomoć. Budući da se pomoć distribuirala posredstvom četiriju organizacija na terenu tj. putem švicarskog Caritasa, LWF-a, SRSA-e te CRI-a, utvrđene su kvote na temelju proporcija kućanstava koja su pomoć primila od pojedine organizacije.

Izbor naselja i izbor kućanstva unutar svake od četiriju skupina kućanstava s obzirom na organizaciju preko koje su primili pomoć bio je slučajan. Izbor ispitanika u kućanstvu provodio se na temelju tablica koje su trebale osigurati podjednaku zastupljenost ispitanika obaju spolova u uzorku.

U kontrolnom uzorku bilo je 1000 ispitanika. Kontrolni uzorak bio je ekvivalentan ciljnom uzorku s obzirom na kanton i veličinu naselja. Naselja za kontrolni uzorak birana su po slučaju. Unutar tako izabranog naselja, adresa polazne točke određena je također po slučaju. Od te polazne točke preciznim procedurama definiran je izbor kućanstava – “random walk method”:

a) U GRADOVIMA – Od polazne točke, s desne strane ulice u smjeru većih kućnih brojeva bira se svaki šesti kućni broj i na njemu anketira samo u jednom kućanstvu.

Opće je pravilo da na istom kućnom broju nije dopušteno anketirati u više od jednog kućanstva. To pravilo vrijedi i ako se radi o zgradi s više stanova (više katova). Izuzetak od pravila su neboderi gdje se može izabrati do dva stana pri čemu treba mijenjati katove na kojima se biraju kućanstva. Dakle, ako je u prvom ulazu anketirano kućanstvo na prvom katu, u sljedećem treba anketirati kućanstvo po sredini zgrade, u sljedećem pri vrhu zgrade – na višim katovima, zatim ponovo na prvom ili drugom katu itd.

- b) U MALIM NASELJIMA (sela) – Od polazne točke, s desne strane ulice u smjeru većih kućnih brojeva bira se svaki n-ti (n se određuje ovisno o veličini naselja) kućni broj i na njemu anketira samo u jednom kućanstvu. Anketirati treba ravnomjerno po čitavom naselju – u centru i na periferiji s obje strane naselja, bogatiji i siromašniji dio naselja. Stoga naselje treba podijeliti u 4 podjednaka kvadranta – sjeverni, istočni, zapadni i južni, i u svakome od njih napraviti podjednak broj anketa. Pri tome opet treba voditi računa da ne bude više od polovine anketa u centru odnosno na periferiji naselja.

Na taj način osiguran je slučajan izbor kućanstava kao sekundarnih jedinica izbora. Izbor ispitanika u kućanstvu provodio se na temelju tablica koje su trebale osigurati podjednaku zastupljenost ispitanika obaju spolova u uzorku. U oba uzorka ispitanici su bili «nositelji kućanstva», a ako u kućanstvu žive «nositelji kućanstva» različitog spola, svatko od njih imao je jednaku vjerojatnost odabira u uzorak.

2.2 Upitnik

Upitnik na engleskom jeziku pripremio je naručitelj. Agencija PULS d.o.o. izvršila je prijevod upitnika na hrvatski i ta prevedena verzija upitnika raspravljena je s naručiteljem. Nakon unesenih izmjena i potvrde konačne verzije upitnika od strane naručitelja, upitnik je preveden na bošnjački i srpski jezik te prilagođen za primjenu na terenu u BiH. Upitnik je u konačnoj verziji sadržavao 72 pitanja (ili 98 varijabli) uključujući i pitanja koja su se odnosila na demografske podatke. Upitnik s jednakim pitanjima bio je primijenjen i na ciljnom i na kontrolnom uzorku, kao i u oba entiteta BiH.

3 Demografija

Tablica d1. Spol ispitanika

	Ciljni uzorak	Kontrolni uzorak
Ukupno	2000	1000
Muškarac	49,8%	48,2%
Žena	50,2%	51,8%
Total	100,0%	100,0%

Tablica d2. Dob ispitanika – Kategorije

	Ciljni uzorak	Kontrolni uzorak
Ukupno	2000	1000
15 do 29 godina	2,6%	7,8%
30 do 44 godine	20,5%	24,8%
45 do 54 godine	23,4%	21,2%
55 do 64 godine	23,2%	19,2%
65 do 74 godine	23,3%	20,6%
75 +	7,2%	6,4%
Total	100,0%	100,0%

Tablica d2.1. Dob ispitanika – Prosjek

Ciljni uzorak		Kontrolni uzorak	
M	N	M	N
55,6	1999	52,6	1000

Tablica d3. Obrazovanje ispitanika

	Ciljni uzorak	Kontrolni uzorak
Ukupno	2000	1000
Osnovna škola	56,9%	51,5%
Srednja škola	36,3%	40,5%
Viša/ Visoka škola +	6,8%	7,5%
NZ/BO	0,1%	0,5%
Total	100,0%	100,0%

Tablica d4. Prosječna dob članova kućanstva koja su primila pomoć

Ciljni uzorak	
M	N
45,4	1999

Tablica d5. Prosječni broj članova kućanstva koja su primila pomoć

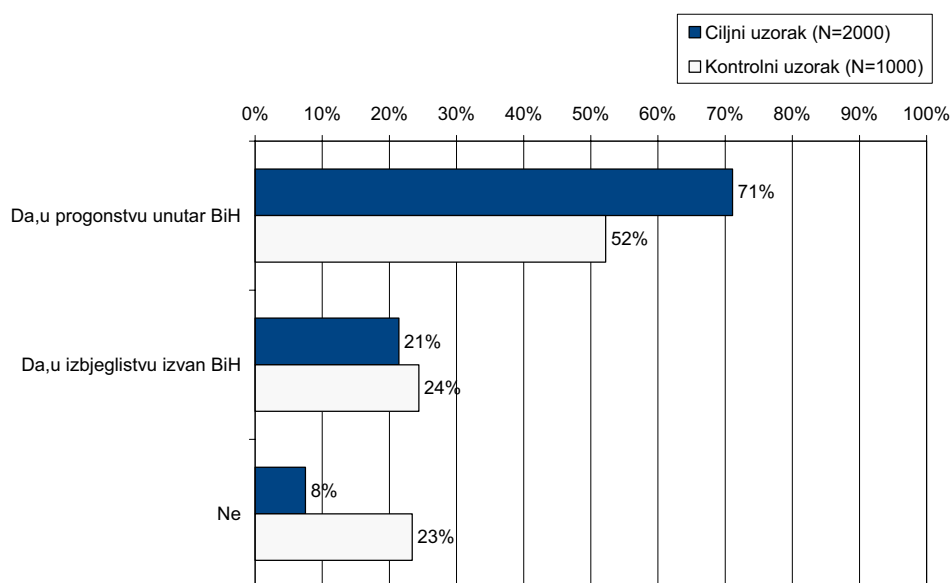
Ciljni uzorak	
M	N
3,3	1984

4 Progonstvo i izbjeglištvo

Želeći utvrditi činjenice vezane uz progonstvo/ izbjeglištvo ispitali smo jesu li, i gdje ispitanici bili u progonstvu/ izbjeglištvu, kada su se vratili te kakva je bila motivacija za povratak odnosno kakva je motivacija za ostanak.

Većina ispitanika, kako u ciljnom (71,1%) tako i kontrolnom uzorku (52,2%) bila je u progonstvu unutar BiH. U izbjeglištvu izvan BiH bilo je oko petine ispitanika iz oba uzorka. U odnosu na ciljni uzorak, nešto veći broj ispitanika u kontrolnom uzorku nije uopće napuštao svoj dom tijekom rata (23,4% naprama 7,5% u ciljnom uzorku).

Slika 1. «Jeste li bili u progonstvu ili izbjeglištvu za vrijeme rata?»

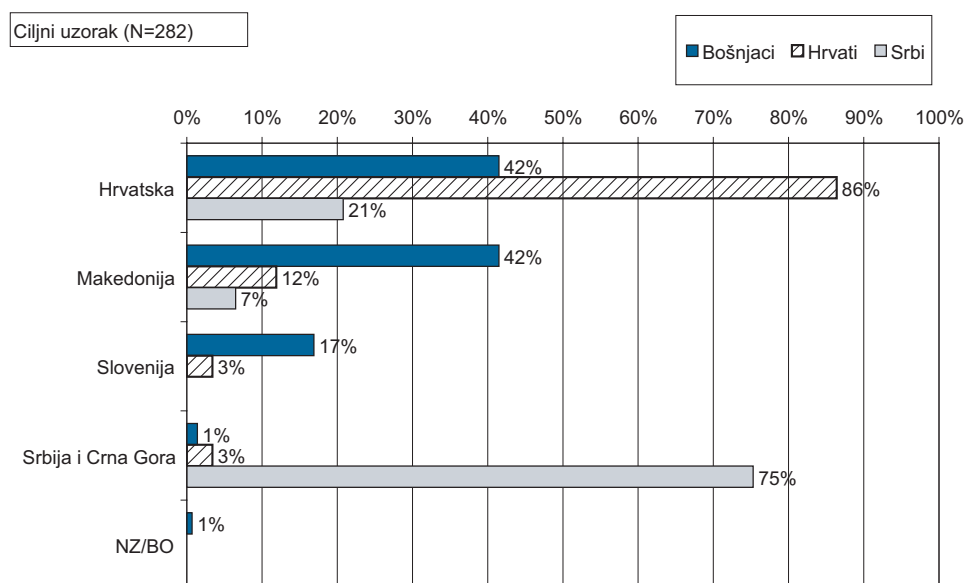
Među državama bivšim jugoslavenskim republikama, izbjeglice iz BiH najviše su primane u Hrvatsku (45,7% ciljni te 41,3% kontrolni uzorak) i Makedoniju (26,2% ciljni, 27,0% kontrolni uzorak).

Međutim, nešto drukčija slika dobiva se kad se u obzir uzme i nacionalnost ispitanika. Tako se pokazalo da su Hrvati u izbjeglištvo najviše išli u Hrvatsku, a Srbi u Srbiju i Crna Goru. Bošnjaci iz ciljnog uzorka utočište su podjednako nalazili u Hrvatskoj i Makedoniji, a oni iz kontrolnog uzorka najviše u Hrvatskoj te zatim u Makedoniji i Sloveniji.

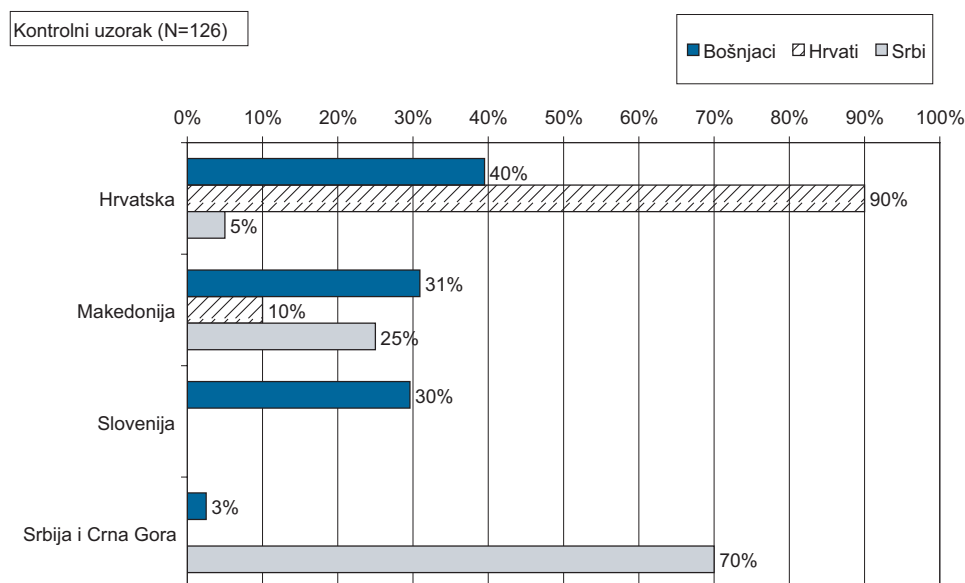
Tablica 1. «Gdje ste bili u izbjeglištvu?» (Mogućnost više odgovora)

	Ciljni uzorak	Kontrolni uzorak
Ukupno	282	126
Hrvatska	46%	41%
Makedonija	26%	27%
Srbija i Crna Gora	22%	13%
Slovenija	9%	21%
NZ/BO	0,4%	
Total	104%	102%

Slika 2. Države (bivše jugoslavenske republike) koje su primale izbjeglice iz BiH
– Ciljni uzorak (Mogućnost više odgovora)

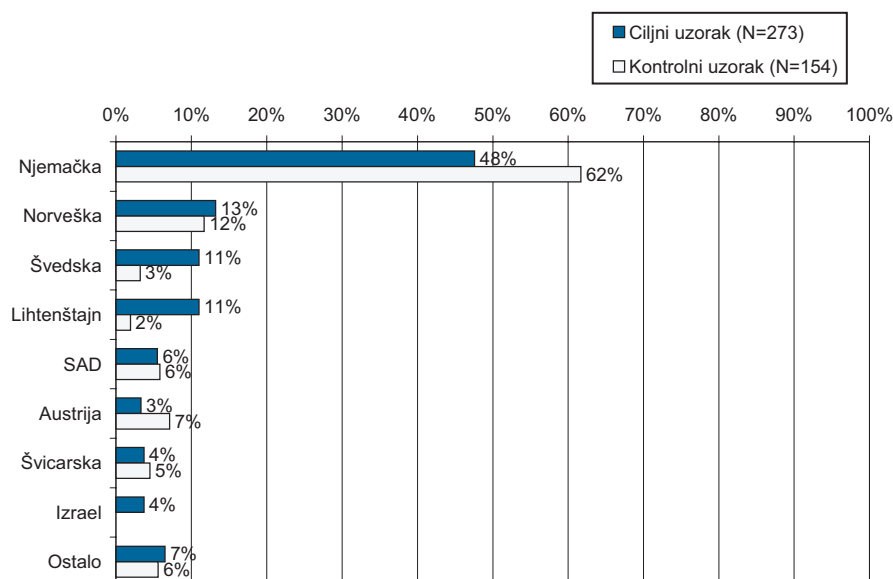

Slika 3. Države (bivše jugoslavenske republike) koje su primale izbjeglice iz BiH
– Kontrolni uzorak (Mogućnost više odgovora)

Među državama izvan kruga bivših jugoslavenskih republika, izbjeglice iz BiH uvjerljivo najviše primala je Njemačka (48% ciljni, 62% kontrolni uzorak).

Slika 4. Države izbjeglištva (Mogućnost više odgovora)

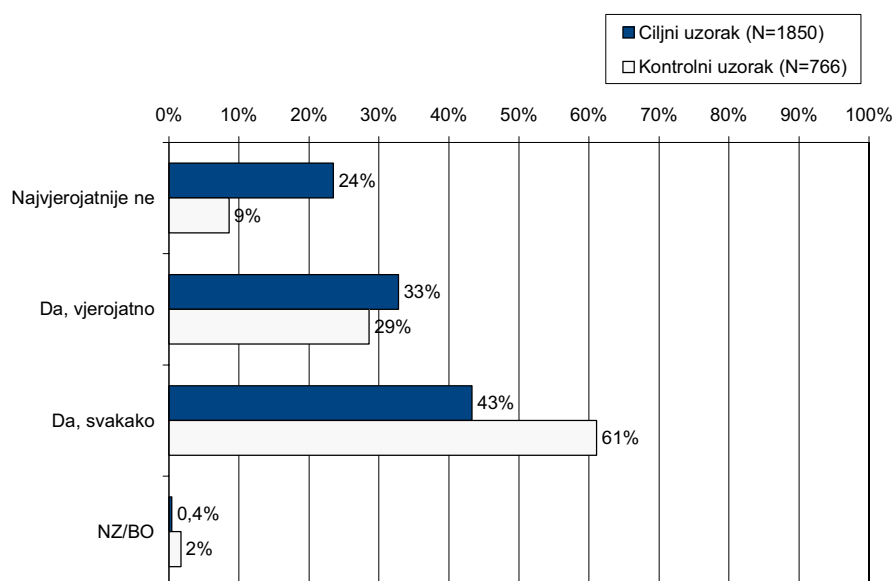
S obzirom na razloge povratka, približno dvije petine ispitanika u oba uzorka (42% ciljani, 40% kontrolni uzorak) navodi da se u mjesto povratka vratilo zato jer su bili preseljeni tj. zato jer su morali napustiti privremeni stan zbog povratka prijašnjeg vlasnika.

Većina ispitanika u oba uzorka navodi da bi se vjerojatno ili svakako vratili (76% ciljani, 89% kontrolni uzorak) i da nisu dobili financijsku pomoć. No, kao što se može vidjeti na Slici 5., u ciljnom uzorku je veći broj onih koji navode da se bez financijske pomoći najvjerojatnije ne bi vratili (24% naprama 9% u kontrolnom uzorku), što upućuje na zaključak da je financijska pomoć Sida-e ipak djelovala kao poticaj na povratak. Na općenito pozitivan utjecaj financijske pomoći na povratak posredno upućuje i podatak da bi samo manji dio ispitanika u oba uzorka (19% u ciljnom, 15% u kontrolnom uzorku) otišao živjeti negdje drugdje da im je i tamo bila ponuđena financijska pomoć (Slika 6).

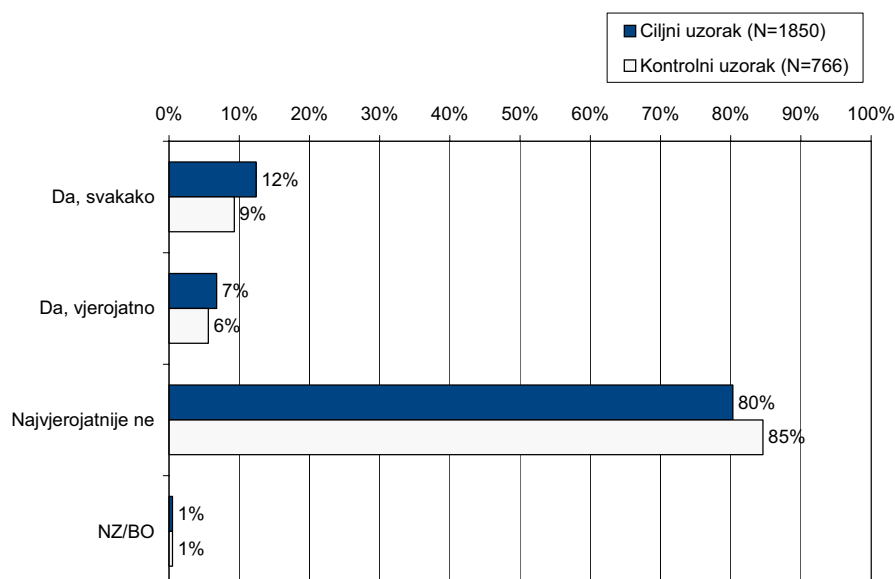
Tablica 2. «Jeste li se vratili zato jer ste preseljeni tj. zato jer ste morali napustiti privremeni stan zbog povratka prijašnjeg vlasnika?»

	Ciljni uzorak	Kontrolni uzorak
Ukupno	1850	766
Da	42%	40%
Ne	57%	59%
NZ/BO	2%	1%
Total	100%	100%

Slika 5. «Biste li se vratili da niste dobili finansijsku/ ekonomsku pomoć?»

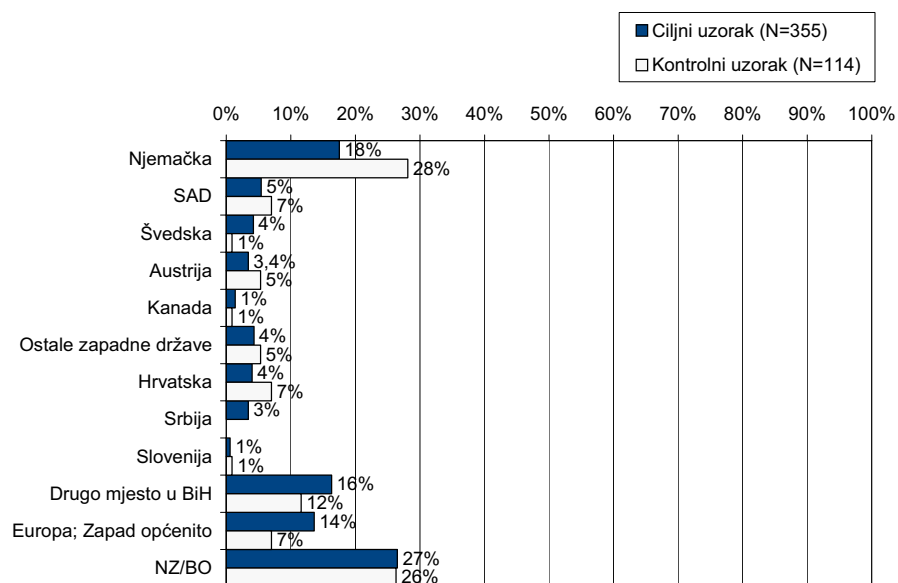

Slika 6. «Biste li radije otišli živjeti negdje drugdje da Vam je i tamo bila ponuđena finansijska/ ekonomska pomoć?»

Kada su oni ispitanici koji su naveli da bi uz finansijsku pomoć otišli živjeti negdje drugdje bili upitani gdje bi radije živjeli, kao preferirana država najviše se istaknula Njemačka (18% ciljani, 28% kontrolni uzorak). Ispitanici su općenito veću preferenciju pokazali prema razvijenim državama zapadnog svijeta nego prema državama bivšim jugoslavenskim republikama iz neposrednog susjedstva. Određeni dio ispitanika (16% u ciljnom, 12% u kontrolnom uzorku) ne bi napuštao BiH već bi željeli živjeti u nekom drugom gradu ili području BiH. Više od četvrtine ispitanika u oba uzorka (27% ciljani, 26% kontrolni) nije navelo gdje bi radije živjeli (Slika 7).

Slika 7. «Gdje bi ste radije željeli živjeti?»

5 Pomoć i stavovi o pomoći

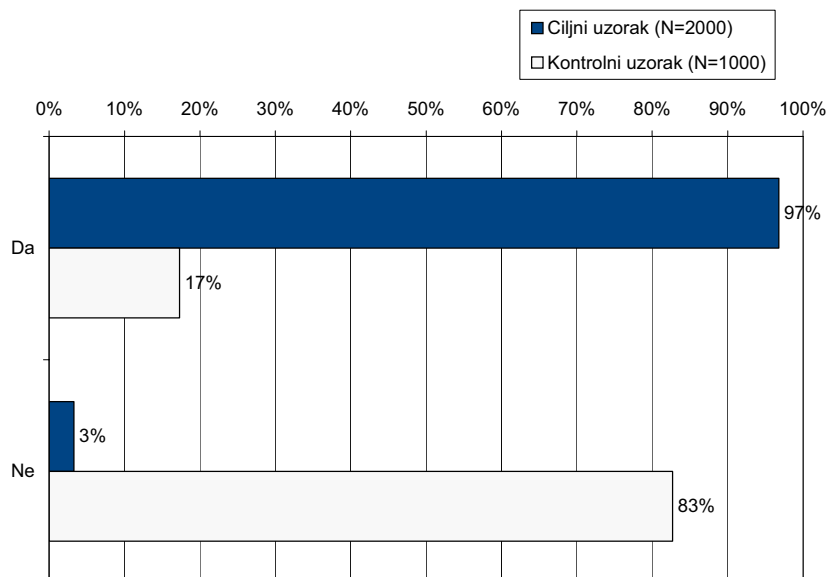
Glavni cilj ovog istraživanja bio je utvrditi u kojoj mjeri su ispitanici primili neku vrstu pomoći nakon rata, te naročito kakvu vrstu pomoći su dobili i od koga su je dobili. Također, ispitanici su različitih stavova prema međunarodnoj pomoći.

5.1 Vrste i davatelji pomoći

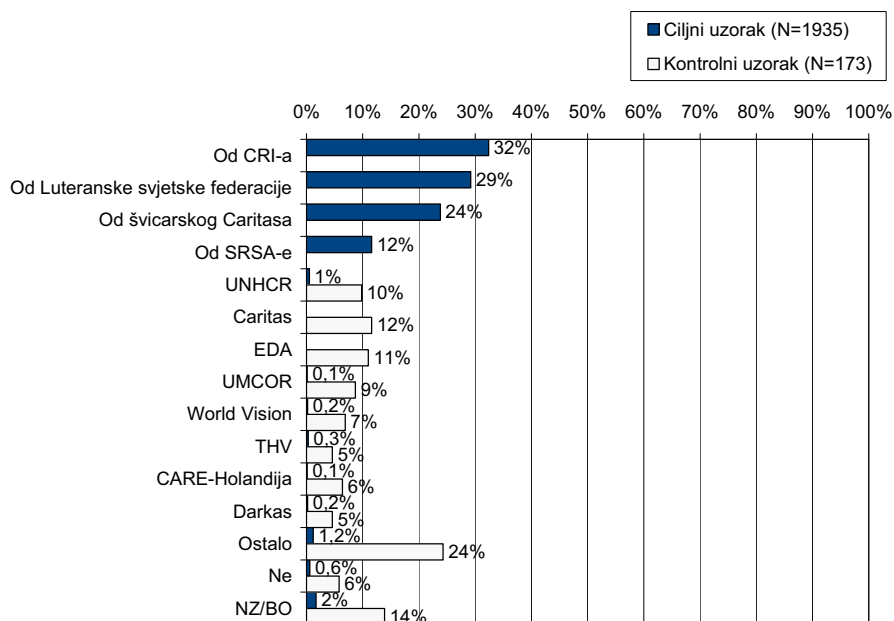
U ciljnom uzorku ispitanika njih 97% navodi da je primilo neku međunarodnu pomoć nakon rata. (Unatoč tome što su kućanstva za ciljni uzorak izabrana na temelju popisa primatelja pomoći formiranih na temelju podataka koje je osigurala Sida kao naručitelj istraživanja, 3% ispitanika navodi da njihova obitelj nije primila pomoć. Razlog tome mogao bi biti u nedovoljnoj usklađenosti popisa primatelja pomoći sa stvarnim stanjem na terenu. Drugi, manje vjerojatan razlog jest mogućnost da je u kućanstvu koje je doista primilo pomoć, anketiran ispitanik koji za tu činjenicu nije znao ili ju je zaboravio).

S druge pak strane, 83% ispitanika kontrolnog uzorka navelo je da nije primilo pomoć. No, za kućanstva iz kontrolnog uzorka nije niti bio nužan uvjet primitak pomoći (tj. osim kućanstava koja su pomoć dobila od nekih drugih organizacija u uzorak su mogla ući i kućanstva koja pomoć uopće nisu primila). Napomenimo da su ciljni i kontrolni uzorak bili komparabilni s obzirom na regiju i veličinu naselja, te da kućanstva koja su primila Sida pomoć nisu mogla ući u kontrolni uzorak. Stoga se može pretpostaviti da je na određenom području gdje su kućanstva primala pomoć od Sida-e, veća vjerojatnost pronalazjenja kućanstva koje uopće nije primilo pomoć nego kućanstva koje je primilo pomoć od neke druge organizacije osim Sida-e. Naime, pokazalo se da je tek oko 3% kućanstava u ciljnom uzorku navelo da je primilo pomoć od nekih drugih organizacija.

Slika 8. «Je li Vaša obitelj primila neku međunarodnu pomoć nakon rata?»

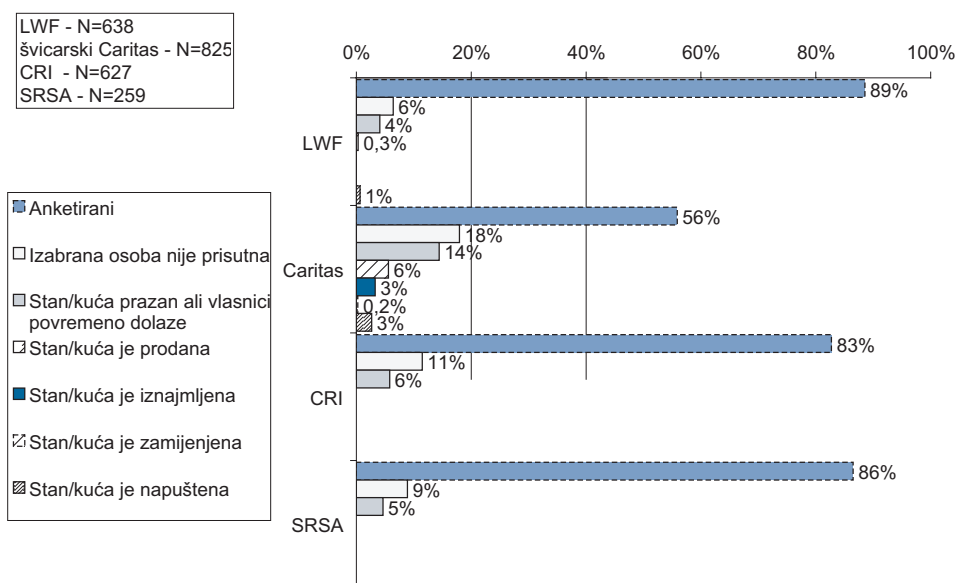
Slika 9. «Jeste li dobili pomoć u obnovi/izgradnji Vaše kuće? Ako da, od koga?» (Mogućnost više odgovora)

Među onim ispitanicima koji su naveli da su primili neku međunarodnu pomoć nakon rata, u ciljnom uzorku 32% ispitanika navodi da je primilo pomoć u obnovi/ izgradnji kuće od Cross Roads International-a (CRI), 29% od Luteranske svjetske federacije (LWF), 24% od švicarskog Caritasa te 12% od Swedish Rescue Service Agency-a (SRSA). Kao što se može vidjeti na Slici 9., u kontrolnom uzorku su se od organizacija koje su davale pomoć u obnovi/ izgradnji kuća nešto više pojavljivali Caritas (12%), te EDA (11%) i UNHCR (10%).

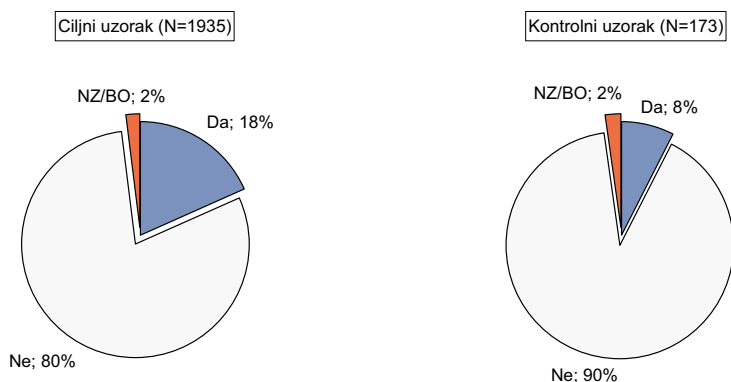
Primanje poljoprivredne pomoći (među onim ispitanicima koji su naveli da su primili neku međunarodnu pomoć) navodi 18% ispitanika ciljnog i 8% ispitanika kontrolnog uzorka (Slika 10). U oba slučaja, na pitanje od koga su tu poljoprivrednu pomoć dobili, najčešći je općenit odgovor «Od Švedana».

Slika 9.1. Napušteni stanovi/ kuće – po organizacijama

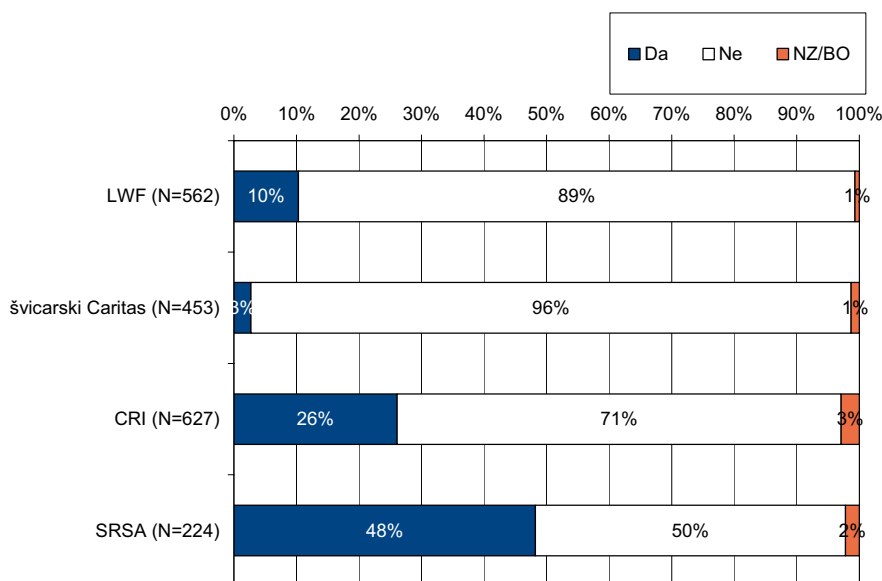

U analizi broja napuštenih stanova/ kuća izražavane su proporcije od ukupnog broja kućanstava za koja se mogao odrediti vlasnički status. Pokazalo se da je određeni broj (3%) napuštenih stanova/ kuća bilo na popisu kućanstava koja su pomoć primila od švicarskog Caritasa, te od LWF-a (1%), dok takvi slučajevi nisu registrirani kod CRI-a i SRSA-a.

Slika 10. «Je li Vaša obitelj primila poljoprivrednu pomoć?»

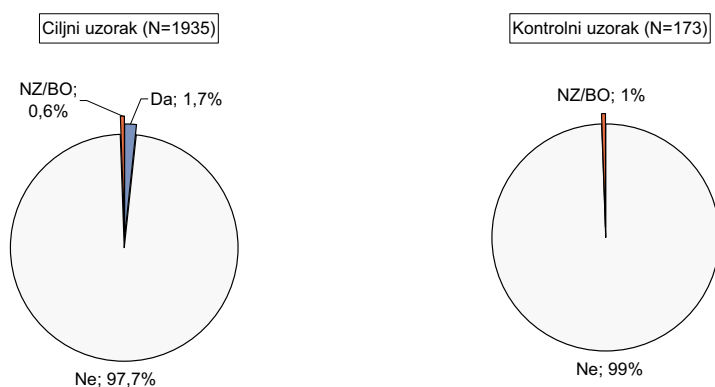
Slika 10.1. «Je li Vaša obitelj primila poljoprivrednu pomoć?» – CILJNI UZORAK po organizacijama od kojih su primili pomoć u obnovi/ izgradnji kuće

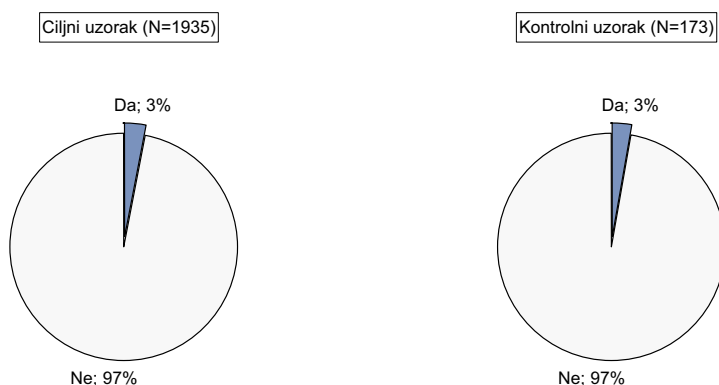
Među primateljima pomoći u obnovi/ izgradnji kuće najveći broj primatelja poljoprivredne pomoći je kod SRSA (48%), zatim kod CRI (26%), te kod LWF (10%) i najmanje kod švicarskog Caritasa (3%).

Što se pak dobivanja mikro-kredita tiče, vrlo mali broj ispitanika navodi (približno 2% u ciljnom uzorku navodi, dok u kontrolnom uzorku nitko ne navodi) da je dobio takav oblik pomoći (Slika 11), a slično je bilo i s odgovorom na pitanje jesu li dobili neki drugi oblik pomoći, na koje je potvrdno odgovorilo po 3% ispitanika u oba uzorka (Slika 12).

Slika 11. «Jeste li dobili mikro kredite?»

Slika 12. «Jeste li primili neki drugi oblik pomoći?»

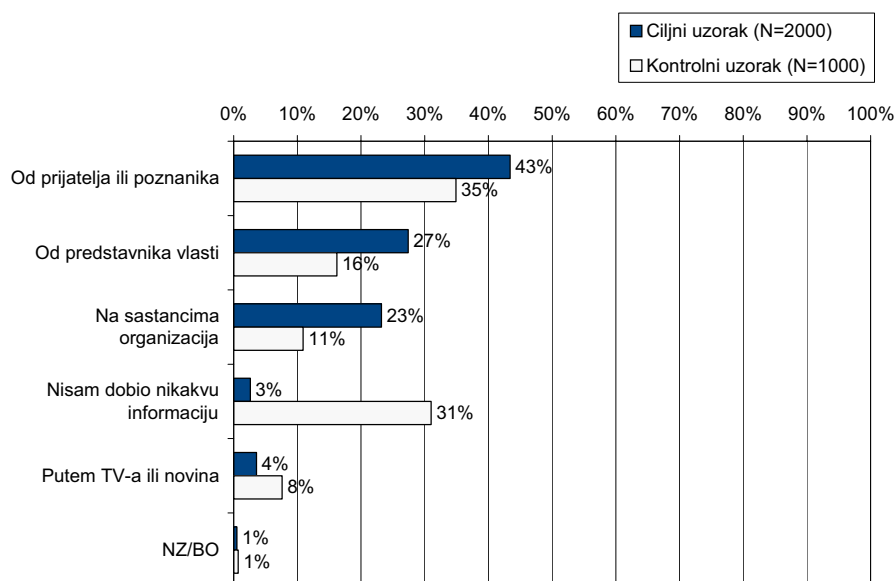

5.2 Stavovi prema međunarodnoj pomoći

Ovo poglavlje bavi se mišljenjem ispitanika o međunarodnoj pomoći općenito te o kriterijima, organiziranosti i načinu raspodjele pomoći.

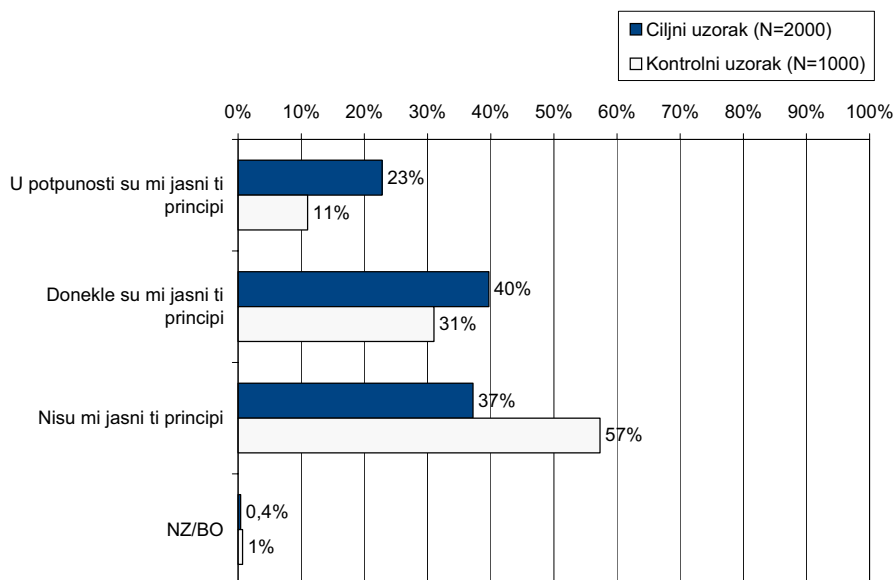
Kao što se može vidjeti na Slici 13. ispitanici su se o međunarodnoj pomoći najčešće informirali preko svojih prijatelja ili poznanika (43% ciljnih, 35% kontrolni uzorak). Tek nakon neformalnih izvora informiranja slijede službeni izvori kao što su predstavnici vlasti (27% ciljnih, 16% kontrolni) i sastanci organizacija (23% ciljnih, 11% kontrolni uzorak). Uočljivo je da kod kontrolnog uzorka gotovo trećina ispitanika (njih 31%) navodi da nije dobilo nikakvu informaciju o pomoći. Uzevši u obzir prije spomenutu činjenicu da većina ispitanika kontrolnog uzorka nisu bili primatelji međunarodne pomoći, ovakvi rezultati upućuju na zaključak da je upravo (ne)informiranost o programima međunarodne pomoći kod ovih ispitanika mogao biti jedan od razloga zašto pomoć nisu primili.

Slika 13. «Kako ste saznali za mogućnost dobivanja pomoći?»

Iako u ciljnom uzorku 23% ispitanika navodi da su im u potpunosti jasni, a još 40% njih navodi da su im donekle jasni principi po kojima je pomoć dijeljena, još uvijek 37% ispitanika iz kućanstava koja su primila Sida pomoć navodi da im ti principi nisu jasni. U kontrolnom uzorku većini (57%) ispitanika nisu jasni principi podjele pomoći (Slika 14). Za očekivati je bilo da će proces dodjele pomoći povećati razinu razumijevanja principa podjele pomoći kod onih koji su pomoć primili. To se donekle i pokazalo jer je u ciljnom uzorku veći postotak onih kojima su donekle ili u potpunosti ti principi jasni nego u kontrolnom, dok je postotak onih kojima nisu jasni veći u kontrolnom nego u ciljnom uzorku (iako je i taj postotak u ciljnom uzorku veći nego što bi se moglo očekivati).

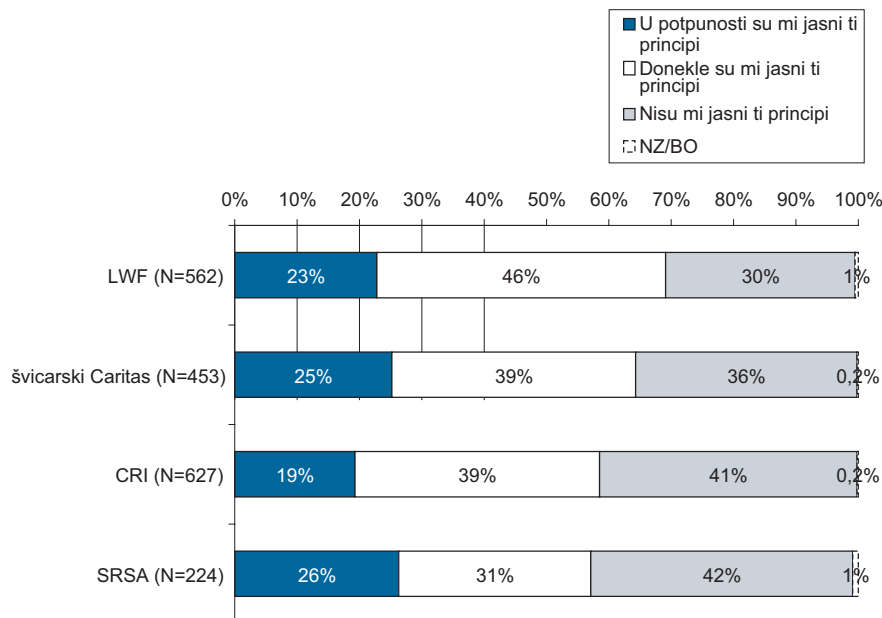
Slika 14. «Smatrate li da su Vam jasni principi po kojima je pomoć dijeljenja?»

S obzirom na sličnost odnosa između rezultata ciljnog i kontrolnog uzorka na pitanjima jasnoće principa (Slika 14) i procjene pravednosti raspodjele pomoći (Slika 15), može se pretpostaviti da je upravo percepcija jasnoće principa raspodjele pomoći utjecala na procjenu pravednosti njene

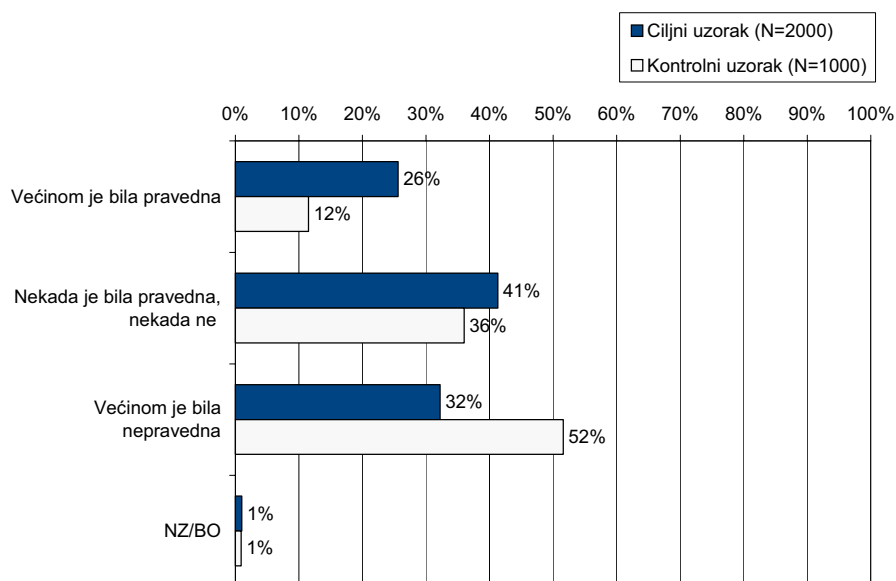
raspodjele. Drugim riječima, za pretpostaviti je da su oni ispitanici koji su naveli da su im jasni principi raspodjele pomoći i samu raspodjelu percipirali kao pravedniju i obrnuto, oni koji su naveli da im nisu jasni principi vjerojatno su i raspodjelu percipirali kao nepravedniju. To potvrđuju i statistički značajni pozitivni koeficijenti korelacije (Spearman-ov r) između rezultata na tim dvama varijablama ($r=0,469$; $p=0,01$ u ciljnom uzorku, $r=0,445$; $p=0,01$ u kontrolnom uzorku).

Slika 14.1. «Smatrate li da su Vam jasni principi po kojima je pomoć dijeljenja?» – CILJNI UZORAK po organizacijama

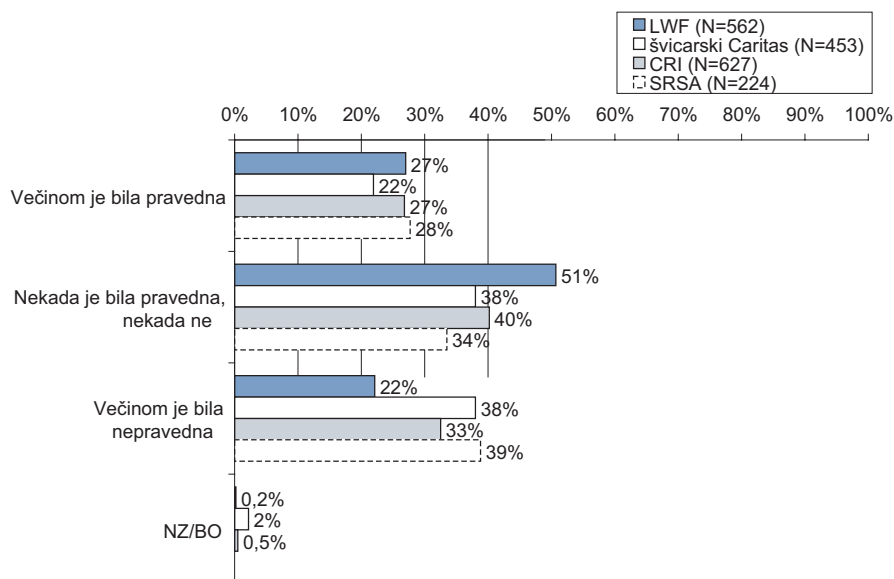

Iako je kod CRI-a u odnosu na ostale tri organizacije nešto manji postotak (19%) onih ispitanika koji navode da su im principi raspodjele pomoći u potpunosti jasni, najveći postotak onih koji navode da im ti principi nisu jasni bio je kod SRSA (42%), a zatim kod CRI-a (41%).

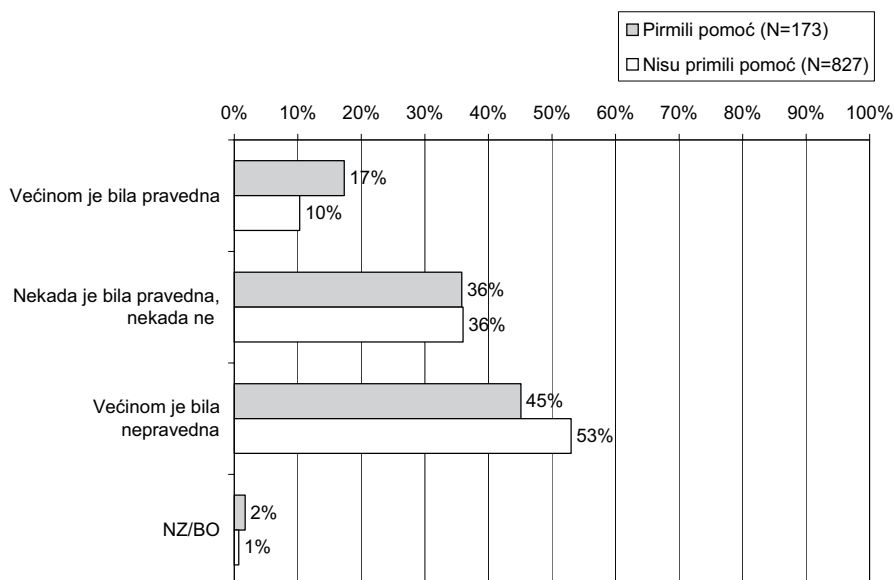
Slika 15. «Je li raspodjela pomoći bila pravedna?»

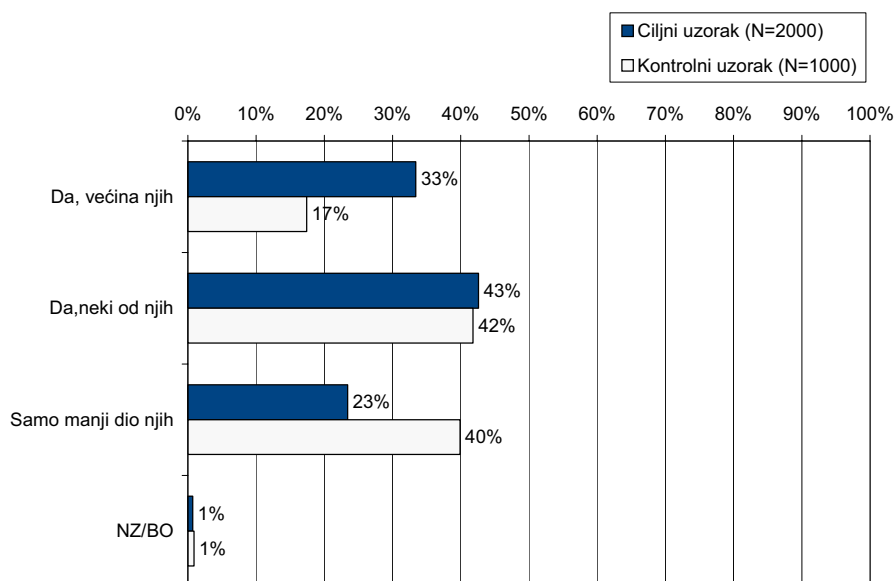
Slika 15.1. «Je li raspodjela pomoći bila pravedna?» – CILJNI UZORAK po organizacijama

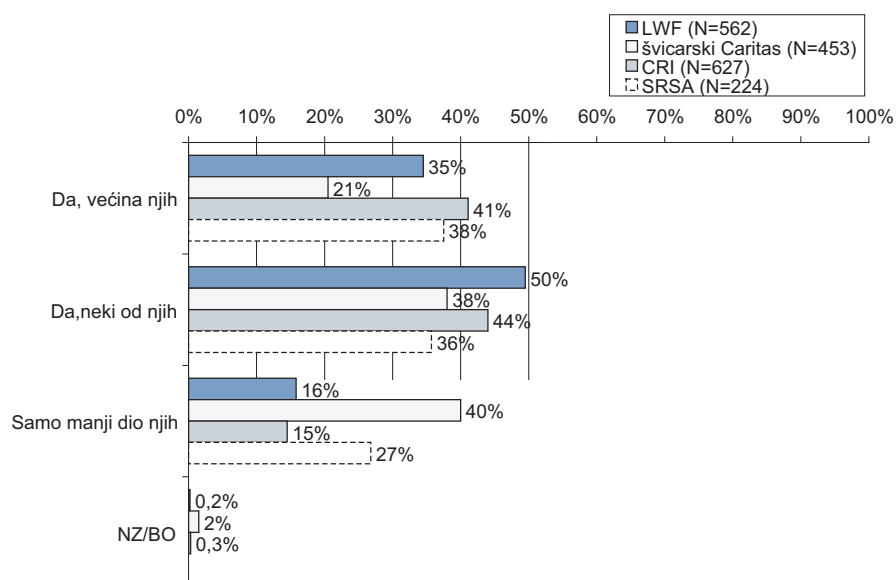
Slika 15.2. «Je li raspodjela pomoći bila pravedna?» – KONTROLNI UZORAK – primatelji/ neprimatelji pomoći

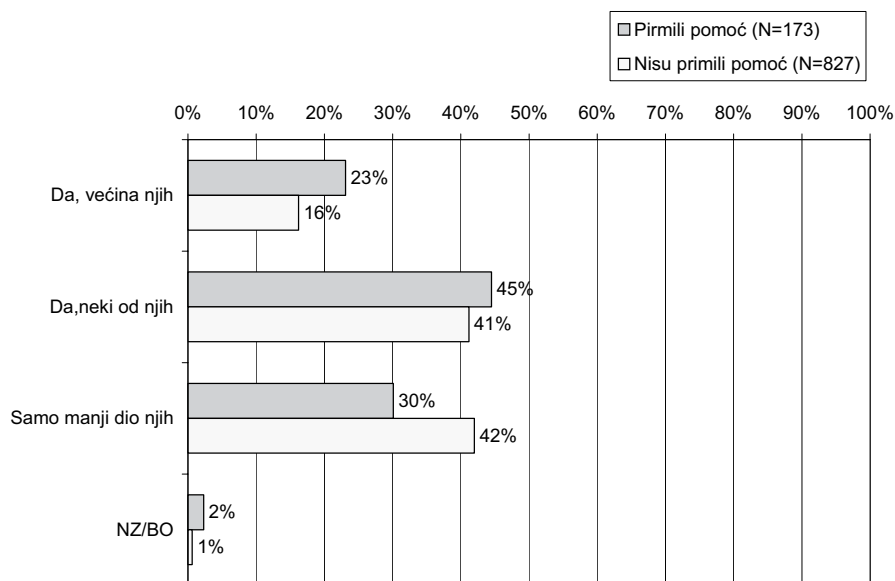
Slika 16. «Jesu li oni kojima je pomoć bila potrebna tu pomoć i dobili?»

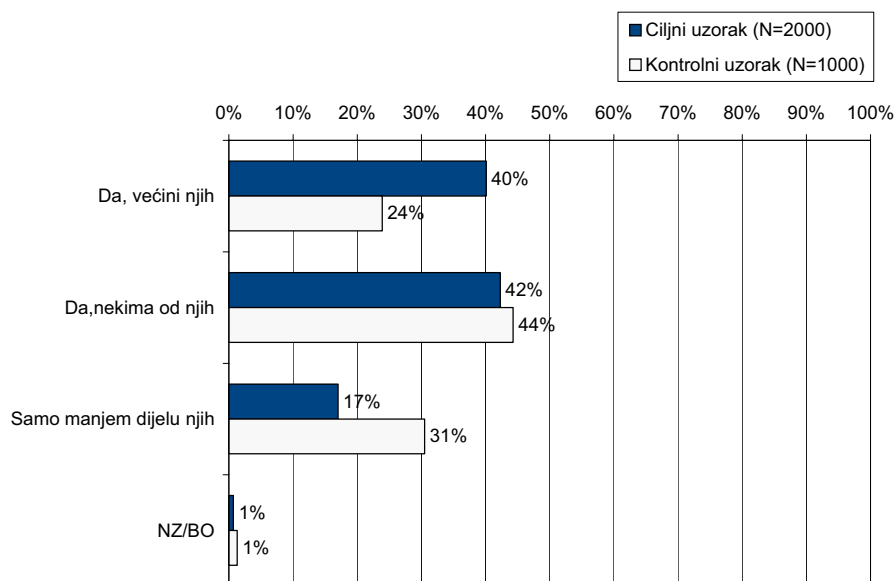
Slika 16.1. «Jesu li oni kojima je pomoć bila potrebna tu pomoć i dobili?» – CILJNI UZORAK po organizacijama

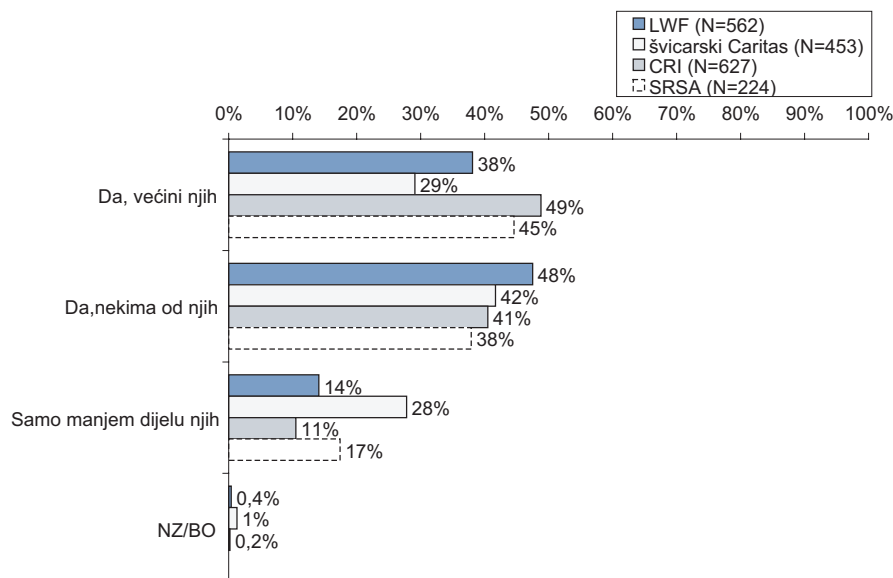
Slika 16.2. «Jesu li oni kojima je pomoć bila potrebna tu pomoć i dobili?»
– KONTROLNI UZORAK – primatelji/ neprimatelji pomoći

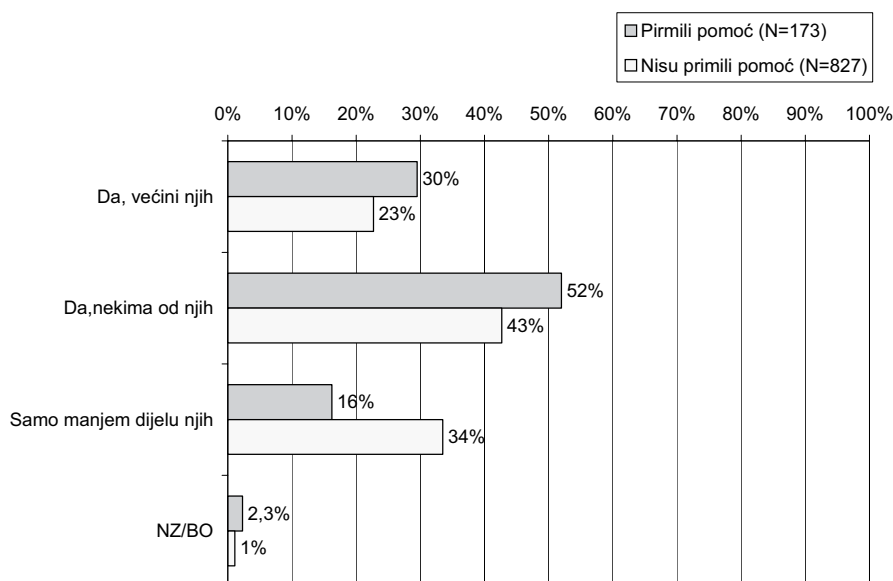
Slika 17. «Je li onima koji su dobili pomoć ona doista bila potrebna?»

Slika 17.1. «Je li onima koji su dobili pomoć ona doista bila potrebna?» – CILJNI UZORAK po organizacijama

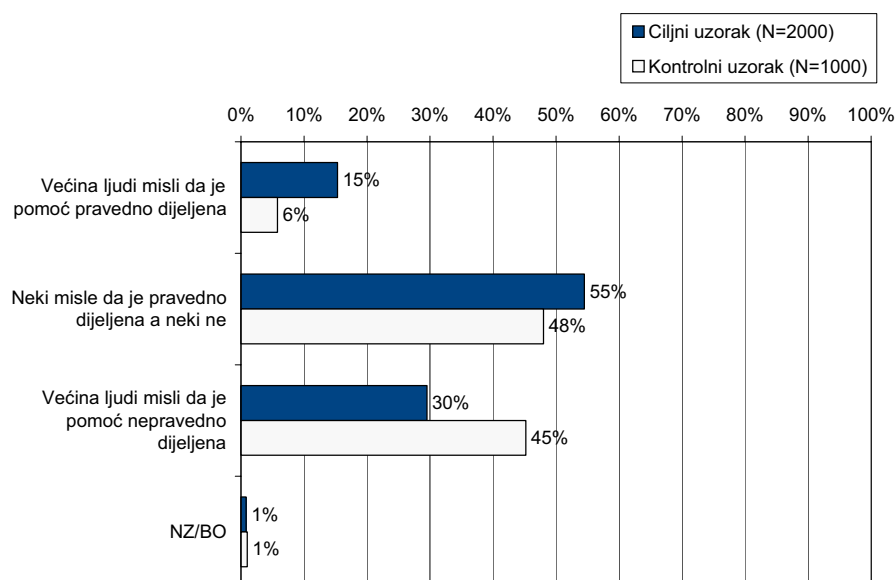
Slika 17.2. «Je li onima koji su dobili pomoć ona doista bila potrebna?» – KONTROLNI UZORAK – primatelji/ neprimatelji pomoći

Kada se usporede odgovori ispitanika u vezi s dostupnošću pomoći onima kojima je bila potrebna (Slika 16) te opravdanošću dodjeljivanja pomoći onima koji su je dobili (Slika 17), uočljivo je da ispitanici ciljnog uzorka u većoj mjeri smatraju da su pomoć dobili oni kojima je bila potrebna te da je pomoć davana onima kojima je bila potrebna. Naime, za razliku od ispitanika kontrolnog uzorka od kojih 17% smatra da je većina onih kojima je pomoć bila potrebna tu pomoć i dobila, to isto smatra 33% ispitanika ciljnog uzorka. Istovremeno 40% ispitanika kontrolnog uzorka smatra da je tu pomoć dobio samo manji dio potrebitih dok to isto u ciljnom uzorku smatra 23% ispitanika. Slično tome, 40% ispitanika ciljnog uzorka nasuprot 24% ispitanika kontrolnog uzorka smatra da je pomoć stvarno bila potrebna onima koji su je dobili dok istovremeno 31% ispitanika kontrolnog uzorka nasuprot 17% ispitanika ciljnog uzorka smatra da je ona bila potrebna samo manjem dijelu onih koji su je dobili.

Zanimljivo je da na pitanje o tome što misle kakav je stav ljudi općenito o pravednosti raspodjele međunarodne pomoći, najmanji postotak ispitanika u oba uzorka odgovara da je stav većine ljudi da je pomoć pravedno dijeljena (Slika 18). No, to može značiti da ispitanici ciljnog uzorka doista percipiraju stav većine ljudi da je međunarodna pomoć nije dijeljena u potpunosti pravedno ali takav stav vjerojatno (zbog same činjenice da su oni sami dobili pomoć) smatraju manje opravdanim nego što ga opravdanim smatraju ispitanici kontrolnog uzorka (u kojem većina njih nisu bili primatelji međunarodne pomoći).

Slika 18. «Što mislite kakav je stav ljudi općenito o međunarodnoj pomoći?»

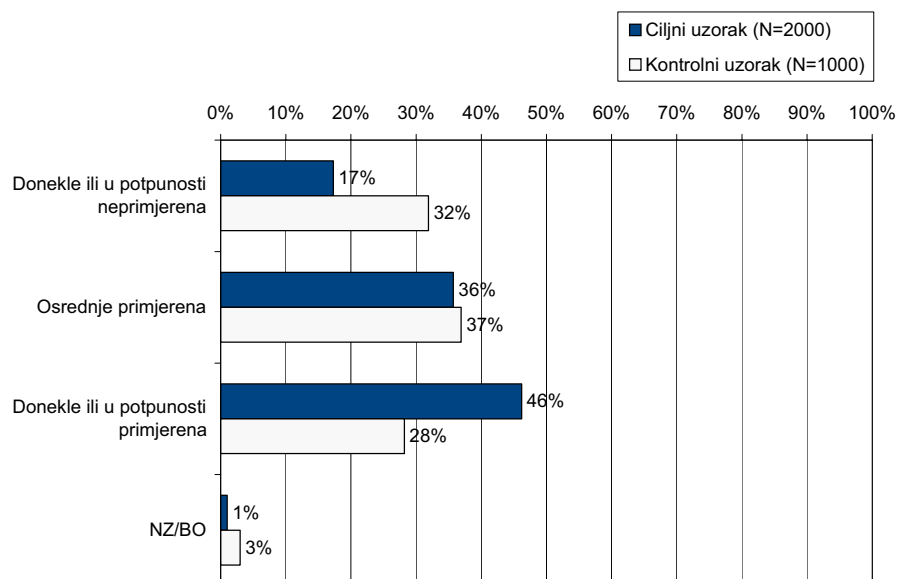
Na temelju dosada iznesenog može se zaključiti da ispitanici iz ciljnog uzorka doživljavaju raspodjelu međunarodne pomoći relativno pravednijom nego što to čine ispitanici kontrolnog uzorka.

U nastavku smo ispitili kako ispitanici ocjenjuju primjerenost te način na koji je međunarodna pomoć bila organizirana.

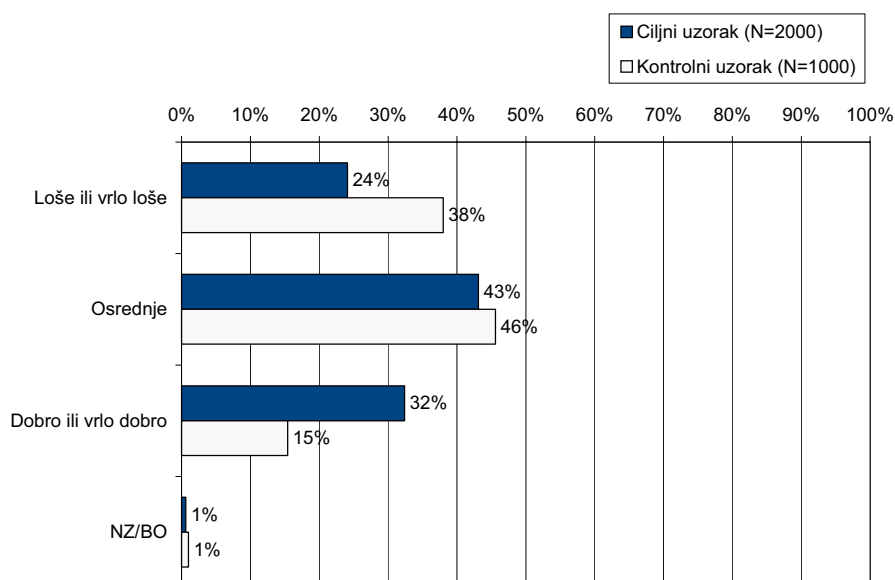
Primjerenost međunarodne pomoći ispitanici iz ciljnog uzorka ocjenjuju nešto bolje nego oni iz kontrolnog uzorka (Slika 19). Tako gotovo trećina (32%) ispitanika kontrolnog uzorka smatra da je pomoć bila donekle ili u potpunosti neprimjerena dok to u ciljnom uzorku smatra 17% ispitanika. S druge strane, 46% ispitanika ciljnog uzorka nasuprot 28% ispitanika kontrolnog uzorka, smatra da je pomoć bila donekle ili u potpunosti neprimjerena.

Iako u oba uzorka najveći postotak ispitanika načinu organizacije međunarodne pomoći (Slika 20) daje osrednju ocjenu, može se reći da ponovno ispitanici iz ciljnog uzorka međunarodnu pomoć ocjenjuju nešto bolje nego oni iz kontrolnog uzorka. To se očituje u većem postotku ispitanika iz kontrolnog uzorka koji smatraju da je organizacija pomoći bila loša ili vrlo loša (38% naprama 24% ispitanika) te također u većem postotku ispitanika iz ciljnog uzorka u odnosu na postotak ispitanika iz kontrolnog uzorka koji smatraju da je pomoć bila dobro ili vrlo dobro organizirana (32% u ciljnom naprama 15% u kontrolnom uzorku).

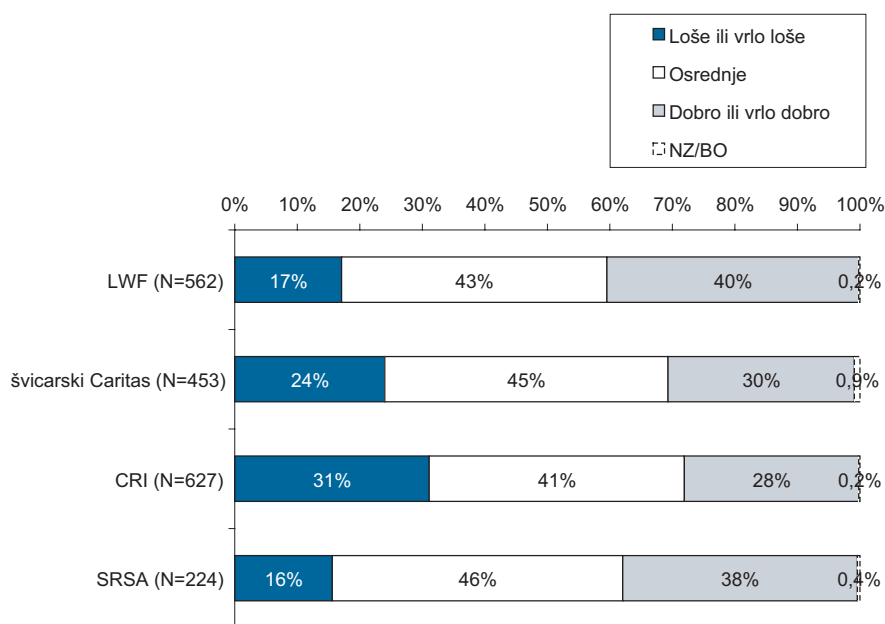
Slika 19. «Smatrate li da je međunarodna pomoć bila primjerena (potrebama)?»

Slika 20. «Što mislite kako je međunarodna pomoć općenito bila organizirana?»

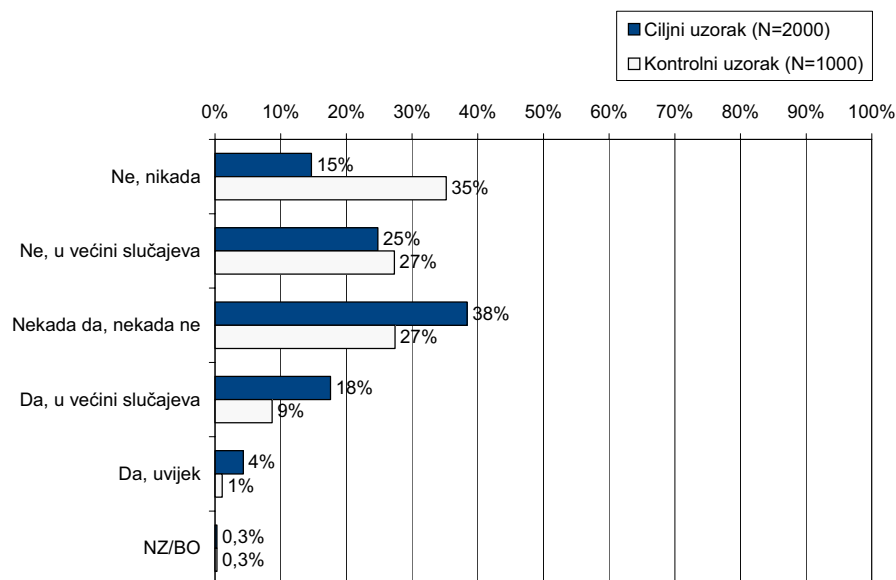

Slika 20.1. «Što mislite kako je međunarodna pomoć općenito bila organizirana?»
– CILJNI UZORAK po organizacijama

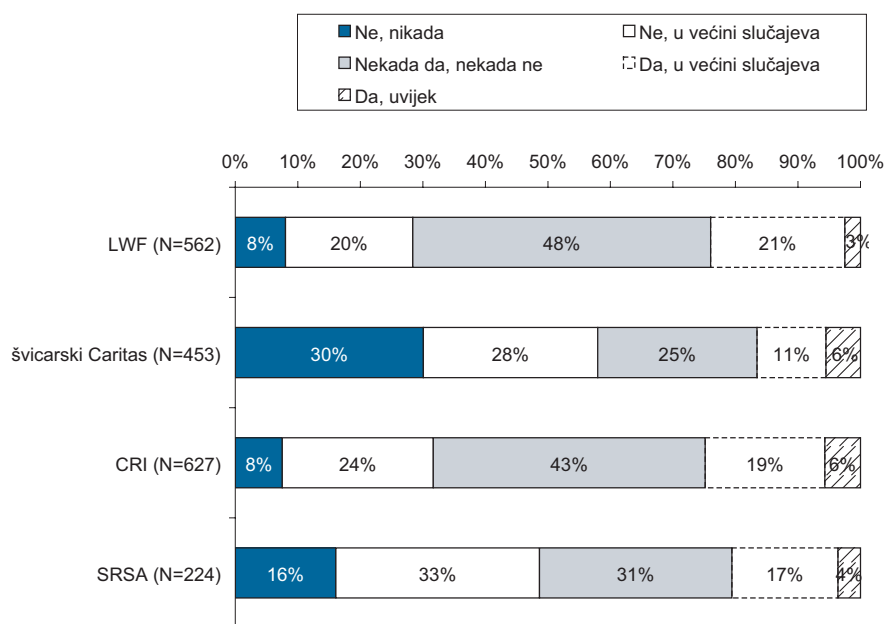

Kada su ispitanici trebali procijeniti jesu li dobili potrebnu potporu od nadležnih za programe pomoći, najveći postotak ispitanika kontrolnog uzorka (njih 35%) navodi da takvu potporu nikada nije dobio. Ispitanici ciljnog uzorka nešto su umjereniji pa najveći broj njih (38%) navodi srednju ocjenu tj. da su nekada takvu pomoć dobili a nekada ne (Slika 21).

Slika 21. «Smatrate li da ste dobili potporu koju ste trebali od nadležnih za programe pomoći?»

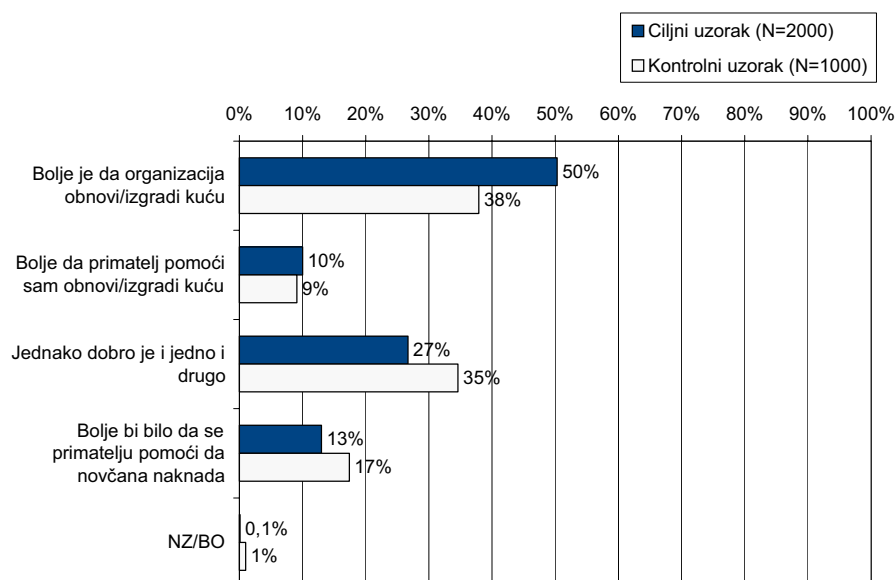
Slika 21.1. «Smatrate li da ste dobili potporu koju ste trebali od nadležnih za programe pomoći?»
– CILJNI UZORAK po organizacijama

Na pitanje o tome koji način pomoći smatraju najboljim, za većinu ispitanika u oba uzorka najbolji način je da organizacija koja pruža pomoć ujedno i obnovi/ izgradi kuću. Takav odgovor daje polovina ispitanika ciljnog uzorka (50%) i 38% ispitanika kontrolnog uzorka. Ispitanici oba uzorka slažu se i oko najmanje poželjnog oblika pomoći, a to je da primatelj pomoći sam obnovi/ izgradi kuću (10% ciljni, 9% kontrolni uzorak).

Dakle, model dodjeljivanja pomoći kakav je primjenjivala Sida bio je preferiran od strane samo manjeg dijela ispitanika.

Slika 22. «Što mislite da je bolji način pomoći:»

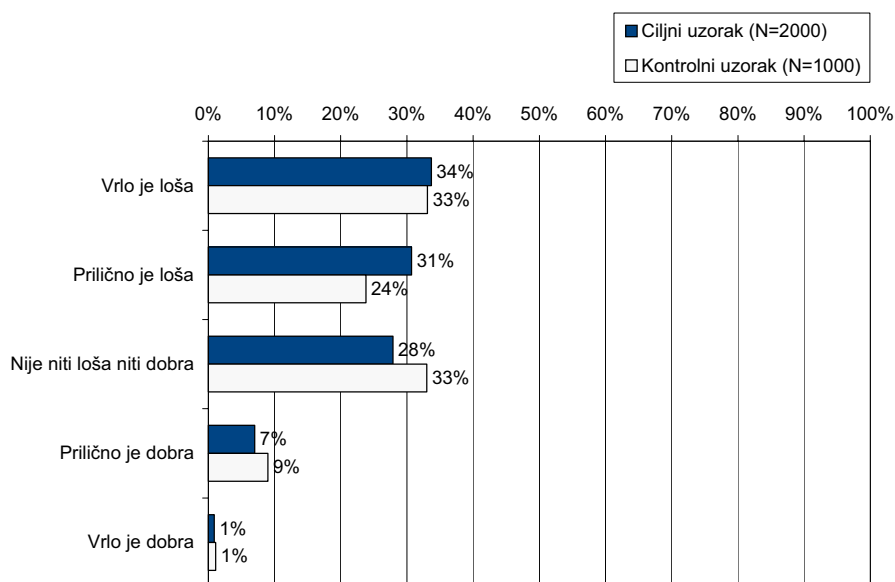
6 Sadašnjost u BiH

U ovom dijelu izvještaja najvećim dijelom bavimo se trenutačnim ekonomskim prilikama. Tako nas je zanimalo kako ispitanici procjenjuju opću ekonomsku situaciju i platežne mogućnosti svoje obitelji. Zatim nas je zanimalo kako procjenjuju ekonomske prilike u njihovu kraju, kakve su te prilike u odnosu na ostale dijelove BiH, kako procjenjuju sadašnju ekonomsku situaciju u BiH te kakva su njihova predviđanja u vezi s ekonomskim perspektivama u budućnosti.

6.1 Sadašnje stanje – ekonomska situacija

Procjenjujući opću ekonomsku situaciju svoje obitelji najveći broj ispitanika u oba uzorka navodi da je ona prilično ili vrlo loša (64% u ciljnom, 57% u kontrolnom uzorku). S druge strane, 7% ispitanika ciljnog i 9% kontrolnog uzorka ekonomsku situaciju svoje obitelji procjenjuje kao prilično dobru, a tek 1% njih u oba uzorka procjenjuje ju kao vrlo dobru (Slika 23).

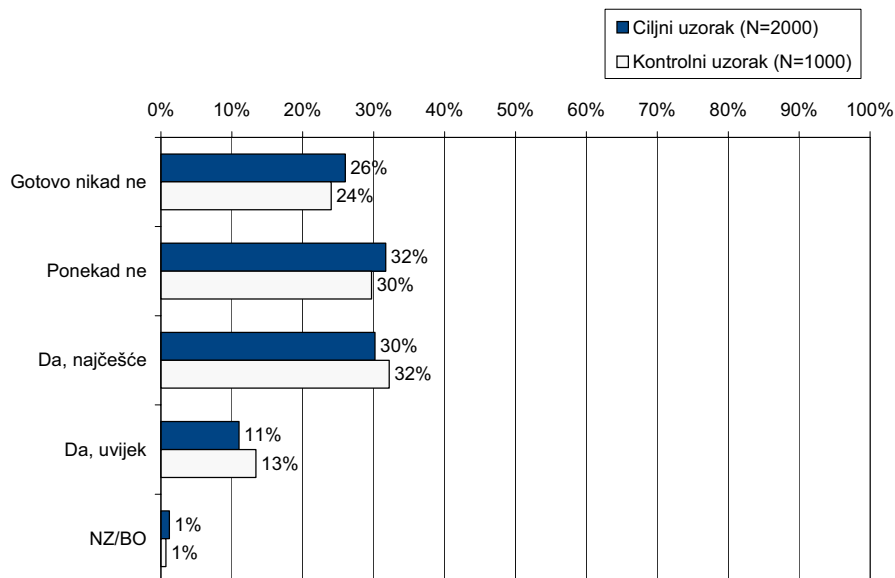
Slika 23. «Kako biste opisali opću ekonomsku situaciju svoje obitelji?»

Kada se pogleda kako ispitanici konkretno izlaze na kraj s pojedinim troškovima života uočljivo je da su procjene platežnih sposobnosti od strane ispitanika iz oba uzorka podjednake.

Približno četvrtina ispitanika navodi da si gotovo nikada ne može priuštiti niti nužnu zdravstvenu zaštitu, dok je još oko trećine onih koji si to ponekad ne mogu priuštiti. Onih koji navode da si najčešće mogu priuštiti zdravstvenu zaštitu ima približno trećina, dok je nešto više od 10% onih koji si to mogu uvijek priuštiti (Slika 24).

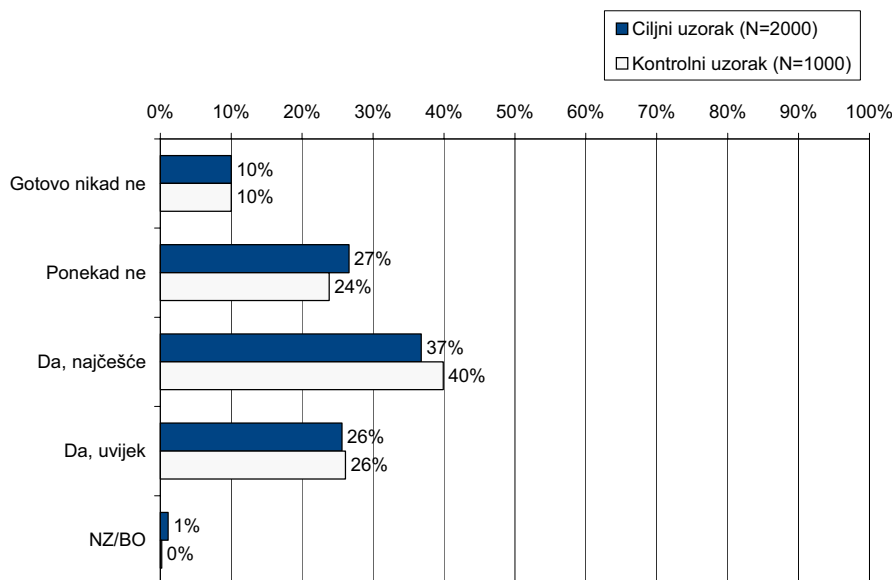
Slika 24. «Možete li si priuštiti tj. platiti nužnu zdravstvenu zaštitu?»

Čini se da se najmanje poteškoće javljaju kod plaćanja režijskih troškova konkretno računa za struju i vodu jer četvrtina ispitanika navodi da te račune plaća uvijek, a još približno dvije petine ispitanika navodi da ih najčešće može platiti. Ipak, kod četvrtine ispitanika javljaju se slučajevi da te račune ponekad ne mogu platiti dok je 10% onih koji ih gotovo nikada ne mogu platiti (Slika 25).

Ovakvi rezultati upućuju na pretpostavku postojanja određene liste prioriteta. Naime, ispitanici vjerojatno plaćaju troškove režija jer ih moraju platiti (budući da bi im u suprotnom one bile uskraćene) što onda ide na uštrb drugih stavki proračuna kućanstva.

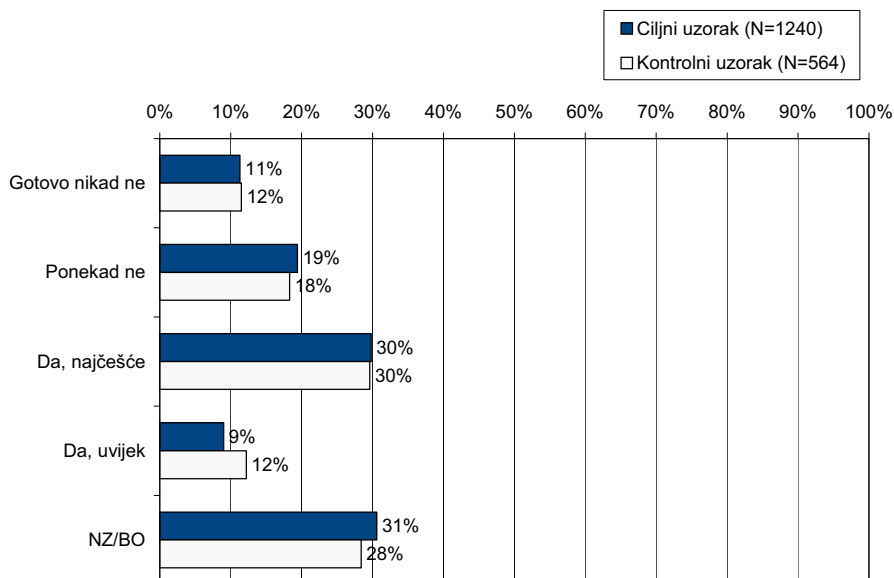
Slika 25. «Možete li si priuštiti tj. platiti račune za struju i vodu?»

Među kućanstvima s djecom približno trećina ispitanika navodi da najčešće može platiti školovanje djece uz još desetak posto onih koji navode da to mogu uvijek platiti. Onih koji navode da školovanje djece ponekad ne mogu platiti ima nešto manje od jedne petine, a nešto više od 10% ispitanika navodi da to gotovo nikada ne može platiti (Slika 26). Gotovo trećina ispitanika na ovo pitanje nije dala

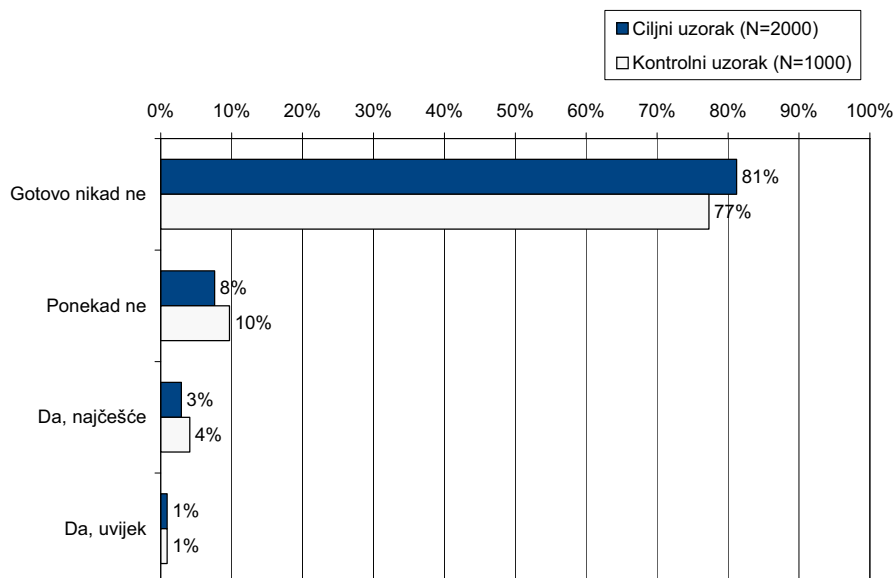
odgovor, a razloge za to možemo samo nagađati. Radi li se o socijalno osjetljivoj temi gdje je ispitanicima teško priznati da trenutačno školovanje djece jako opterećuje njihove obiteljske proračune ili su ispitanici pod školovanjem razumjeli slanje djece na više stupnjeve obrazovanja u budućnosti, teško je sa sigurnošću reći.

Slika 26. «Možete li si priuštiti tj. platiti školovanje djece?» – prikazani rezultati za kućanstva s djecom

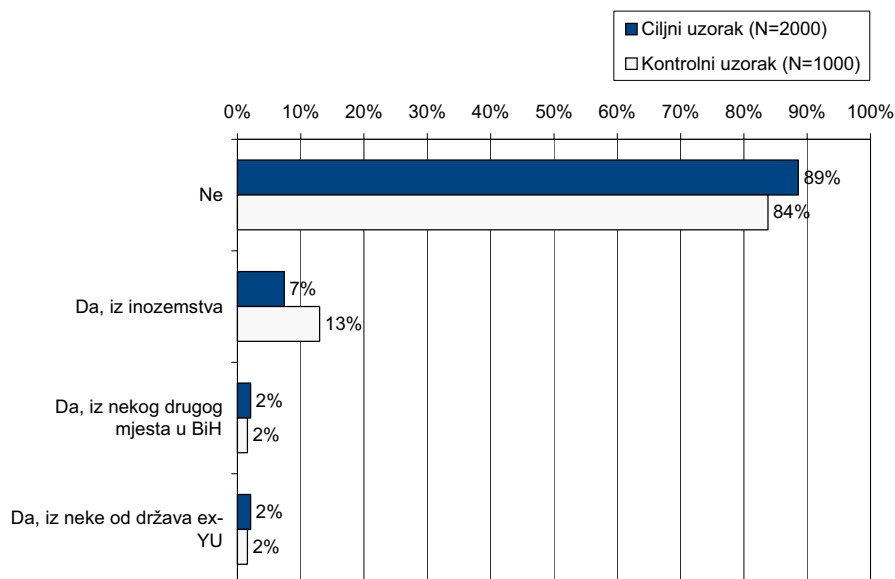
Konačno, pokazalo se da velika većina ispitanika (81% u ciljnom, 77% u kontrolnom uzorku) nakon plaćanja svih troškova nema mogućnosti nešto novca ostaviti za štednju (Slika 27).

Slika 27. «Možete li uštedjeti nešto novca?»

Također, rezultati pokazuju da se velika većina ispitanika u oba uzorka ne može osloniti na financijsku pomoć od svojih rođaka koji žive negdje drugdje. Tako 89% ispitanika ciljnog i 84% ispitanika kontrolnog uzorka navodi da ne prima pomoć od rođaka. Ukoliko primaju financijsku pomoć, to je u najvećoj mjeri, što je bilo i za očekivati, od rođaka iz inozemstva (Slika 28).

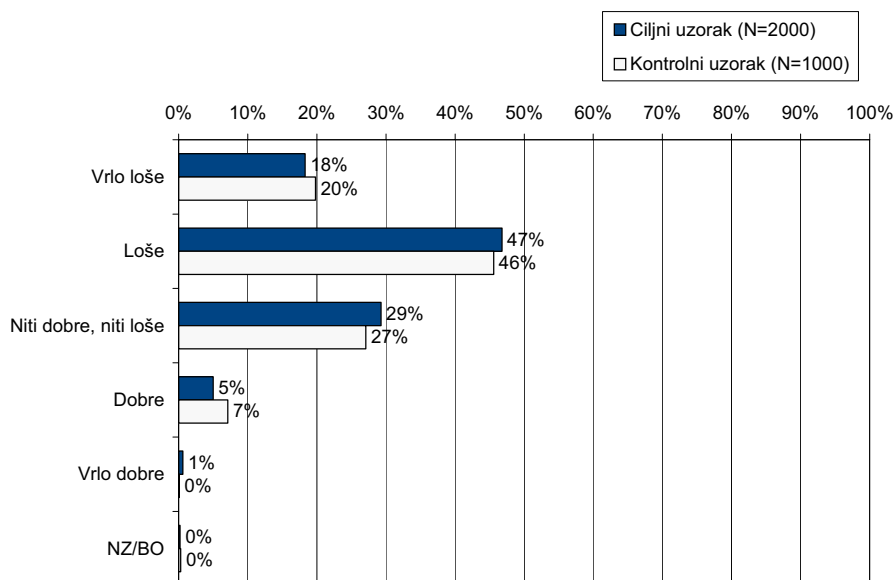
Slika 28. «Primate li financijsku/ ekonomsku pomoć od rođaka koji ne žive ovdje?»

Slaganje između ispitanika ciljnog i kontrolnog uzorka postoji i kod procjene postojećih ekonomskih prilika u kraju u kojem žive. Nešto više od četvrtine ispitanika ekonomske prilike ocjenjuje srednjom ocjenom tj. kao niti dobre niti loše. Većina ispitanika tj. približno dvije trećine njih prilike ocjenjuje kao loše ili vrlo loše (Slika 29).

Na temelju ovakvih rezultata općenito se može pretpostaviti da sama činjenica dodjeljivanja pomoći od strane Sida-e nije značajno utjecala na poboljšanje općih ekonomskih prilika kućanstva ali je vjerojatno značajnije utjecala na odluku o povratku.

Slika 29. «Kako biste opisali sadašnje ekonomske prilike u Vašem kraju?»

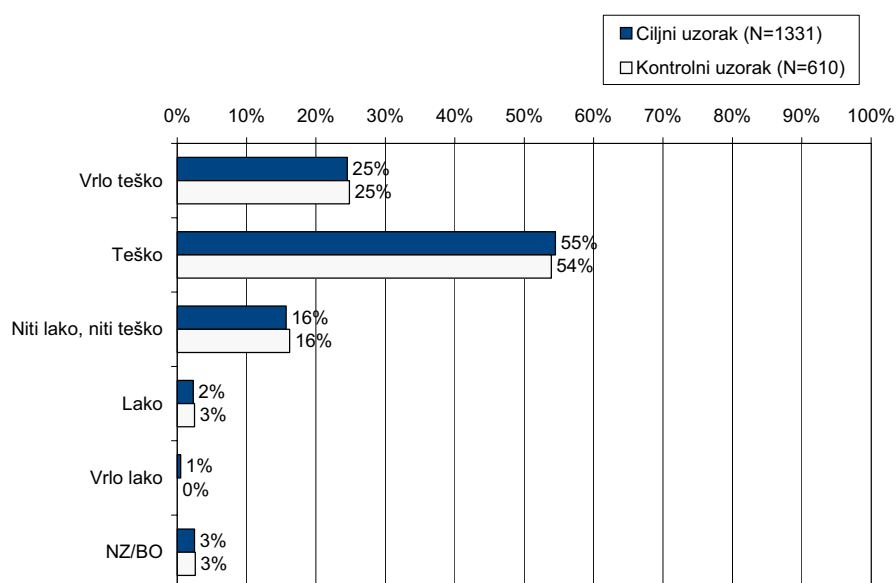

Tablica 3. «Kako biste opisali sadašnje ekonomske prilike u Vašem kraju?» Prosječna ocjena po kantonima

	Ciljni uzorak	Kontrolni uzorak
Ukupno	2,2	2,2
Unskosanski	2,3	2,4
Tuzlanskopodrinjski	2,1	1,8
Zeničkodobojski	1,9	1,8
Srednjobosanski	2,5	2,3
Kanton Sarajevo	2,3	2,4
Sjever RS-a i Distrikt Brčko	2,5	2,3
Istok RS-a	2,0	2,0

Odgovori koje daju ispitanici sa sela upućuju na to da je i na tržištu poljoprivrednih proizvoda stanje nepovoljno. Naime, u oba uzorka četvrtina ispitanika navodi da je vrlo teško prodati poljoprivredne proizvode, a preko polovine ispitanika navodi da ih je teško prodati (Slika 30).

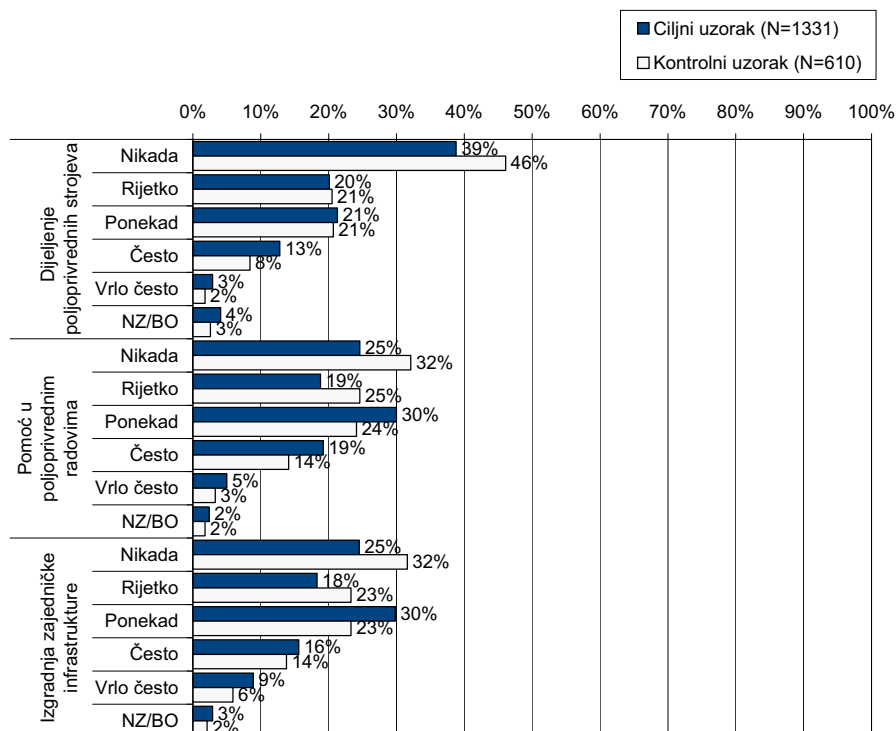
Slika 30. «Kakvo je stanje na tržištu poljoprivrednih proizvoda? Koliko je ih lako ili teško prodati?» – SAMO ISPITANICI SA SELA

Nadalje, kod ispitanika koji žive na selu razmotrili smo i neke aspekte međusobne suradnje stanovnika sela kao i njihovu procjenu potrebe organiziranja u svrhu zaštite zajedničkih interesa.

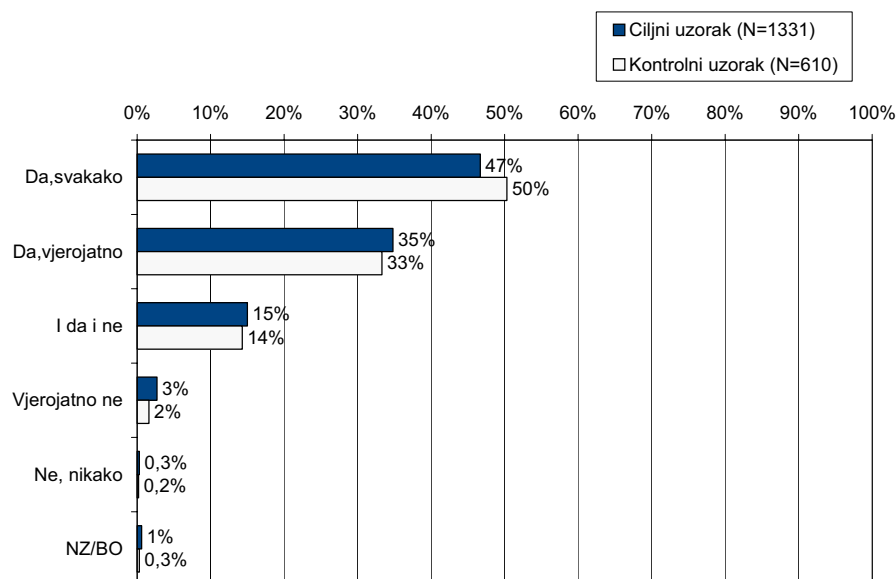
Najmanja kooperativnost (ukoliko pretpostavimo da veća učestalost ukazuje i na veću razinu kooperativnosti) pokazala se u razmjeni poljoprivrednih strojeva. No, niti pomoć u poljoprivrednim radovima kao niti suradnja u izgradnji zajedničke infrastrukture nisu jako česti oblici suradnje među stanovnicima sela. Međutim, može se učiti da su kod ispitanika ciljnog uzorka nešto veće razine učestalosti svih oblika suradnje nego što je to slučaj s ispitanicima kontrolnog uzorka (Slika 31).

Slika 31. «U kojoj mjeri surađujete s drugim stanovnicima Vašeg sela?»

Da su i sami ispitanici svjesni potrebe za većom međusobnom suradnjom pokazuju i odgovori na pitanje postoji li potreba da se organiziraju u svrhu zaštite svojih interesa. Gotovo polovina ispitanika (47% u ciljnom, 50% u kontrolnom uzorku) smatra da takva potreba svakako postoji, a više od trećine njih (35% u ciljnom, 33% u kontrolnom uzorku) da potreba za organiziranjem vjerojatno postoji (Slika 32).

Slika 32. «Postoji li potreba da se seljaci u Vašem selu organiziraju u svrhu zaštite svojih interesa?»

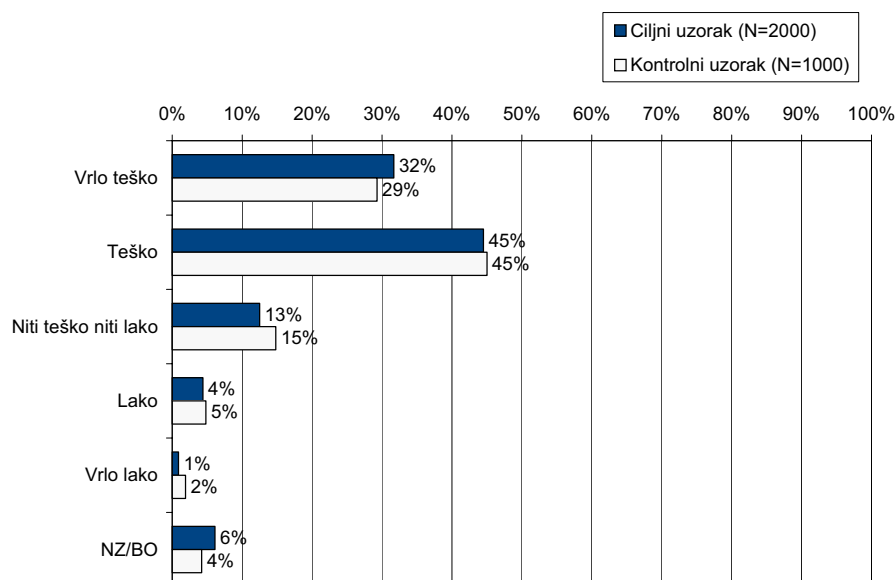
6.1.1 Krediti

Ispitanike smo pitali da procjene koliko je lako (ili teško) dobiti zajmove od banaka te mikro kredite od međunarodnih organizacija.

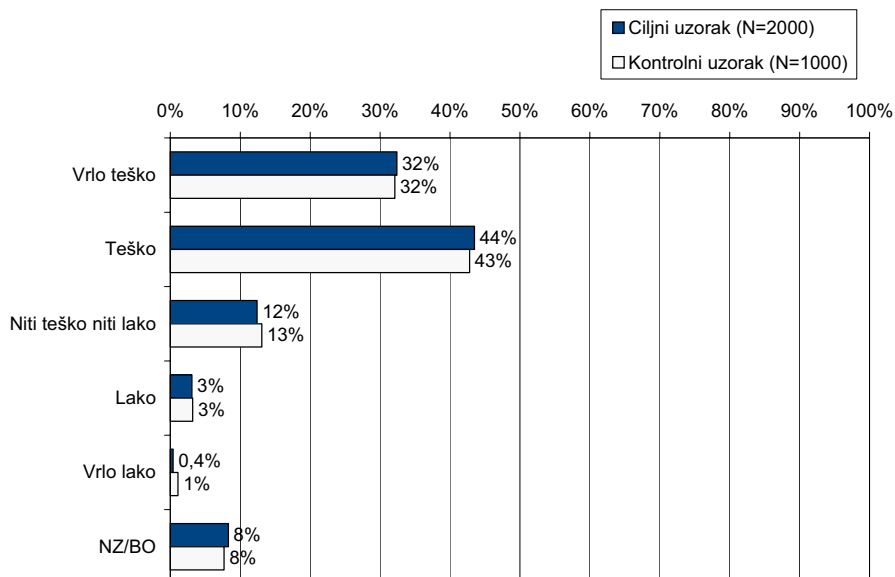
Prema procjenama ispitanika iz oba uzorka, zajmove od banaka teško je dobiti. Naime, nešto manje od trećine ispitanika navodi da ih je vrlo teško dobiti, a još 45% ispitanika smatra da je zajmove teško dobiti (Slika 33).

Slični rezultati su dobiveni i kada su ispitanici trebali procijeniti koliko je lako dobiti mikro kredite od međunarodnih organizacija (Slika 34). I ovdje najveći broj ispitanika (44% u ciljnom i 43% u kontrolnom uzorku) smatra da je teško dobiti mikro kredite, a približno trećina njih smatra da ih je čak vrlo teško dobiti.

Slika 33. «Biste li rekli da je lako ili teško dobiti zajmove od banaka?»

Slika 34. «Je li lako ili teško dobiti mikro kredite od međunarodnih organizacija?»

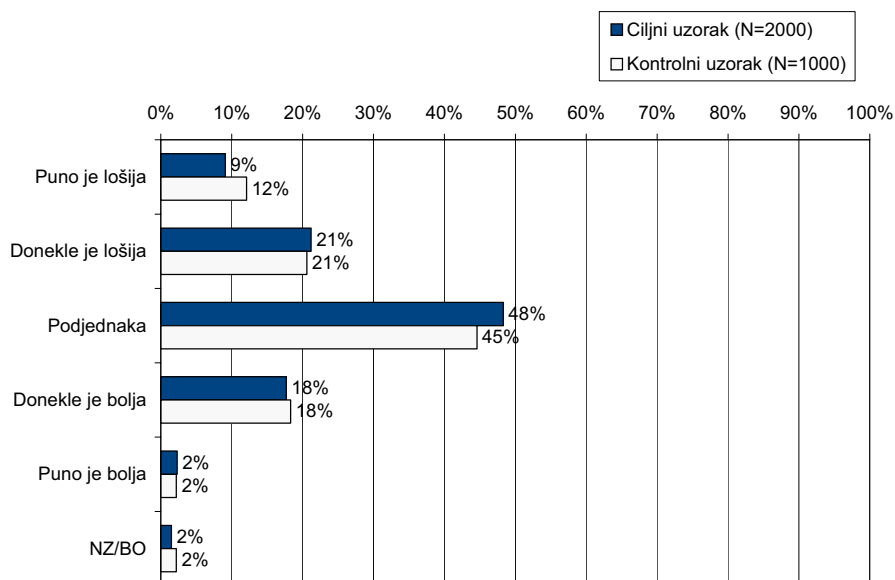

Na kraju ovog dijela upitnika željeli smo saznati kako ispitanici uspoređuju kraj u kojem žive s drugim dijelovima BiH, kakva je ekonomska perspektiva tog područja u budućnosti te uočavaju li promjene u ekonomskoj situaciji u BiH.

Većina ispitanika u oba uzorka smatra da je situacija u kraju u kojem žive podjednaka onoj u drugim dijelovima BiH (48% u ciljnom, 45% u kontrolnom uzorku). Ipak, oko trećine njih smatra da je u njihovu kraju situacija lošija dok petina ispitanika smatra da je bolja u odnosu na druge dijelove BiH (Slika 35).

U pogledu buduće ekonomske perspektive područja u kojem žive, ispitanici nisu veliki optimisti. Više od polovine njih smatra da je ona loša ili vrlo loša, a nešto manje od trećine njih navodi da ta perspektiva nije niti dobra niti loša (Slika 36).

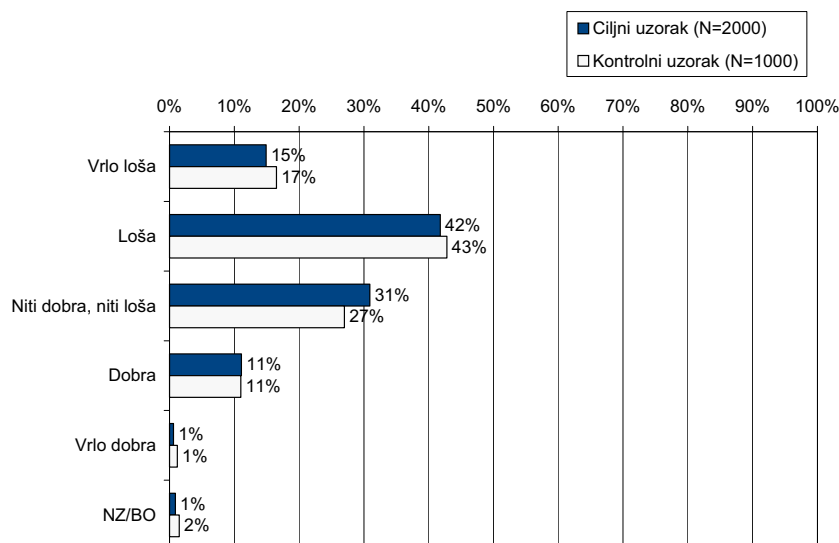
Slika 35. «Je li situacija ovdje općenito bolja ili lošija u usporedbi s drugim dijelovima BiH?»

Tablica 4. «Je li situacija ovdje općenito bolja ili lošija u usporedbi s drugim dijelovima BiH?» – Prosječne procjene po kantonima

	Ciljni uzorak	Kontrolni uzorak
Ukupno	2,8	2,8
Unskosanski	2,9	2,8
Tuzlanskopodrinjski	2,3	2,4
Zeničkodobojski	2,4	2,3
Srednjobosanski	2,7	2,8
Kanton Sarajevo	3,5	3,5
Sjever RS-a i Distrikt Brčko	2,7	2,6
Istok RS-a	2,4	2,4

Slika 36. «Kakva je ekonomska perspektiva ovog područja u budućnosti?»

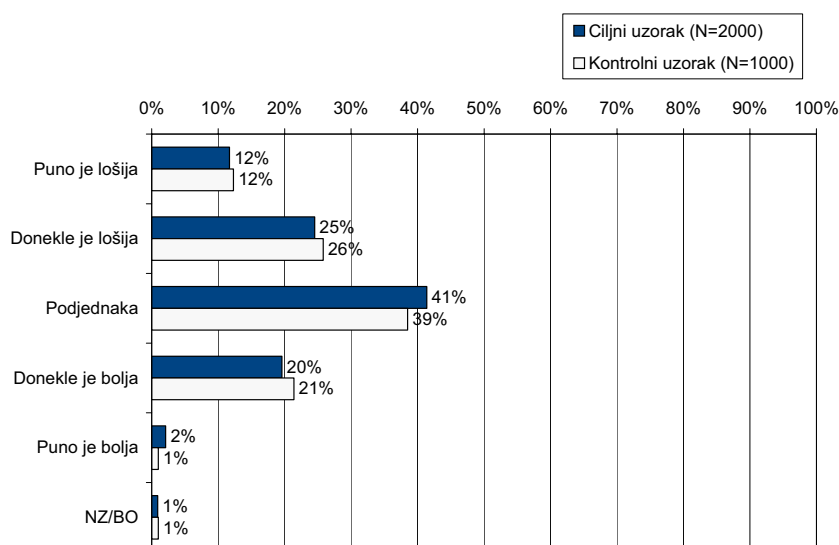

Tablica 5. «Kakva je ekonomska perspektiva ovog područja u budućnosti?» – Prosječne procjene po kantonima

	Ciljni uzorak	Kontrolni uzorak
Ukupno	2,4	2,4
Unskosanski	2,5	2,4
Tuzlanskopodrinjski	2,1	2
Zeničkodobojski	2,1	2
Srednjobosanski	2,6	2,6
Kanton Sarajevo	2,4	2,5
Sjever RS-a i Distrikt Brčko	2,7	2,6
Istok RS-a	2,2	2,2

Konačno, u odnosu na promjenu ekonomske situacije u BiH, većina ispitanika (približno dvije petine njih) u oba uzorka smatra da je ona u zadnjih nekoliko godina ostala jednaka. Ipak, četvrtina ispitanika smatra da je ekonomska situacija sada donekle lošija, a još 12% njih da je puno lošija nego prije. S druge strane, tek oko petine ispitanika smatra da je sada situacija donekle bolja nego prije.

Slika 37. «Prema Vašem mišljenju, je li se ekonomska situacija u BiH promijenila u zadnjih nekoliko godina?»

6.2 Sadašnje stanje – politička situacija

Ovaj dio izvještaja razmatra pitanja koja su se odnosila na širi društveni kontekst života u BiH. Prije svega, to su bila pitanja o međuetničkim odnosima. Stoga su rezultati prikazani prema nacionalnosti ispitanika i to samo za *ciljni uzorak*.

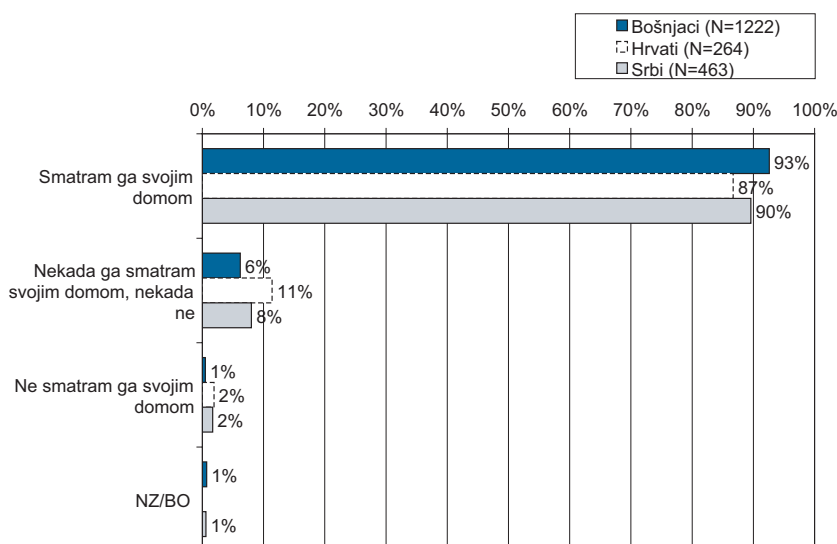
6.2.1 Privrženost mjestu i osjećaj sigurnosti

Zanimalo nas je u kojoj mjeri ispitanici mjesto u kojem žive doista doživljavaju kao svoj dom te koliko se u njemu osjećaju sigurno.

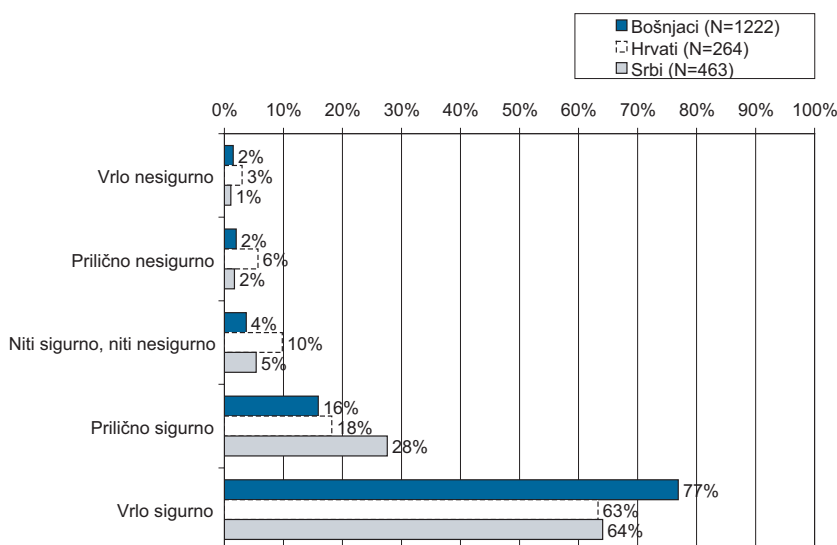
Pokazalo se da velika većina ispitanika svih triju nacionalnosti, mjesto u kojem sada žive doživljavaju svojim domom (Slika 38).

Također, većina ispitanika navodi da se osjeća se vrlo sigurno u mjestu u kojem živi (Slika 39).

Slika 38. «Kako biste opisali svoje osjećaje prema mjestu u kojem sada živite?»

Slika 39. «Osjećate li se sigurno u ovom mjestu?»

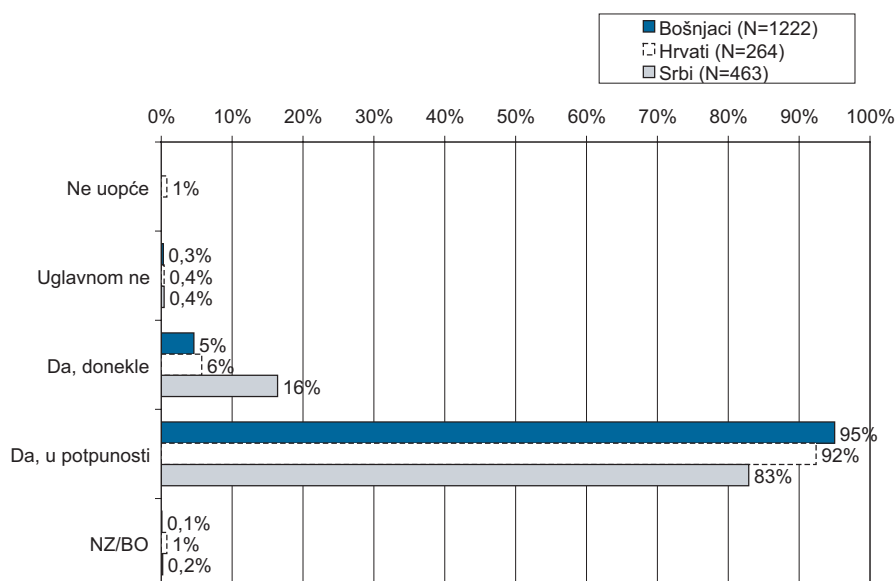
Tablica 6. «Osjećate li se sigurno u ovom mjestu?» - Po demografiji

	Ukupno	Vrlo nesigurno	Prilično nesigurno	Niti sigurno, niti nesigurno	Prilično sigurno	Da, vrlo sigurno	Total
Bošnjaci							
Muškarac	596	1%	2%	3%	13%	81%	100%
Žena	625	2%	2%	5%	18%	73%	100%
15 do 29 godina	39		3%	8%	18%	72%	100%
30 do 44 godine	300	0%	2%	4%	14%	80%	100%
45 do 54 godine	319	2%	3%	5%	17%	74%	100%
55 do 64 godine	266	1%	2%	3%	17%	77%	100%
65 do 74 godine	227	2%	2%	3%	17%	77%	100%
75 +	70	4%		1%	11%	83%	100%
Osnovna škola	746	1%	1%	3%	17%	77%	100%
Srednja škola	410	1%	3%	5%	12%	78%	100%
Viša/ Visoka škola +	64	3%	2%	2%	25%	69%	100%
Hrvati							
Muškarac	131	4%	6%	8%	17%	65%	100%
Žena	133	2%	5%	11%	20%	62%	100%
15 do 29 godina	3					100%	100%
30 do 44 godine	27		7%	7%	11%	74%	100%
45 do 54 godine	43	5%	12%	14%	21%	49%	100%
55 do 64 godine	71	1%	6%	11%	14%	68%	100%
65 do 74 godine	92	4%	3%	9%	25%	59%	100%
75 +	28	4%	4%	7%	11%	75%	100%
Osnovna škola	109	1%	1%	6%	19%	73%	100%
Srednja škola	119	5%	8%	15%	14%	58%	100%
Viša/ Visoka škola +	36	3%	14%	6%	28%	50%	100%
Srbi							
Muškarac	236	2%	2%	7%	24%	66%	100%
Žena	227	0%	2%	4%	32%	63%	100%
15 do 29 godina	6				17%	83%	100%
30 do 44 godine	68		3%	6%	32%	59%	100%
45 do 54 godine	96	1%	1%	6%	26%	66%	100%
55 do 64 godine	119	3%	1%	3%	22%	71%	100%
65 do 74 godine	135	1%	2%	6%	31%	60%	100%
75 +	39		3%	8%	31%	59%	100%
Osnovna škola	265		0%	5%	31%	64%	100%
Srednja škola	173	3%	2%	6%	22%	67%	100%
Viša/ Visoka škola +	24		13%	13%	25%	50%	100%

6.2.2 Religija

Zanimalo nas koliko se ispitanici osjećaju slobodnim prakticirati svoju vjeru i koliko često to čine.

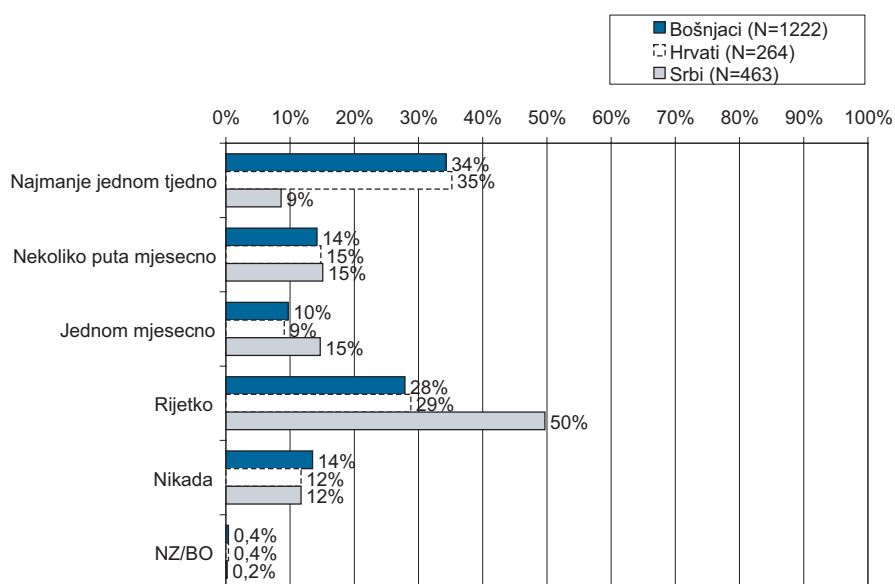
Slika 40. «Osjećate li da ovdje možete slobodno prakticirati svoju vjeru?»

Većina ispitanika navela je da se osjeća u potpunosti slobodnim prakticirati svoju vjeru u mjestu u kojem žive. Međutim, uočljivo je da su procjene ispitanika srpske nacionalnosti nešto niže nego procjene ispitanika bošnjačke i hrvatske nacionalnosti.

U odnosu na učestalost pohađanja vjerske službe pokazala se sličnost među ispitanicima bošnjačke i hrvatske nacionalnosti. Nešto više od trećine ispitanika obiju nacionalnosti navodi da vjersku službu pohađa najmanje jednom tjedno (34% Bošnjaci, 35% Hrvati), a s druge strane izdvojila se skupina onih koji navode da to rijetko čine (28% Bošnjaci, 29% Hrvati). Nasuprot tome, među ispitanicima srpske nacionalnosti polovina ispitanik navodi da rijetko pohađa vjersku službu dok je najmanji postotak (9%) onih koji navode da to čine najmanje jednom tjedno (Slika 41).

Slika 41. «Koliko često pohađate vjersku službu?»

Tablica 7. «Koliko često pohađate vjersku službu?» - Po demografiji

	Ukupno	Najmanje jednom tjedno	Nekoliko puta mjesečno	Jednom mjesečno	Rijetko	Nikada	Total
Bošnjaci							
Muškarac	594	34%	16%	11%	29%	10%	100%
Žena	623	35%	13%	9%	27%	17%	100%
15 do 29 godina	40	23%	18%	13%	40%	8%	100%
30 do 44 godine	298	29%	15%	11%	31%	14%	100%
45 do 54 godine	319	32%	13%	12%	30%	12%	100%
55 do 64 godine	265	41%	14%	7%	25%	14%	100%
65 do 74 godine	225	37%	17%	9%	24%	12%	100%
75 +	70	41%	7%	4%	23%	24%	100%
Osnovna škola	744	41%	16%	9%	24%	10%	100%
Srednja škola	408	25%	12%	11%	34%	19%	100%
Viša/ Visoka škola +	64	16%	14%	6%	36%	28%	100%
Hrvati							
Muškarac	131	40%	13%	9%	24%	14%	100%
Žena	132	31%	17%	9%	33%	10%	100%
15 do 29 godina	3	67%			33%		100%
30 do 44 godine	27	48%	7%	7%	22%	15%	100%
45 do 54 godine	43	33%	2%	12%	30%	23%	100%
55 do 64 godine	71	32%	15%	13%	31%	8%	100%
65 do 74 godine	91	34%	26%	7%	25%	8%	100%
75 +	28	36%	4%	7%	39%	14%	100%
Osnovna škola	109	50%	17%	9%	20%	3%	100%
Srednja škola	118	27%	13%	8%	36%	15%	100%
Viša/ Visoka škola +	36	17%	14%	11%	31%	28%	100%
Srbi							
Muškarac	236	8%	14%	13%	53%	13%	100%
Žena	226	9%	17%	17%	47%	10%	100%
15 do 29 godina	6	17%		17%	50%	17%	100%
30 do 44 godine	68	6%	16%	16%	56%	6%	100%
45 do 54 godine	96	9%	11%	22%	49%	8%	100%
55 do 64 godine	119	13%	22%	13%	42%	10%	100%
65 do 74 godine	134	7%	16%	11%	51%	15%	100%
75 +	39	5%	3%	10%	59%	23%	100%
Osnovna škola	265	9%	16%	16%	51%	8%	100%
Srednja škola	172	8%	15%	13%	51%	13%	100%
Viša/ Visoka škola +	24	8%	13%	13%	25%	42%	100%

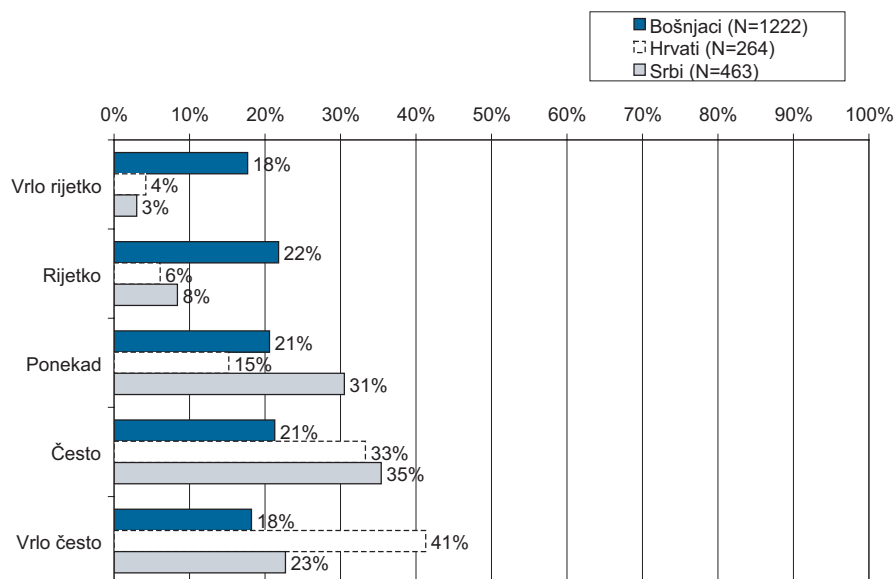
6.2.3 Međuetnički kontakti i distanca

Prvo što nas je zanimalo u ovom dijelu upitnika jest kolika je uopće učestalost kontakta s pripadnicima drugih naroda. Rezultati su pokazali da s pripadnicima drugih naroda najčešće kontaktiraju ispitanici hrvatske nacionalnosti. Tako nešto više od dvije petine (41%) ispitanika hrvatske nacionalnosti navodi da takve kontakte ima vrlo često a još trećina (33%) navodi da ih ima često. Razlog tome može biti u činjenici veće raspršenosti Hrvata u područjima gdje su drugi narodi u većini.

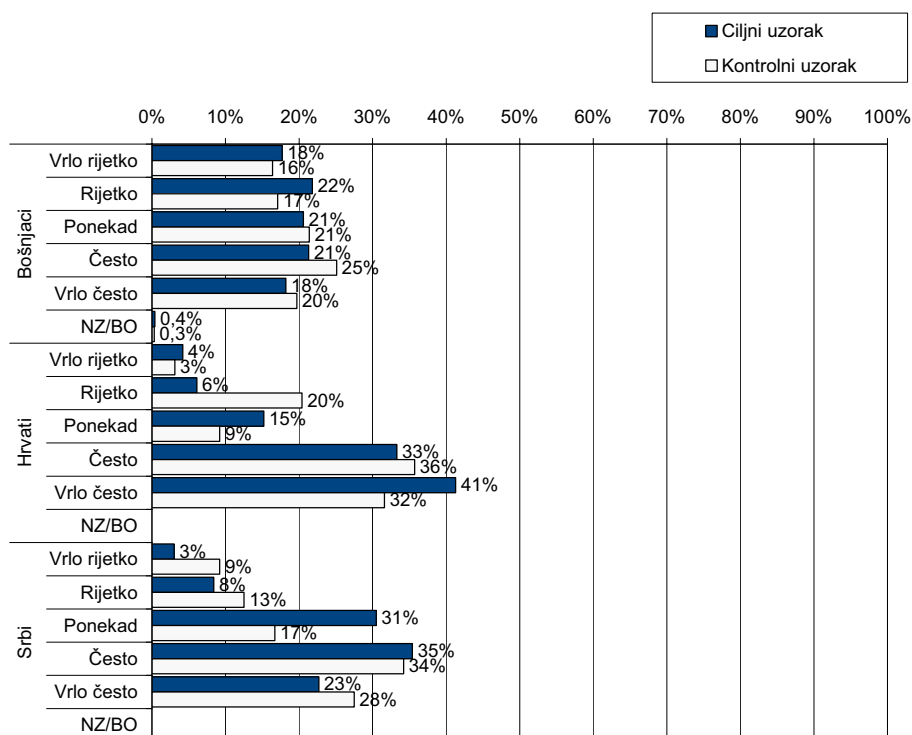
Nešto manje od četvrtine (23%) ispitanika srpske nacionalnosti navodi da kontakte s drugim narodima ima vrlo često a nešto više od trećine njih (35%) navodi da ih ima često. Među ispitanicima bošnjačke

nacionalnosti podjednak broj ispitanika (nešto više od petine) navodi učestalosti kontakta od rijetko (22%), preko ponekad (21%) do često (21%). Ekstremne kategorije učestalosti tj. vrlo rijetko i vrlo često navodi po 18% ispitanika bošnjačke nacionalnosti (Slika 42).

Slika 42. «Koliko često imate kontakte s pripadnicima drugih naroda?»

Slika 42.1. «Koliko često imate kontakte s pripadnicima drugih naroda?»

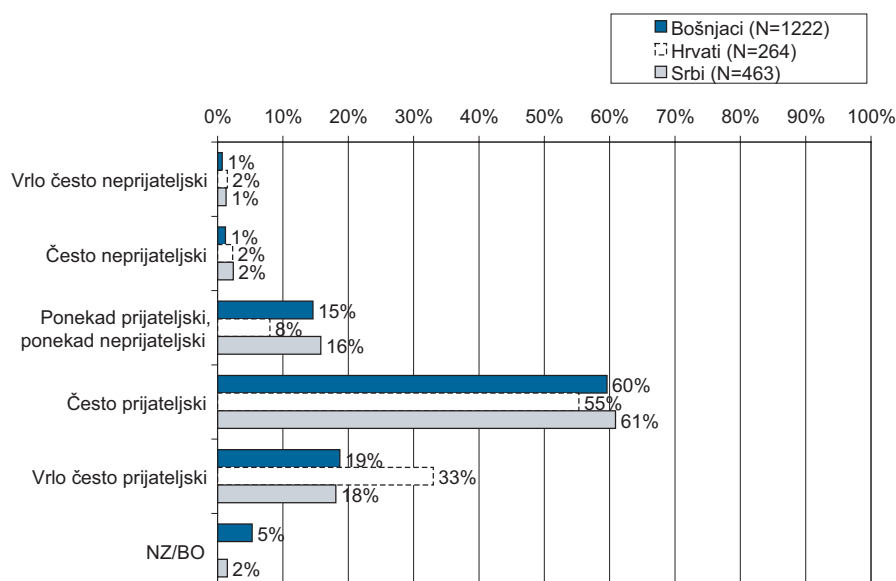
Tablica 8. «Koliko često imate kontakte s pripadnicima drugih naroda?» – Po demografiji

	Ukupno	Vrlo rijetko	Rijetko	Ponekad	Često	Vrlo često	Total
Bošnjaci							
Muškarac	594	14%	22%	21%	24%	20%	100%
Žena	623	22%	22%	21%	19%	17%	100%
15 do 29 godina	40	25%	18%	15%	28%	15%	100%
30 do 44 godine	300	15%	22%	23%	22%	18%	100%
45 do 54 godine	318	13%	19%	22%	25%	20%	100%
55 do 64 godine	264	21%	23%	17%	19%	19%	100%
65 do 74 godine	225	19%	26%	20%	19%	16%	100%
75 +	70	27%	19%	24%	13%	17%	100%
Osnovna škola	743	24%	27%	22%	17%	10%	100%
Srednja škola	409	9%	16%	19%	29%	28%	100%
Viša/ Visoka škola +	64	3%	3%	11%	27%	56%	100%
Hrvati							
Muškarac	131	4%	7%	14%	34%	41%	100%
Žena	133	5%	5%	17%	32%	41%	100%
15 do 29 godina	3	33%				67%	100%
30 do 44 godine	27	4%	7%	7%	33%	48%	100%
45 do 54 godine	43	5%	2%	14%	30%	49%	100%
55 do 64 godine	71	3%	1%	15%	41%	39%	100%
65 do 74 godine	92	3%	7%	20%	35%	36%	100%
75 +	28	7%	21%	11%	18%	43%	100%
Osnovna škola	109	9%	12%	25%	37%	17%	100%
Srednja škola	119	1%	3%	11%	32%	54%	100%
Viša/ Visoka škola +	36				28%	72%	100%
Srbi							
Muškarac	236	1%	8%	31%	38%	22%	100%
Žena	227	5%	9%	30%	33%	23%	100%
15 do 29 godina	6		17%		17%	67%	100%
30 do 44 godine	68	3%	3%	35%	40%	19%	100%
45 do 54 godine	96	1%	5%	26%	41%	27%	100%
55 do 64 godine	119	6%	9%	29%	34%	21%	100%
65 do 74 godine	135	3%	10%	36%	33%	19%	100%
75 +	39		18%	23%	31%	28%	100%
Osnovna škola	265	4%	10%	35%	37%	14%	100%
Srednja škola	173	2%	6%	25%	36%	29%	100%
Viša/ Visoka škola +	24		4%	13%	13%	71%	100%

Ono što nas je sljedeće zanimalo bilo je kako ispitanici doživljavaju postupanje prema njima od strane pripadnika drugih naroda.

Većina ispitanika svih triju nacionalnosti navodi da pripadnici drugih naroda prema njima često postupaju prijateljski (Slika 43).

Slika 43. «Kako prema Vama postupaju pripadnici drugih naroda?»

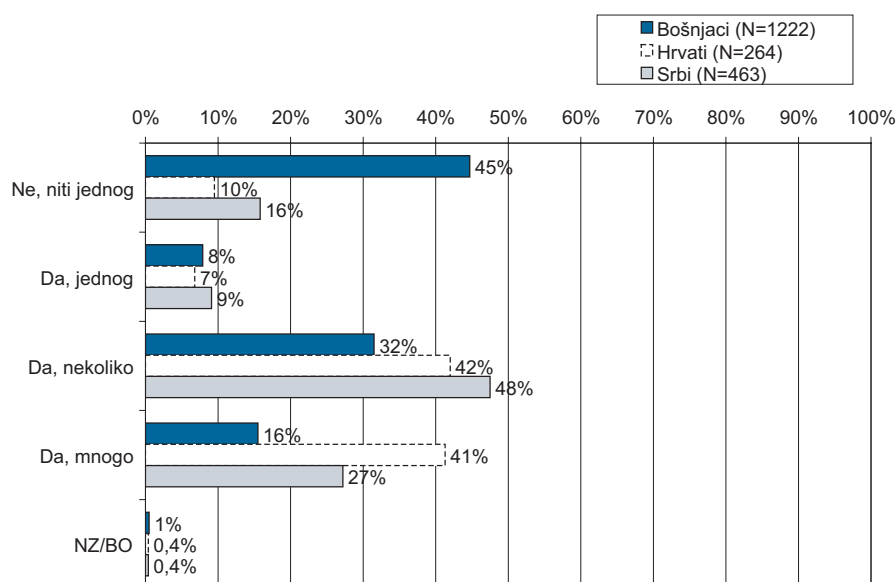

No, kao što je vidljivo na Slici 43., odgovori ispitanika bošnjačke i srpske nacionalnosti su vrlo slični dok je među ispitanicima hrvatske nacionalnosti nešto veći broj (točnije trećina ili 33%) onih koji navode da pripadnici drugih naroda prema njima postupaju vrlo često prijateljski.

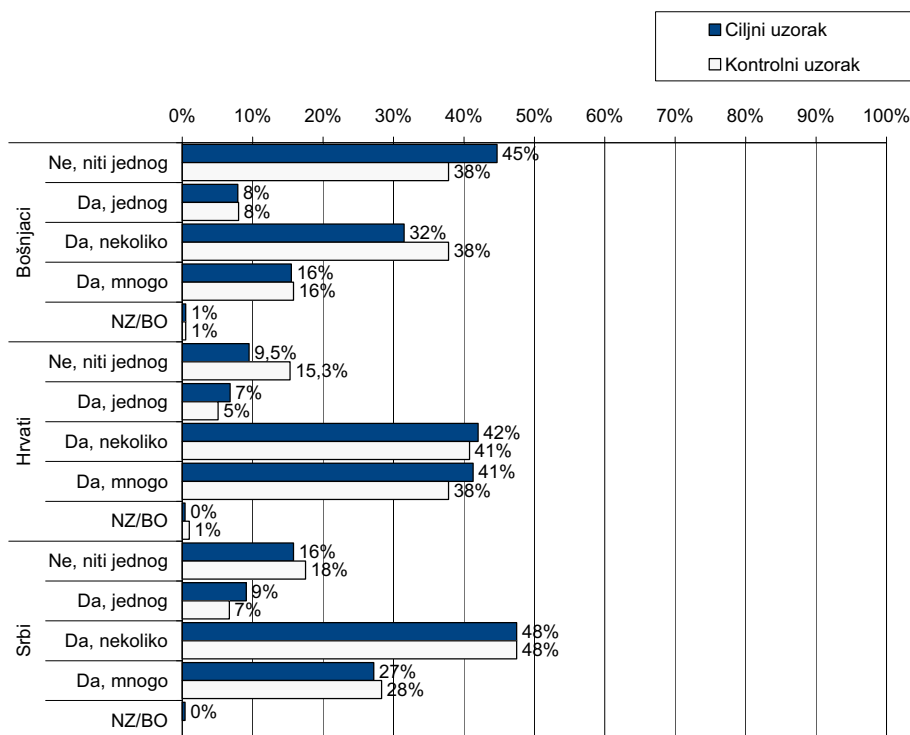
Kako stoje stvari s brojem ljudi među pripadnicima drugih naroda koje ispitanici smatraju svojim prijateljima vidljivo je na Slici 44.

Najveći postotak onih koji navode da nemaju niti jednog prijatelja među pripadnicima drugih naroda je kod ispitanika bošnjačke nacionalnosti (45%). S druge strane, ispitanici hrvatske nacionalnosti u najvećoj mjeri (41%) navode da imaju mnogo prijatelja među pripadnicima drugih naroda.

Slika 44. «Imate li prijatelje među pripadnicima drugih naroda?»

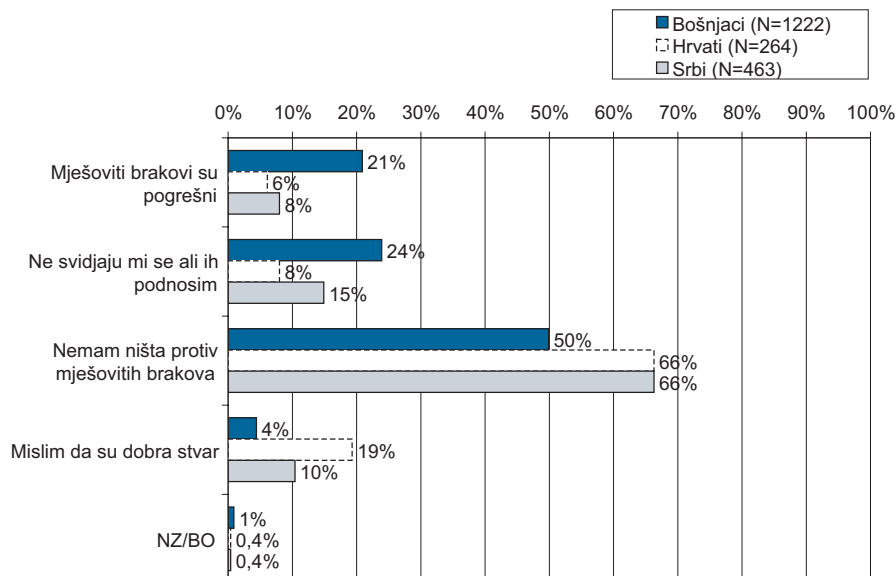

Slika 44.1. «Imate li prijatelje među pripadnicima drugih naroda?»

Ispitanici bošnjačke nacionalnosti imaju nešto negativniji stav i prema mješovitim brakovima. Iako polovina (50%) njih nema ništa protiv mješovitih brakova, nešto više od petine njih (21%) pristaje uz tvrdnju «Mješoviti brakovi su pogrešni, ja sam protiv njih», a nešto manje od četvrtine (24%) uz «Ne svidaju mi se ali ih podnosim». Po dvije trećine (66%) ispitanika hrvatske i srpske nacionalnosti navelo je da nema ništa protiv mješovitih brakova ali je ipak nešto veći postotak (19%) ispitanika hrvatske nacionalnosti nego onih srpske (10%) a naročito nego onih bošnjačke (4%) koji su pristali uz tvrdnju «Ja sam za mješovite brakove, mislim da su oni dobra stvar» (Slika 45).

Slika 45. «Kakvo je Vaše mišljenje o mješovitim brakovima?»

Tablica 9. «Kakvo je Vaše mišljenje o mješovitim brakovima?» – Po demografiji

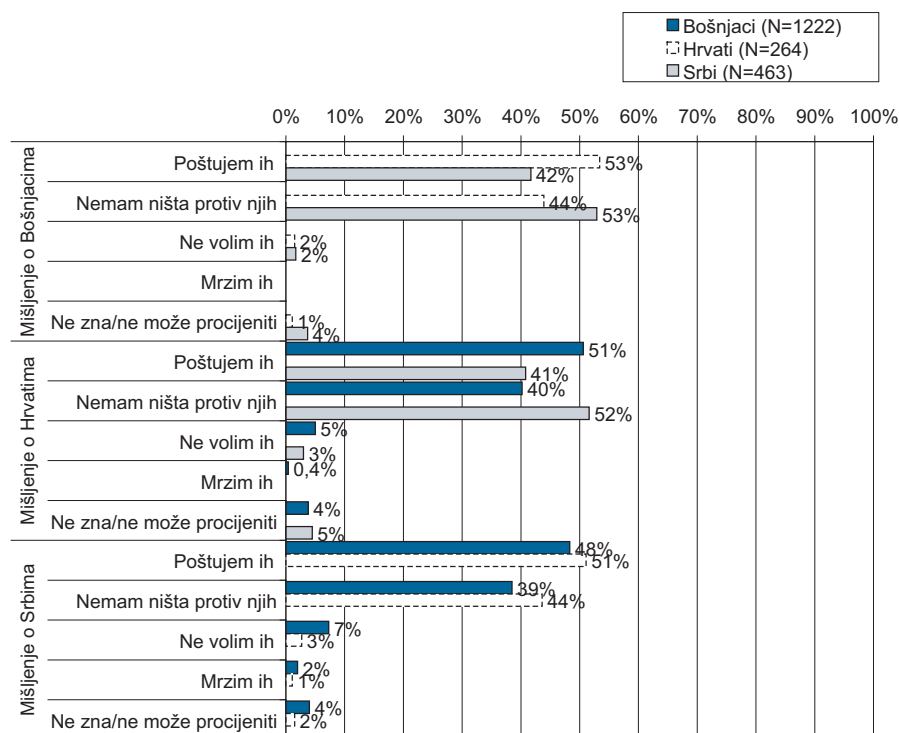
	Ukupno	Mješoviti brakovi su pogrešni	Ne sviđaju mi se ali ih podnosim	Nemam ništa protiv mješovitih brakova	Mislim da su dobra stvar	Mješoviti brakovi su pogrešni	Total
Bošnjaci							
Muškarac	589	19%	26%	52%	3%	589	100%
Žena	622	23%	23%	49%	5%	622	100%
15 do 29 godina	40	23%	20%	50%	8%	40	100%
30 do 44 godine	297	16%	25%	55%	4%	297	100%
45 do 54 godine	316	20%	25%	50%	5%	316	100%
55 do 64 godine	264	22%	24%	51%	3%	264	100%
65 do 74 godine	224	26%	24%	46%	4%	224	100%
75 +	70	29%	23%	43%	6%	70	100%
Osnovna škola	742	26%	27%	46%	2%	742	100%
Srednja škola	406	12%	22%	59%	8%	406	100%
Viša/ Visoka škola +	62	26%	6%	53%	15%	62	100%
Hrvati							
Muškarac	130	9%	7%	67%	17%	130	100%
Žena	133	3%	9%	66%	22%	133	100%
15 do 29 godina	3			100%		3	100%
30 do 44 godine	27	7%	11%	63%	19%	27	100%
45 do 54 godine	43	9%	12%	47%	33%	43	100%
55 do 64 godine	71	3%	4%	72%	21%	71	100%
65 do 74 godine	91	7%	10%	71%	12%	91	100%
75 +	28	7%	4%	68%	21%	28	100%
Osnovna škola	108	6%	13%	69%	13%	108	100%
Srednja škola	119	8%	4%	66%	22%	119	100%
Viša/ Visoka škola +	36	3%	6%	61%	31%	36	100%
Srbi							
Muškarac	236	7%	18%	66%	9%	236	100%
Žena	225	9%	12%	68%	12%	225	100%
15 do 29 godina	6	17%		67%	17%	6	100%
30 do 44 godine	68	7%	22%	65%	6%	68	100%
45 do 54 godine	96	6%	14%	69%	11%	96	100%
55 do 64 godine	118	5%	14%	69%	12%	118	100%
65 do 74 godine	134	13%	16%	61%	10%	134	100%
75 +	39	5%	10%	74%	10%	39	100%
Osnovna škola	263	10%	19%	65%	6%	263	100%
Srednja škola	173	6%	10%	72%	12%	173	100%
Viša/ Visoka škola +	24	4%	4%	46%	46%	24	100%

Kada smo od ispitanika tražili da birajući između ponuđenih odgovora izraze svoj stav prema svakom od triju (konstitutivnih) naroda BiH pokazalo se da ispitanici svih triju nacionalnosti češće biraju one tvrdnje kojima se iskazuje pozitivan stav prema pripadnicima ostala dva naroda (Slika 46).

Međutim, mogu se uočiti i neke razlike. Tako na primjer, dok Bošnjaci i Hrvati u većoj mjeri biraju pozitivniju tvrdnju «Poštujem ih» pa tek onda nešto neutralniju tvrdnju «Nemam ništa protiv njih», kada iskazuju svoj stav o druga dva naroda BiH, kod Srba je obrnuto (tj. više je onih koji biraju neutralniju tvrdnju). Izuzev toga, može se reći da nema većih razlika između stavova prema preostala dva naroda koje iskazuju ispitanici različitih nacionalnosti. Iako su tvrdnje u ovom pitanju prije svega

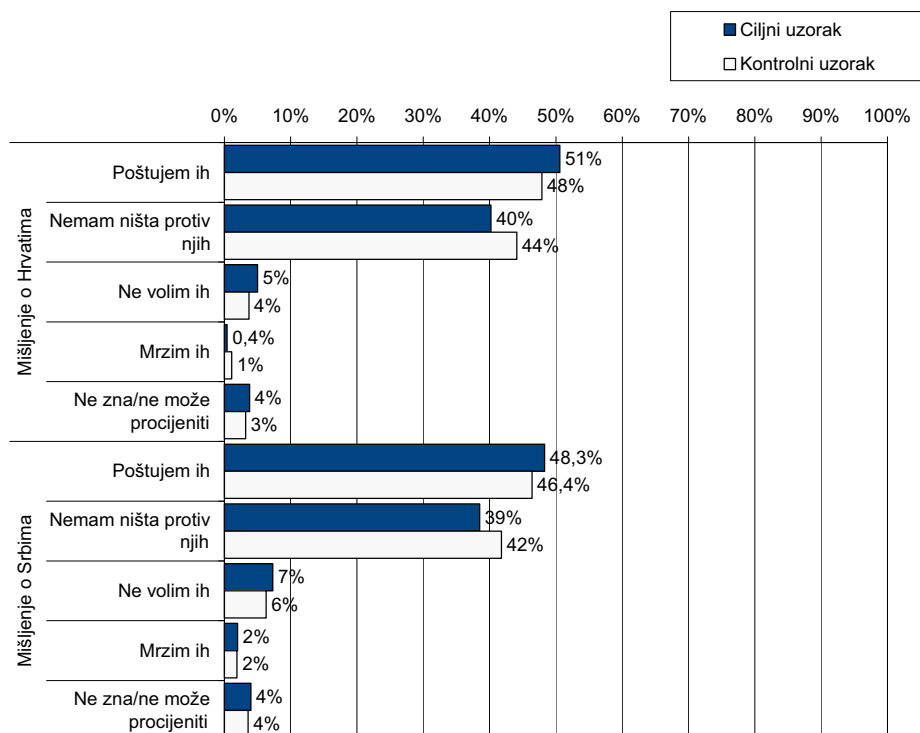
bile namijenjene iskazivanju stava prema pripadnicima drugih naroda, pokazalo se da ispitanici hrvatske i srpske nacionalnosti u iskazivanju stava prema vlastitoj nacionalnosti u podjednako mjeri koriste tvrdnju «Poštujem ih» (63% Hrvati, 61% Srbi) te tvrdnju «Nemam ništa protiv njih» (35% Hrvati, 36% Srbi), dok kod ispitanika bošnjačke nacionalnosti 82% njih koristi tvrdnju «Poštujem ih» a 17% «Nemam ništa protiv njih». Ostaje nedogovoreno pitanje, može li se ovakav nalaz tumačiti većim stupnjem etnocentričnosti kod ispitanika bošnjačke nacionalnosti ili pak nečim drugim.

Slika 46. «Kada govorimo o narodima BiH, kakvo je Vaše mišljenje ...»

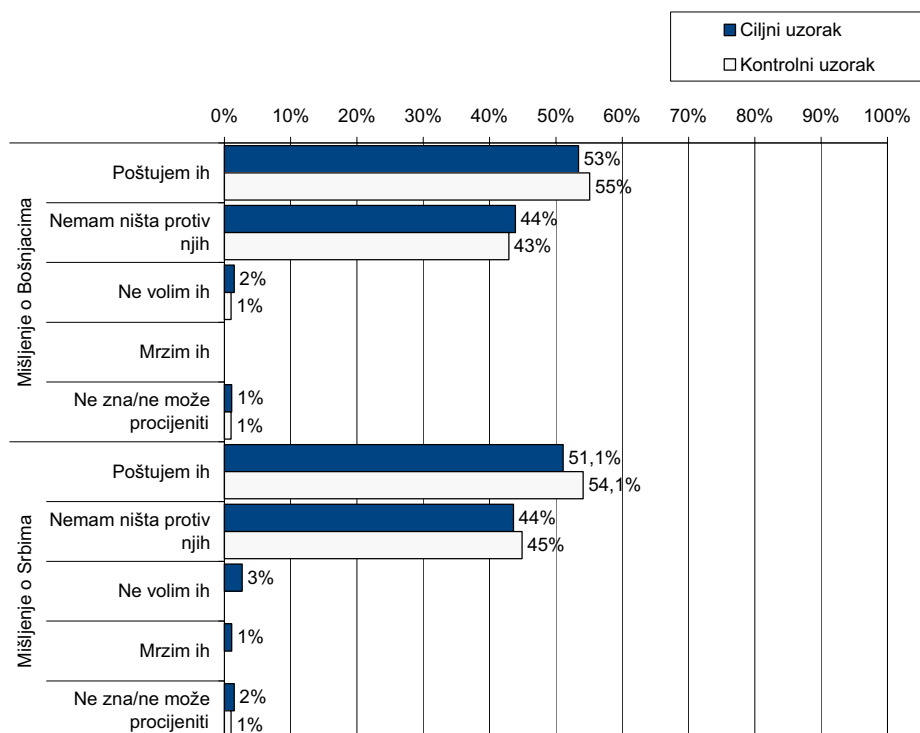

Kada su ispitanici trebali izabrati jednu tvrdnju koja među ponuđenim tvrdnjama najbolje odražava njihov stav o razlikama između bošnjačkog, hrvatskog i srpskog jezika, većina ispitanika sve tri nacionalnosti navodi tvrdnju da se radi o jednom jeziku. Pri tome tu tvrdnju najviše prihvaćaju ispitanici srpske (52%), zatim hrvatske (49%) te onda bošnjačke (44%) nacionalnosti. Sljedeća po zastupljenosti je tvrdnja da se radi o istom jeziku s određenim razlikama koju u podjednako mjeri zastupaju ispitanici bošnjačke (37%) i srpske (36%) te nešto manje hrvatske (31%) nacionalnosti. Da se radi o tri potpuno različita jezika smatra 7% ispitanika hrvatske, 4% bošnjačke te 1% ispitanika srpske nacionalnosti (Slika 47).

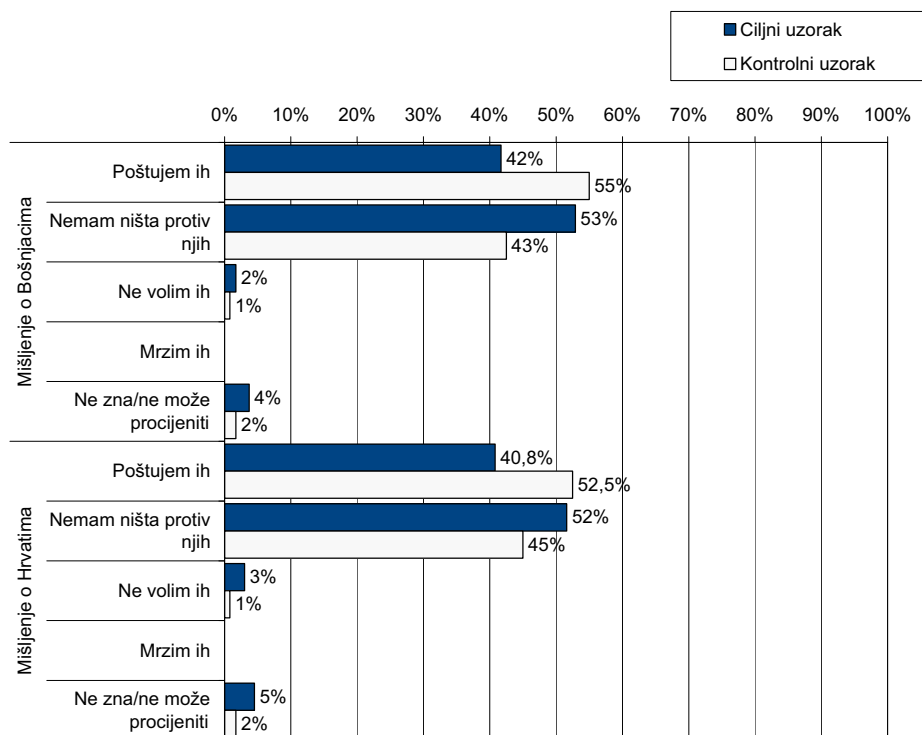
Slika 46.1. «Kada govorimo o narodima BiH, kakvo je Vaše mišljenje ...» – Bošnjaci

Slika 46.2. «Kada govorimo o narodima BiH, kakvo je Vaše mišljenje ...» – Hrvati

Slika 46.3. «Kada govorimo o narodima BiH, kakvo je Vaše mišljenje ...» – Srbi

Tablica 10. «...kakvo je Vaše mišljenje o Bošnjacima» – Po demografiji

	Ukupno	Mrzim ih	Ne volim ih	Nemam ništa protiv njih	Poštujem ih	Total
Bošnjaci						
Muškarac	595	0,2%	0,3%	16%	84%	100%
Žena	623	0,3%	1%	19%	81%	100%
15 do 29 godina	40			15%	85%	100%
30 do 44 godine	299	0,3%	1%	18%	81%	100%
45 do 54 godine	318		1%	20%	79%	100%
55 do 64 godine	264			19%	81%	100%
65 do 74 godine	227	1%		13%	86%	100%
75 +	70			13%	87%	100%
Osnovna škola	743	0,3%	1%	18%	81%	100%
Srednja škola	410	0,2%	0,2%	17%	82%	100%
Viša/ Visoka škola +	64			13%	88%	100%
Hrvati						
Muškarac	130		2%	50%	48%	100%
Žena	131		2%	39%	60%	100%
15 do 29 godina	3			33%	67%	100%
30 do 44 godine	27			33%	67%	100%
45 do 54 godine	41			49%	51%	100%
55 do 64 godine	71		4%	44%	52%	100%
65 do 74 godine	91		1%	45%	54%	100%
75 +	28			50%	50%	100%
Osnovna škola	108		3%	51%	46%	100%
Srednja škola	118		1%	39%	60%	100%
Viša/ Visoka škola +	35			43%	57%	100%

	Ukupno	Mrzim ih	Ne volim ih	Nemam ništa protiv njih	Poštujem ih	Total
Srbi						
Muškarac	228		3%	57%	40%	100%
Žena	218		1%	53%	47%	100%
15 do 29 godina	6		17%	50%	33%	100%
30 do 44 godine	66		3%	70%	27%	100%
45 do 54 godine	94			45%	55%	100%
55 do 64 godine	113		1%	58%	41%	100%
65 do 74 godine	129		2%	56%	42%	100%
75 +	38		3%	42%	55%	100%
Osnovna škola	252		2%	63%	36%	100%
Srednja škola	169		2%	46%	52%	100%
Viša/ Visoka škola +	24			38%	63%	100%

Tablica 11. «...kakvo je Vaše mišljenje o Hrvatima» – Po demografiji

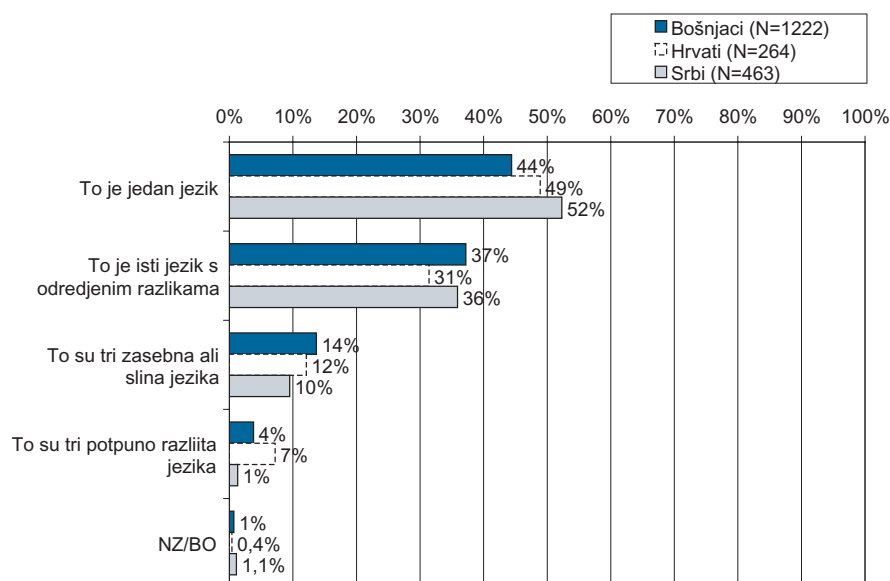
	Ukupno	Mrzim ih	Ne volim ih	Nemam ništa protiv njih	Poštujem ih	Total
Bošnjaci						
Muškarac	571	0,4%	5%	39%	56%	100%
Žena	604	0,5%	6%	44%	50%	100%
15 do 29 godina	40		5%	43%	53%	100%
30 do 44 godine	288	0,3%	5%	41%	53%	100%
45 do 54 godine	313	0,3%	5%	47%	48%	100%
55 do 64 godine	256	0,8%	3%	43%	54%	100%
65 do 74 godine	208		9%	35%	57%	100%
75 +	70	1,4%	6%	37%	56%	100%
Osnovna škola	707	0,4%	6%	49%	45%	100%
Srednja škola	405	0,2%	4%	33%	63%	100%
Viša/ Visoka škola +	62	1,6%	3%	21%	74%	100%
Hrvati						
Muškarac	130			38%	62%	100%
Žena	130			34%	66%	100%
15 do 29 godina	3			33%	67%	100%
30 do 44 godine	27			30%	70%	100%
45 do 54 godine	41			42%	59%	100%
55 do 64 godine	71			27%	73%	100%
65 do 74 godine	91			42%	58%	100%
75 +	27			37%	63%	100%
Osnovna škola	108			44%	57%	100%
Srednja škola	117			32%	68%	100%
Viša/ Visoka škola +	35			26%	74%	100%
Srbi						
Muškarac	227		4%	57%	39%	100%
Žena	215		2%	51%	47%	100%
15 do 29 godina	6		17%	50%	33%	100%
30 do 44 godine	67		3%	72%	25%	100%
45 do 54 godine	92		1%	41%	58%	100%
55 do 64 godine	111		4%	56%	41%	100%

	Ukupno	Mrzim ih	Ne volim ih	Nemam ništa protiv njih	Poštujem ih	Total
65 do 74 godine	128		4%	56%	41%	100%
75 +	38		3%	45%	53%	100%
Osnovna škola	248		3%	62%	35%	100%
Srednja škola	169		4%	46%	51%	100%
Viša/ Visoka škola +	24			38%	63%	100%

Tablica 12. «...kakvo je Vaše mišljenje o Srbima» – Po demografiji

	Ukupno	Mrzim ih	Ne volim ih	Nemam ništa protiv njih	Poštujem ih	Total
Bošnjaci						
Muškarac	570	2%	6%	38%	54%	100%
Žena	603	2%	9%	42%	47%	100%
15 do 29 godina	39		10%	36%	54%	100%
30 do 44 godine	287	1%	7%	41%	51%	100%
45 do 54 godine	313	1%	7%	45%	47%	100%
55 do 64 godine	257	2%	7%	42%	50%	100%
65 do 74 godine	209	3%	11%	32%	54%	100%
75 +	68	7%	4%	37%	52%	100%
Osnovna škola	705	2%	9%	46%	43%	100%
Srednja škola	405	3%	6%	32%	60%	100%
Viša/ Visoka škola +	62	3%	8%	21%	68%	100%
Hrvati						
Muškarac	129	1%	3%	47%	49%	100%
Žena	131	2%	2%	41%	55%	100%
15 do 29 godina	3			33%	67%	100%
30 do 44 godine	27			37%	63%	100%
45 do 54 godine	41	2%	2%	49%	46%	100%
55 do 64 godine	71	1%	1%	44%	54%	100%
65 do 74 godine	91	1%	6%	46%	47%	100%
75 +	27			41%	59%	100%
Osnovna škola	107	1%	3%	51%	45%	100%
Srednja škola	118	2%	2%	39%	58%	100%
Viša/ Visoka škola +	35		6%	40%	54%	100%
Srbi						
Muškarac	231		0,4%	41%	59%	100%
Žena	222		0,5%	33%	67%	100%
15 do 29 godina	6			50%	50%	100%
30 do 44 godine	67		1,5%	48%	51%	100%
45 do 54 godine	96			27%	73%	100%
55 do 64 godine	114		0,9%	33%	67%	100%
65 do 74 godine	132			42%	58%	100%
75 +	38			34%	66%	100%
Osnovna škola	258			40%	61%	100%
Srednja škola	170		1,2%	34%	65%	100%
Viša/ Visoka škola +	24			33%	67%	100%

Slika 47. «Prema Vašem mišljenju, jesu li bošnjački, hrvatski i srpski jedan ili tri različita jezika?»

Tablica 13. «...jesu li bošnjački, hrvatski i srpski jedan ili tri različita jezika?» – Po demografiji

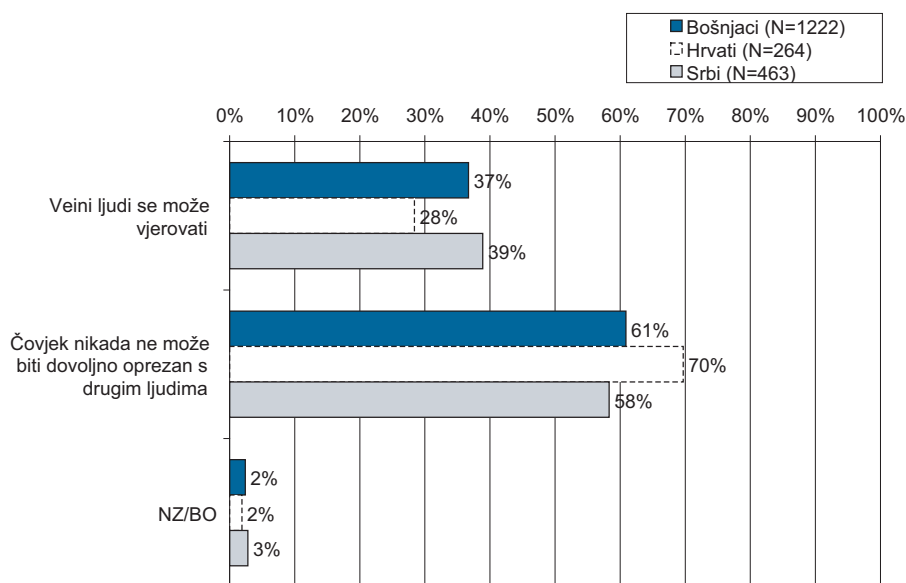
	Ukupno	To je jedan jezik	To je isti jezik s određenim razlikama	To su tri zasebna ali slična jezika	To su tri potpuno različita jezika	Total
Bošnjaci						
Muškarac	593	45%	38%	13%	4%	100%
Žena	620	44%	37%	15%	4%	100%
15 do 29 godina	39	49%	28%	13%	10%	100%
30 do 44 godine	300	45%	35%	15%	4%	100%
45 do 54 godine	318	47%	39%	12%	2%	100%
55 do 64 godine	265	42%	43%	12%	3%	100%
65 do 74 godine	223	40%	36%	17%	6%	100%
75 +	68	57%	26%	15%	1%	100%
Osnovna škola	740	44%	36%	16%	4%	100%
Srednja škola	409	43%	41%	11%	5%	100%
Viša/ Visoka škola +	63	59%	33%	6%	2%	100%
Hrvati						
Muškarac	131	50%	27%	16%	7%	100%
Žena	132	48%	36%	8%	8%	100%
15 do 29 godina	3		33%		67%	100%
30 do 44 godine	27	56%	26%	15%	4%	100%
45 do 54 godine	43	44%	28%	12%	16%	100%
55 do 64 godine	71	38%	35%	17%	10%	100%
65 do 74 godine	91	54%	36%	8%	2%	100%
75 +	28	68%	18%	14%		100%
Osnovna škola	108	49%	29%	10%	12%	100%
Srednja škola	119	51%	33%	13%	3%	100%
Viša/ Visoka škola +	36	42%	36%	17%	6%	100%

	Ukupno	To je jedan jezik	To je isti jezik s određenim razlikama	To su tri zasebna ali slična jezika	To su tri potpuno različita jezika	Total
Srbi						
Muškarac	233	51%	38%	11%	1%	100%
Žena	225	55%	35%	8%	2%	100%
15 do 29 godina	6	50%	50%			100%
30 do 44 godine	68	51%	35%	13%		100%
45 do 54 godine	94	52%	35%	11%	2%	100%
55 do 64 godine	118	47%	43%	9%		100%
65 do 74 godine	133	54%	35%	8%	3%	100%
75 +	39	69%	21%	10%		100%
Osnovna škola	262	57%	32%	10%	1%	100%
Srednja škola	171	46%	41%	11%	2%	100%
Viša/ Visoka škola +	233	51%	38%	11%	1%	100%

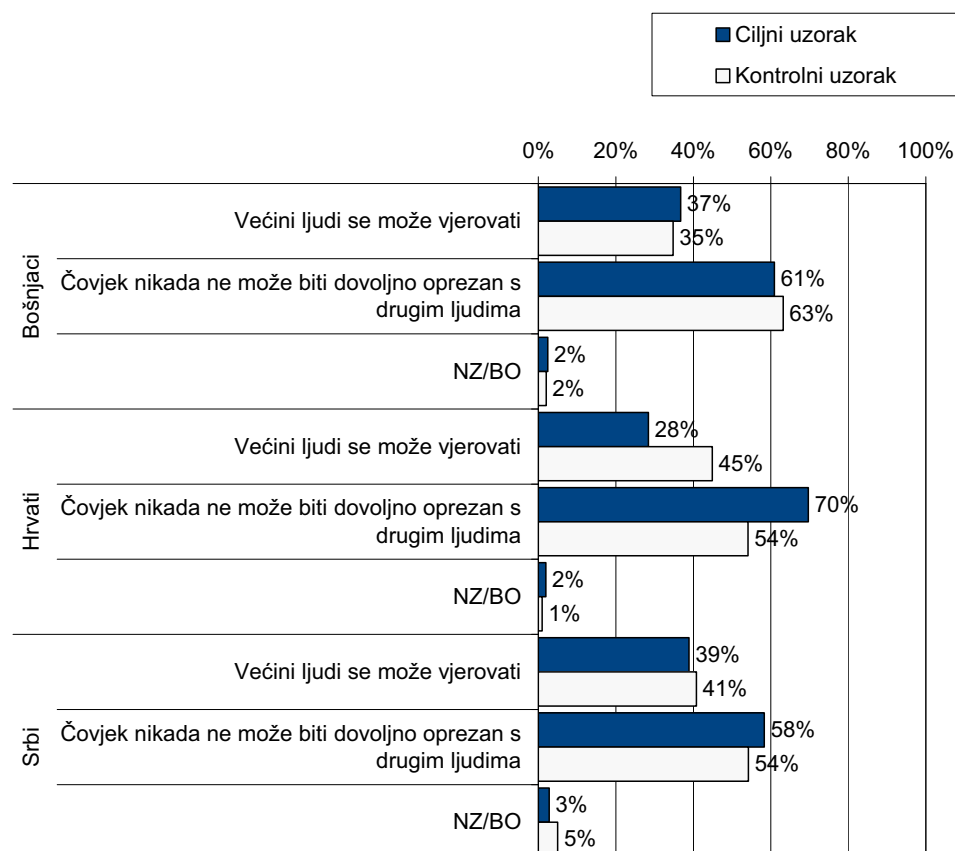
Kakvi su rezultati dobiveni kada su ispitanici odgovarali na pitanja o različitim aspektima povjerenja vidjet ćemo u nastavku.

Većina ispitanika svih triju nacionalnosti bira tvrdnju «Čovjek nikada ne može biti dovoljno oprezan s drugim ljudima» kao odgovor na pitanje o povjerenju koje čovjek može imati u kontaktu s drugim ljudima. Ipak nešto veći stupanj nepovjerenja iskazuju ispitanici hrvatske nacionalnosti (70% njih) u odnosu na 61% kod ispitanika bošnjačke te 58% kod ispitanika srpske nacionalnosti.

Slika 48. «Što mislite o povjerenju koje čovjek može imati u kontaktu s drugim ljudima?»

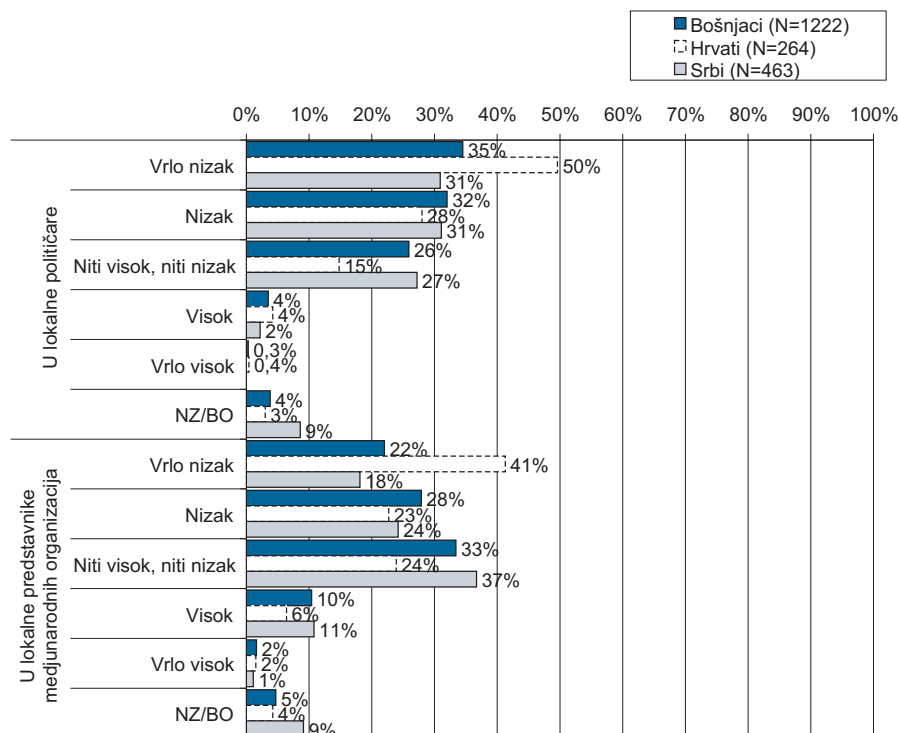

Slika 48.1. «Što mislite o povjerenju koje čovjek može imati u kontaktu s drugim ljudima?»

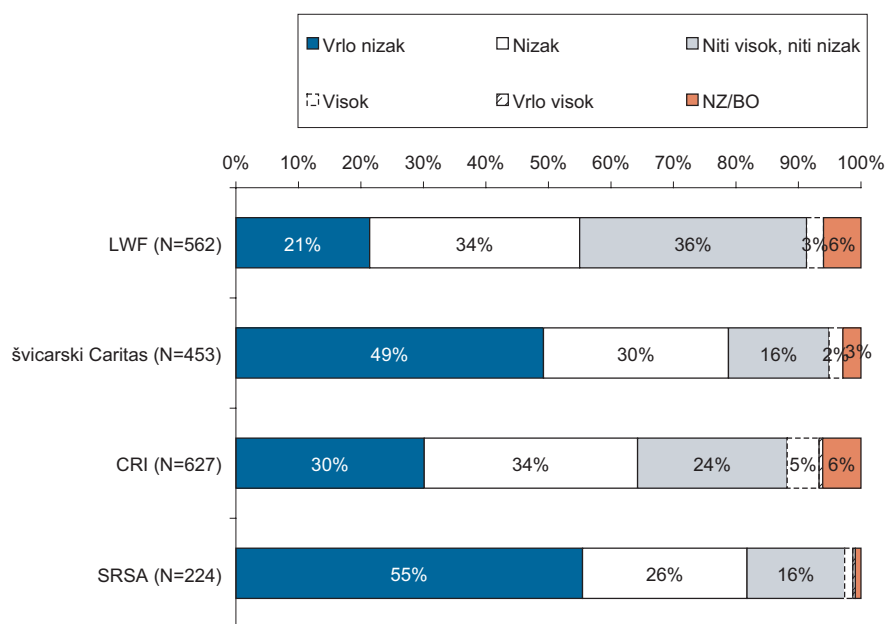
Kada se ispitanike pitalo da izraze stupanj povjerenja koji imaju konkretno u lokalne političare te u lokalne predstavnike međunarodnih organizacija može se uočiti da se odgovori u oba slučaja nalaze pretežito u području niskog povjerenja. No, ipak se može reći da je povjerenje u lokalne predstavnike međunarodnih organizacija nešto »manje nisko» nego povjerenje u lokalne političare. Također, uočljivo je da izrazito nizak stupanj povjerenja prema obama skupinama lokalnih dužnosnika iskazuju ispitanici hrvatske nacionalnosti. Tako, čak 50% njih iskazuju vrlo nizak stupanj povjerenja u lokalne političare, a 41% vrlo nizak stupanj povjerenja u lokalne predstavnike međunarodnih organizacija (Slika 49).

Slika 49. «Molimo Vas da sada procijenite Vaš stupanj povjerenja:»

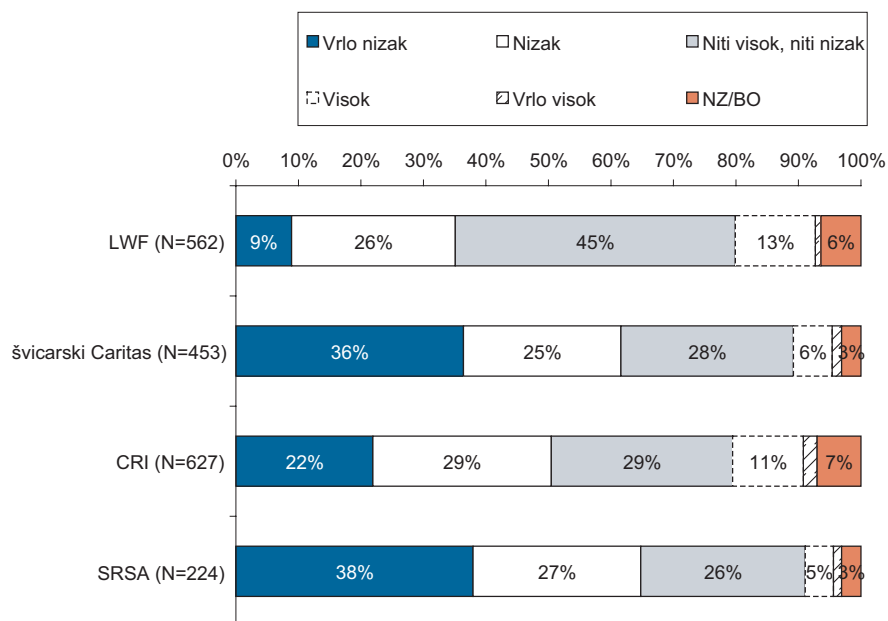

Konačno, kada su ispitanici trebali iskazati svoj stupanj slaganja s tvrdnjama koje su se odnosile na međusobno povjerenje među pripadnicima različitih naroda, pokazalo se da ispitanici bošnjačke nacionalnosti pokazuju nešto veći stupanj nepovjerenja nego ispitanici preostalih dviju nacionalnosti, dok ispitanici hrvatske nacionalnosti pokazuju nešto veći stupanj povjerenja nego ispitanici preostalih dviju nacionalnosti (Slika 50). Naime, među ispitanicima bošnjačke nacionalnosti s tvrdnjom «*Treba se čuvati i biti na oprezu prema pripadnicima drugih naroda, čak i ako su vaši susjedi ili prijatelji.*» uglavnom ili u potpunosti slaže se njih 46% dok se s tom tvrdnjom uglavnom ili u potpunosti ne slaže 48% ispitanika hrvatske nacionalnosti. S tvrdnjom «*Ljudi se mogu osjećati sigurnim jedino ako žive tamo gdje je njihov narod u većini.*» uglavnom ili u potpunosti slaže se 46% ispitanika bošnjačke nacionalnosti dok se uglavnom ili u potpunosti s tom tvrdnjom ne slaže 52% ispitanika hrvatske nacionalnosti.

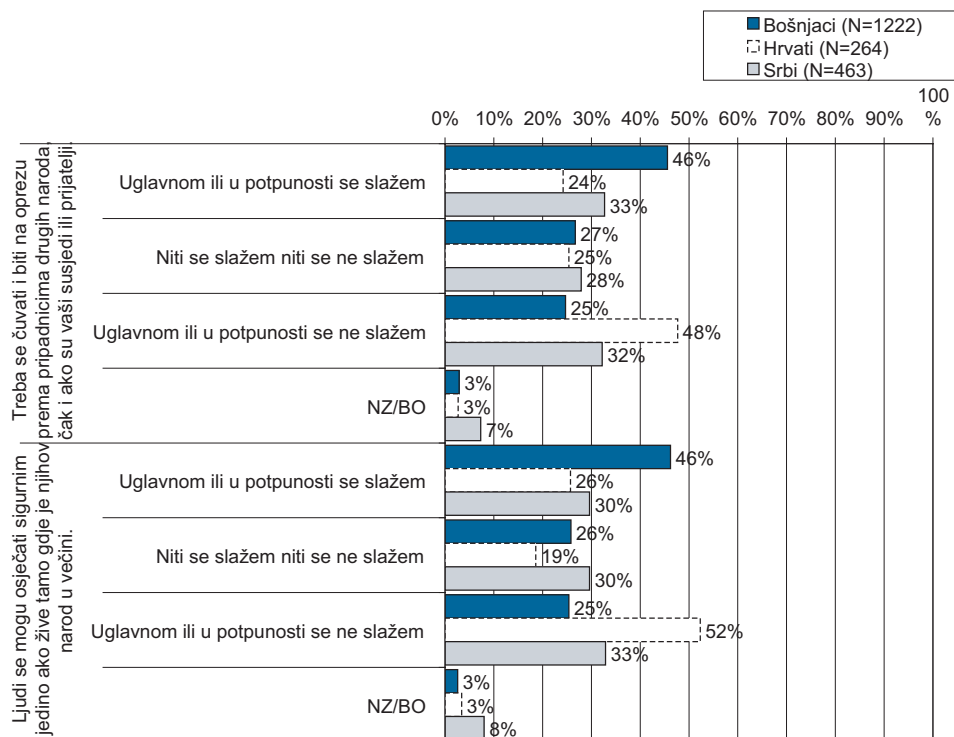
Slika 49.1. «Molimo Vas da sada procijenite Vaš stupanj povjerenja u lokalne političare» – CILJNI UZORAK po organizacijama

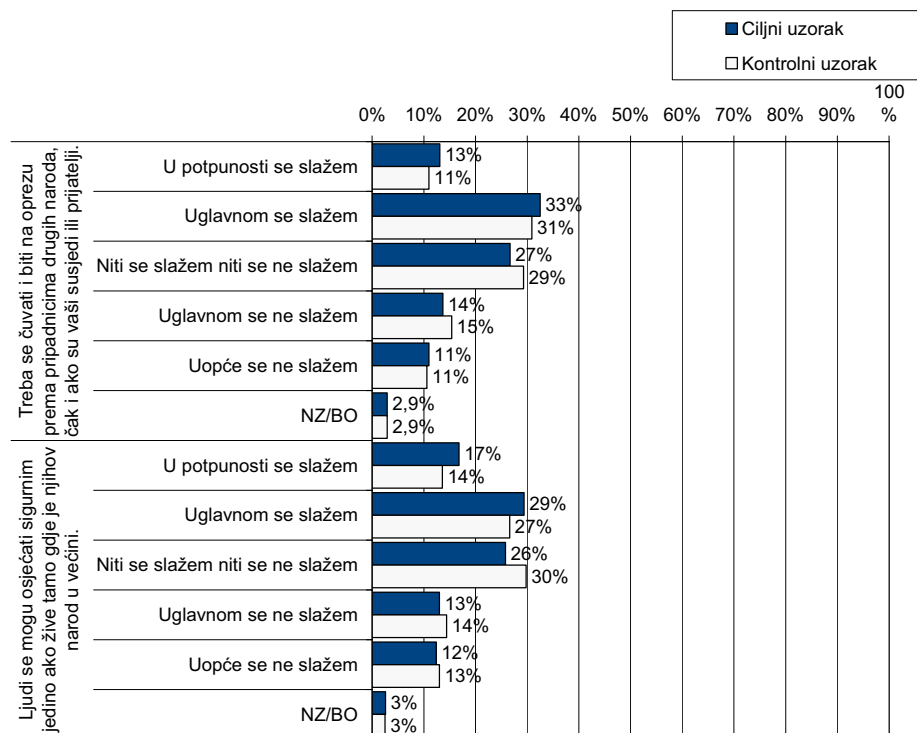
Slika 49.2. «Molimo Vas da sada procijenite Vaš stupanj povjerenja u lokalne predstavnike međunarodnih organizacija» – CILJNI UZORAK po organizacijama

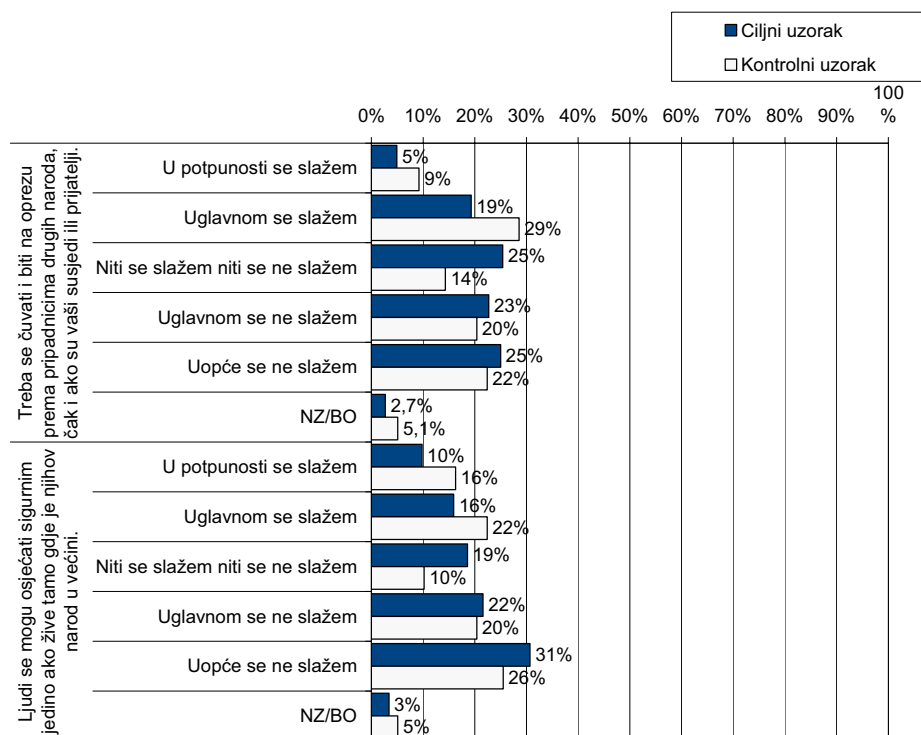
Slika 50. «Izrazite svoj stupanj slaganja sa sljedećim tvrdnjama:»

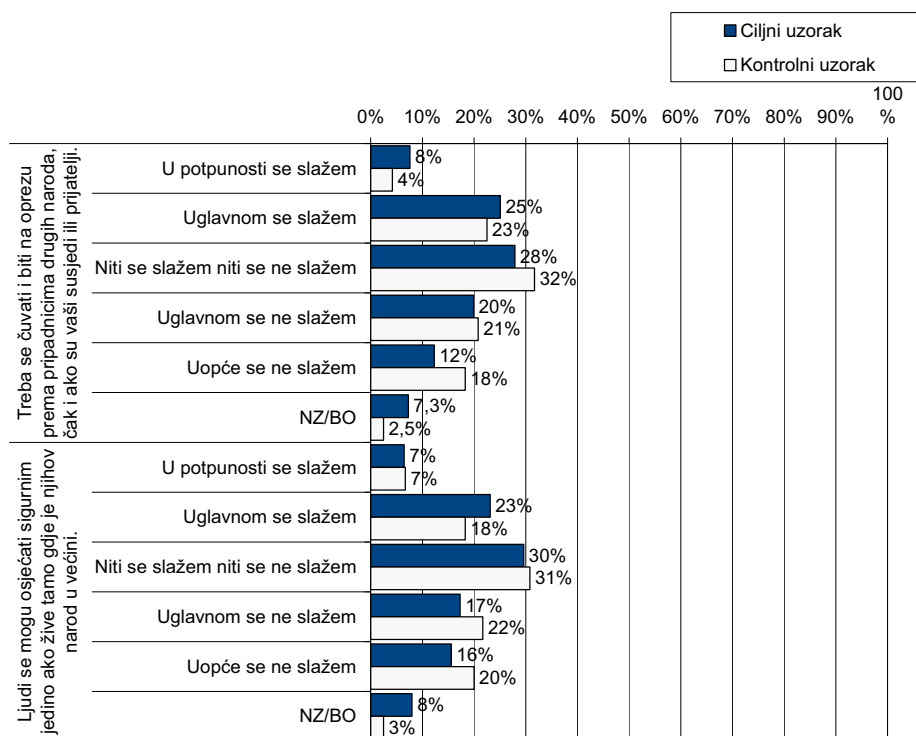
Slika 50.1. «Izrazite svoj stupanj slaganja sa sljedećim tvrdnjama:» – Bošnjaci

Slika 50.2. «Izrazite svoj stupanj slaganja sa sljedećim tvrdnjama:» – Hrvati

Slika 50.3. «Izrazite svoj stupanj slaganja sa sljedećim tvrdnjama:» – Srbi

Tablica 14. «Treba se čuvati i biti na oprezu prema pripadnicima drugih naroda, čak i ako su vaši susjedi ili prijatelji.»
– Po demografiji

	Ukupno	Uopće se ne slažem	Uglavnom se ne slažem	Niti se slažem niti se ne slažem	Uglavnom se slažem	U potpunosti se slažem	Total
Bošnjaci							
Muškarac	582	12%	14%	29%	34%	11%	100%
Žena	604	10%	15%	26%	33%	16%	100%
15 do 29 godina	39	18%	26%	18%	33%	5%	100%
30 do 44 godine	296	8%	13%	27%	38%	14%	100%
45 do 54 godine	314	11%	12%	26%	37%	14%	100%
55 do 64 godine	252	13%	12%	33%	30%	12%	100%
65 do 74 godine	219	12%	17%	27%	28%	15%	100%
75 +	66	11%	18%	23%	32%	17%	100%
Osnovna škola	722	7%	13%	31%	35%	14%	100%
Srednja škola	402	18%	15%	24%	31%	12%	100%
Viša/ Visoka škola +	61	25%	20%	7%	34%	15%	100%
Hrvati							
Muškarac	128	6%	19%	24%	30%	21%	100%
Žena	129	4%	21%	28%	17%	30%	100%
15 do 29 godina	3		33%	33%	33%		100%
30 do 44 godine	27	4%	11%	26%	30%	30%	100%
45 do 54 godine	41	10%	20%	34%	10%	27%	100%
55 do 64 godine	70	3%	23%	14%	33%	27%	100%
65 do 74 godine	90	4%	18%	36%	22%	20%	100%
75 +	26	8%	27%	12%	15%	38%	100%
Osnovna škola	104	6%	35%	27%	16%	16%	100%
Srednja škola	117	4%	9%	30%	24%	32%	100%
Viša/ Visoka škola +	36	6%	11%	11%	42%	31%	100%
Srbi							
Muškarac	221	9%	24%	32%	23%	12%	100%
Žena	208	8%	30%	28%	20%	15%	100%
15 do 29 godina	6	17%		33%	33%	17%	100%
30 do 44 godine	63	6%	27%	38%	19%	10%	100%
45 do 54 godine	90	9%	24%	26%	30%	11%	100%
55 do 64 godine	112	6%	24%	38%	16%	16%	100%
65 do 74 godine	125	10%	34%	24%	18%	14%	100%
75 +	33	9%	21%	24%	30%	15%	100%
Osnovna škola	245	4%	32%	32%	20%	11%	100%
Srednja škola	160	13%	21%	29%	23%	14%	100%
Viša/ Visoka škola +	23	22%	9%	17%	26%	26%	100%

Tablica 15. «Ljudi se mogu osjećati sigurnim jedino ako žive tamo gdje je njihov narod u većini.» – Po demografiji

	Ukupno	Uopće se ne slažem	Uglavnom se ne slažem	Niti se slažem niti se ne slažem	Uglavnom se slažem	U potpunosti se slažem	Total
Bošnjaci							
Muškarac	584	13%	12%	28%	31%	16%	100%
Žena	606	13%	14%	25%	30%	18%	100%
15 do 29 godina	40	23%	20%	28%	23%	8%	100%
30 do 44 godine	297	7%	12%	31%	32%	17%	100%
45 do 54 godine	314	15%	11%	26%	33%	14%	100%
55 do 64 godine	257	14%	12%	26%	31%	17%	100%
65 do 74 godine	217	13%	17%	23%	23%	24%	100%
75 +	65	14%	15%	22%	31%	18%	100%
Osnovna škola	724	8%	12%	29%	31%	19%	100%
Srednja škola	402	18%	14%	24%	29%	15%	100%
Viša/ Visoka škola +	63	32%	22%	11%	25%	10%	100%
Hrvati							
Muškarac	127	30%	24%	20%	18%	9%	100%
Žena	128	34%	21%	19%	15%	12%	100%
15 do 29 godina	3		33%	33%	33%		100%
30 do 44 godine	26	38%	31%	15%	8%	8%	100%
45 do 54 godine	40	35%	18%	13%	18%	18%	100%
55 do 64 godine	70	37%	23%	7%	20%	13%	100%
65 do 74 godine	90	22%	22%	36%	13%	7%	100%
75 +	26	42%	19%	8%	23%	8%	100%
Osnovna škola	104	16%	22%	21%	25%	15%	100%
Srednja škola	116	41%	22%	22%	9%	8%	100%
Viša/ Visoka škola +	35	49%	26%	6%	17%	3%	100%
Srbi							
Muškarac	219	14%	21%	34%	25%	7%	100%
Žena	207	20%	17%	30%	25%	7%	100%
15 do 29 godina	6	0,17	0,5	33%			100%
30 do 44 godine	64	13%	17%	36%	30%	5%	100%
45 do 54 godine	88	15%	26%	32%	23%	5%	100%
55 do 64 godine	113	19%	15%	37%	22%	7%	100%
65 do 74 godine	122	20%	16%	26%	29%	10%	100%
75 +	33	15%	21%	30%	24%	9%	100%
Osnovna škola	242	14%	17%	34%	27%	8%	100%
Srednja škola	161	17%	23%	30%	24%	6%	100%
Viša/ Visoka škola +	22	45%	14%	23%	9%	9%	100%

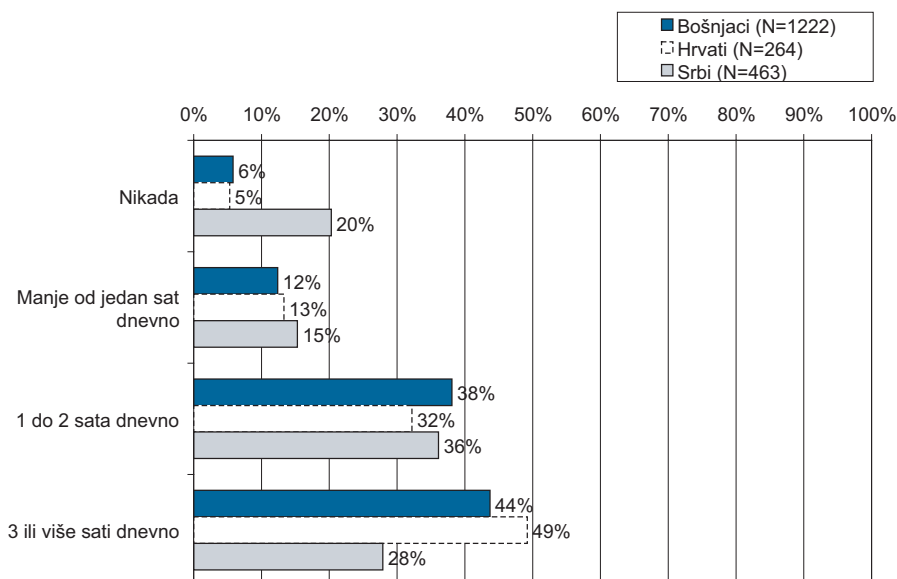
6.2.4 Mediji

Što se tiče praćenja medija u ovom istraživanju zahvatili smo samo učestalost praćenja dvaju najčešćih izvora informiranja – televizije i dnevnih novina bez detaljnog ispitivanja o gledanosti pojedinih TV programa ili čitanja pojedinih tiskovina.

Većina ispitanika svih triju nacionalnosti televiziju gleda 3 ili više sati dnevno. Uočljivo je da u odnosu na ostala dva naroda, među ispitanicima srpske nacionalnosti ima veći broj onih (20%) koji navoda da nikada ne gledaju televiziju.

Iako većina ispitanika svih triju nacionalnosti navodi da dnevne novine čitaju vrlo rijetko ili nikada, među ispitanicima hrvatske nacionalnosti relativno je veći postotak (15%) onih koji navode da dnevne novine čitaju gotovo svaki dan.

Slika 51. «Koliko često gledate televiziju?»

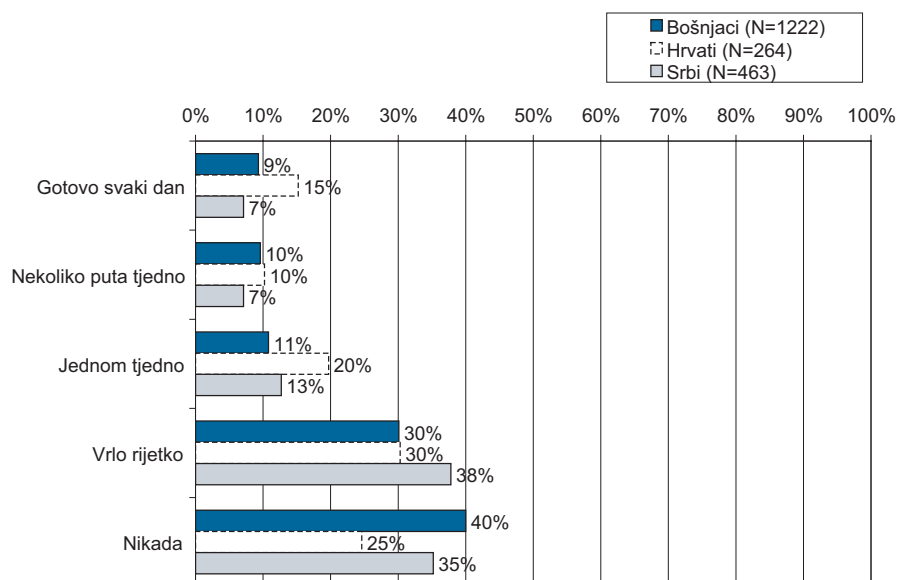

Tablica 16. «Koliko često gledate televiziju?» – Po demografiji

	Ukupno	Nikada	Manje od jedan sat dnevno	1 do 2 sata dnevno	3 ili više sati dnevno	Total
Bošnjaci						
Muškarac	596	5%	13%	37%	45%	100%
Žena	626	6%	12%	39%	43%	100%
15 do 29 godina	40	3%	8%	43%	48%	100%
30 do 44 godine	300	6%	10%	39%	45%	100%
45 do 54 godine	319	4%	12%	39%	45%	100%
55 do 64 godine	266	6%	14%	38%	42%	100%
65 do 74 godine	227	7%	14%	37%	41%	100%
75 +	70	10%	16%	31%	43%	100%
Osnovna škola	747	7%	15%	36%	42%	100%
Srednja škola	410	4%	8%	42%	47%	100%
Viša/ Visoka škola +	64	5%	11%	34%	50%	100%
Hrvati						
Muškarac	131	4%	14%	34%	49%	100%
Žena	133	7%	13%	31%	50%	100%
15 do 29 godina	3		33%		67%	100%
30 do 44 godine	27	4%	22%	22%	52%	100%
45 do 54 godine	43		9%	37%	53%	100%
55 do 64 godine	71		7%	34%	59%	100%
65 do 74 godine	92	9%	15%	37%	39%	100%
75 +	28	18%	18%	18%	46%	100%
Osnovna škola	109	9%	20%	32%	39%	100%
Srednja škola	119	3%	11%	33%	53%	100%
Viša/ Visoka škola +	36			31%	69%	100%

	Ukupno	Nikada	Manje od jedan sat dnevno	1 do 2 sata dnevno	3 ili više sati dnevno	Total
Srbi						
Muškarac	235	18%	18%	35%	29%	100%
Žena	226	23%	13%	38%	27%	100%
15 do 29 godina	6	17%	17%	17%	50%	100%
30 do 44 godine	68	4%	22%	35%	38%	100%
45 do 54 godine	95	14%	13%	42%	32%	100%
55 do 64 godine	118	22%	14%	38%	25%	100%
65 do 74 godine	135	26%	12%	37%	25%	100%
75 +	39	41%	26%	18%	15%	100%
Osnovna škola	263	29%	17%	37%	16%	100%
Srednja škola	173	9%	14%	35%	42%	100%
Viša/ Visoka škola +	24	8%	4%	33%	54%	100%

Slika 52. «Koliko često čitate dnevne novine?»

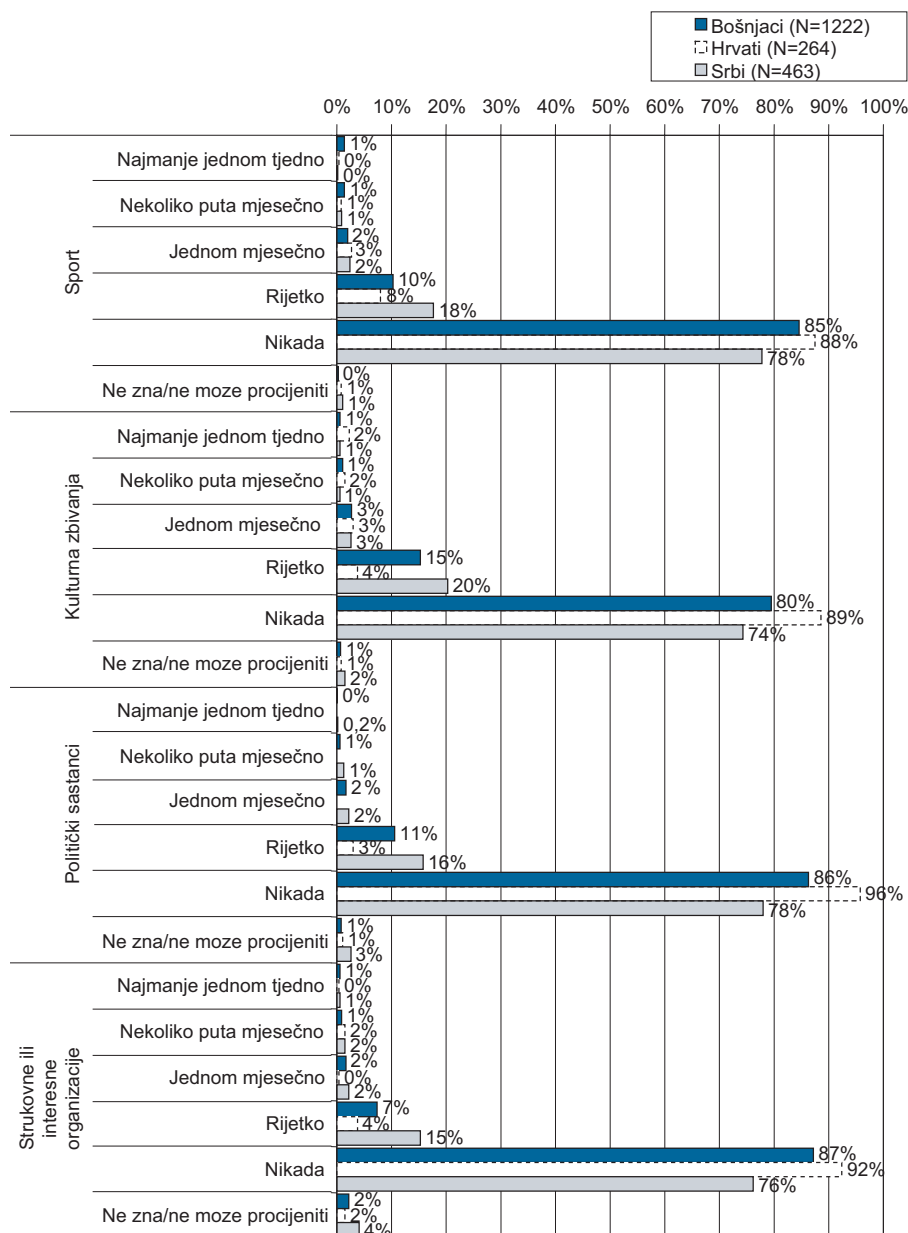

Općenito, može se reći da se i u ovom istraživanju televizija pokazala kao dominirajući medij.

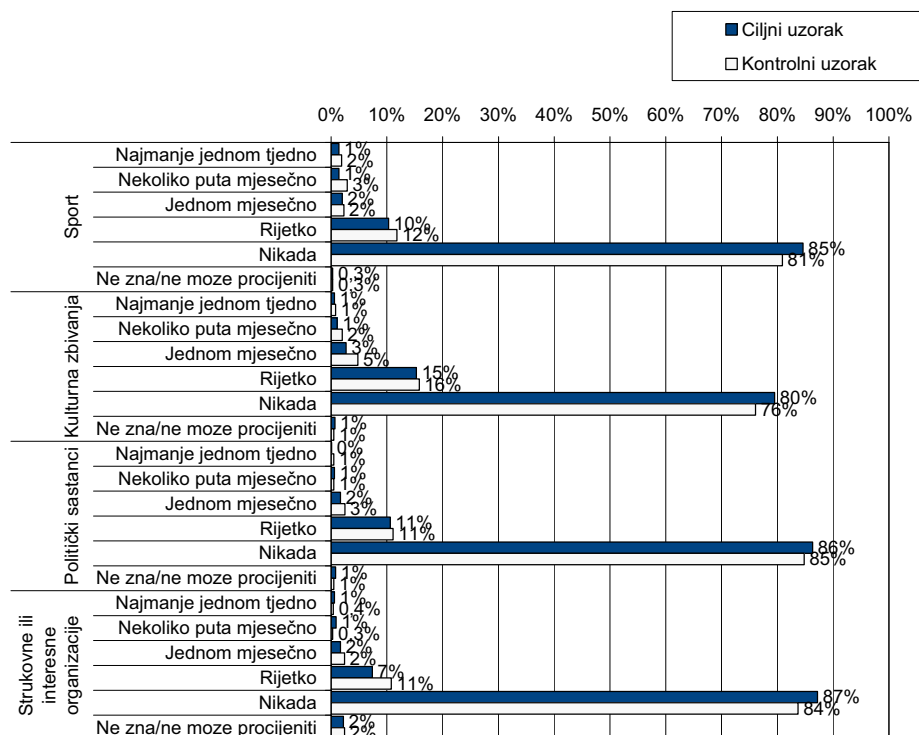
Tablica 17. «Koliko često čitate dnevne novine?» - Po demografiji

	Ukupno	Nikada	Vrlo rijetko	Jednom tjedno	Nekoliko puta tjedno	Gotovo svaki dan	Total
Bošnjaci							
Muškarac	596	29%	34%	12%	13%	12%	100%
Žena	624	50%	26%	10%	7%	7%	100%
15 do 29 godina	40	23%	33%	20%	23%	3%	100%
30 do 44 godine	300	27%	38%	15%	11%	10%	100%
45 do 54 godine	319	35%	32%	10%	9%	14%	100%
55 do 64 godine	264	45%	27%	8%	11%	8%	100%
65 do 74 godine	227	56%	24%	10%	4%	7%	100%
75 +	70	61%	21%	4%	9%	4%	100%
Osnovna škola	745	54%	29%	9%	5%	3%	100%
Srednja škola	410	19%	35%	15%	16%	15%	100%
Viša/ Visoka škola +	64	11%	14%	6%	17%	52%	100%
Hrvati							
Muškarac	20%	32%	22%	11%	15%	20%	100%
Žena	29%	29%	17%	9%	16%	29%	100%
15 do 29 godina		0,67	33%				100%
30 do 44 godine	26%	19%	4%	37%	15%	26%	100%
45 do 54 godine	14%	44%	21%	2%	19%	14%	100%
55 do 64 godine	10%	32%	24%	14%	20%	10%	100%
65 do 74 godine	40%	26%	20%	5%	9%	40%	100%
75 +	29%	25%	21%	4%	21%	29%	100%
Osnovna škola	34%	44%	12%	4%	6%	34%	100%
Srednja škola	22%	20%	23%	15%	20%	22%	100%
Viša/ Visoka škola +	6%	22%	33%	14%	25%	6%	100%
Srbi							
Muškarac	29%	40%	14%	9%	7%	29%	100%
Žena	41%	35%	11%	5%	7%	41%	100%
15 do 29 godina		33%		33%	0,33		100%
30 do 44 godine	13%	49%	16%	13%	9%	13%	100%
45 do 54 godine	22%	34%	20%	11%	13%	22%	100%
55 do 64 godine	41%	37%	11%	7%	4%	41%	100%
65 do 74 godine	49%	37%	8%	1%	4%	49%	100%
75 +	46%	33%	13%	3%	5%	46%	100%
Osnovna škola	48%	39%	9%	3%	2%	48%	100%
Srednja škola	20%	38%	18%	13%	10%	20%	100%
Viša/ Visoka škola +	13%	17%	17%	8%	46%	13%	100%

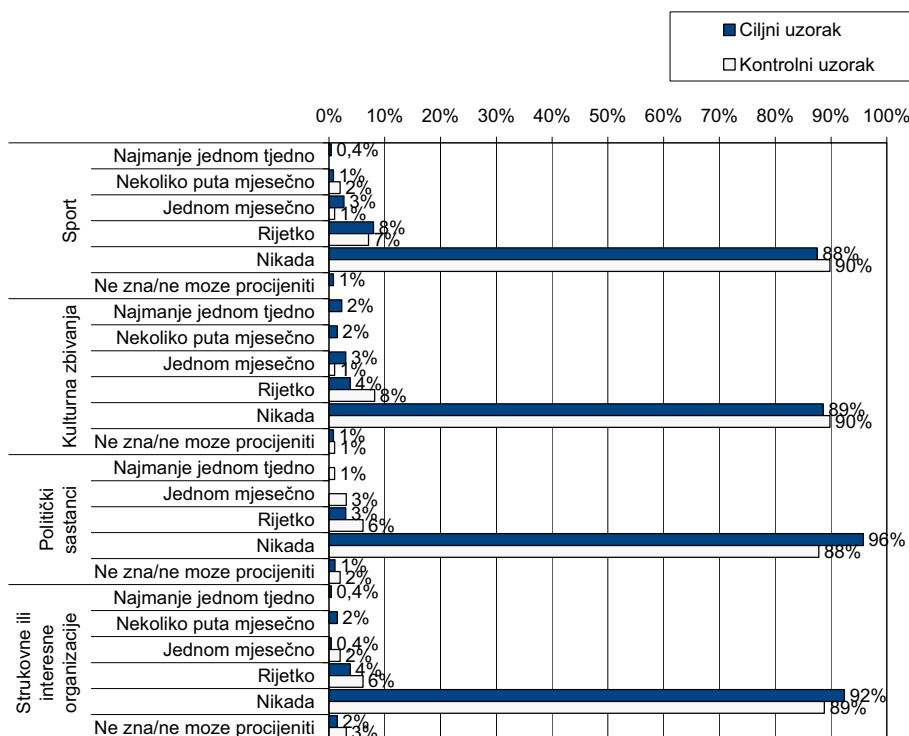
Slika 53. «Kada ne radite, jeste li uključeni i koliko često u neke od sljedećih društvenih aktivnosti?»

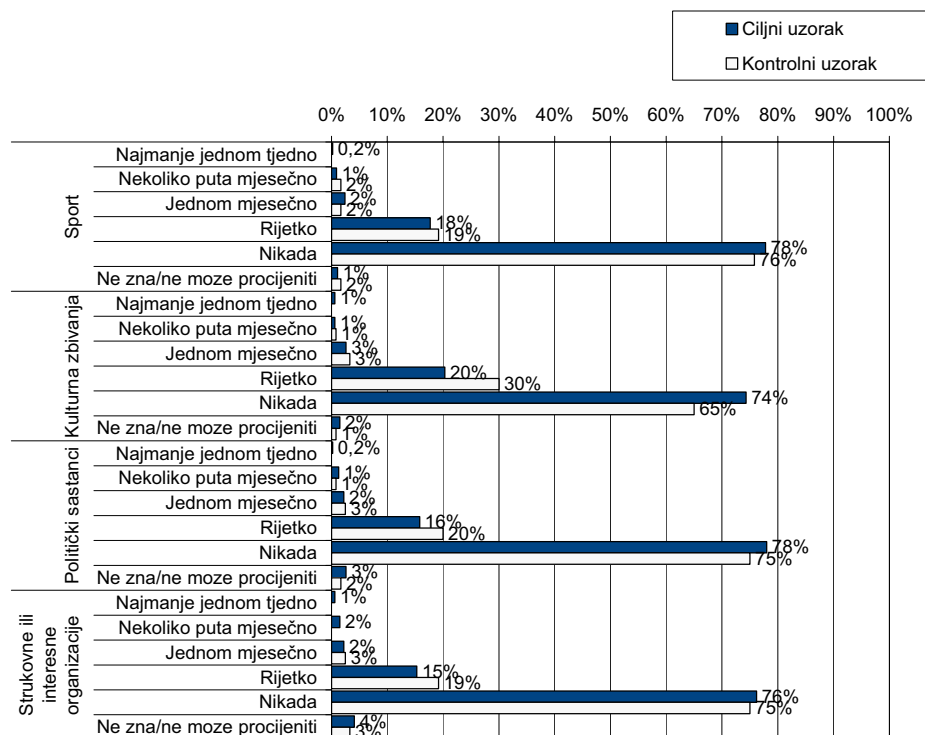
Slika 53.1. «Kada ne radite, jeste li uključeni i koliko često u neke od sljedećih društvenih aktivnosti?» – Bošnjaci

Slika 53.2. «Kada ne radite, jeste li uključeni i koliko često u neke od sljedećih društvenih aktivnosti?» – Hrvati

Slika 53.3. «Kada ne radite, jeste li uključeni i koliko često u neke od sljedećih društvenih aktivnosti?» – Srbi

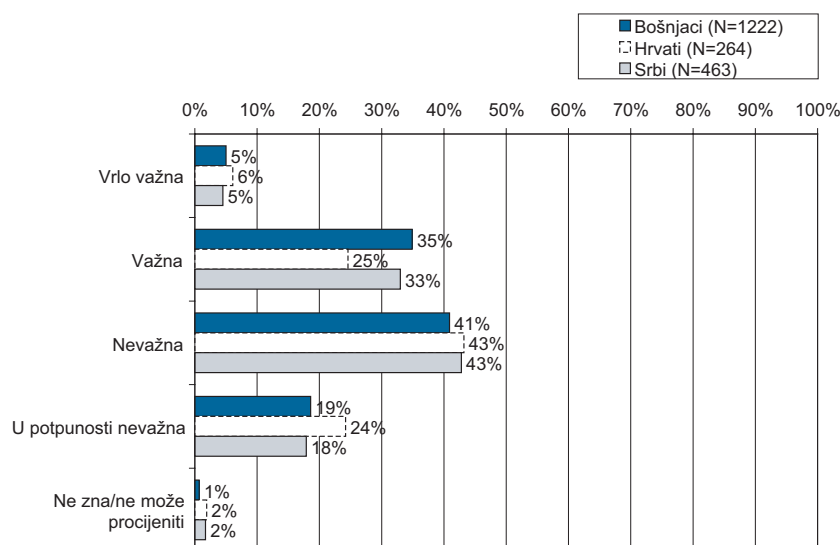

6.2.5 Politika

Zanimalo nas je koju važnost u životima ispitanika ima politika.

Rezultati su pokazali da je većini ispitanika svih triju nacionalnosti politika nevažna (taj odgovor daje 41% Bošnjaka, te po 43% ispitanika hrvatske te srpske nacionalnosti). No, ipak približno trećina ispitanika bošnjačke (35%) i srpske (33%) nacionalnosti te četvrtina ispitanika hrvatske nacionalnosti (25%) navodi da im je politika važna (Slika 54).

Slika 54. «Koliko je u Vašem životu važna politika?»

Tablica 18. «Koliko je u Vašem životu važna politika?» – Po demografiji

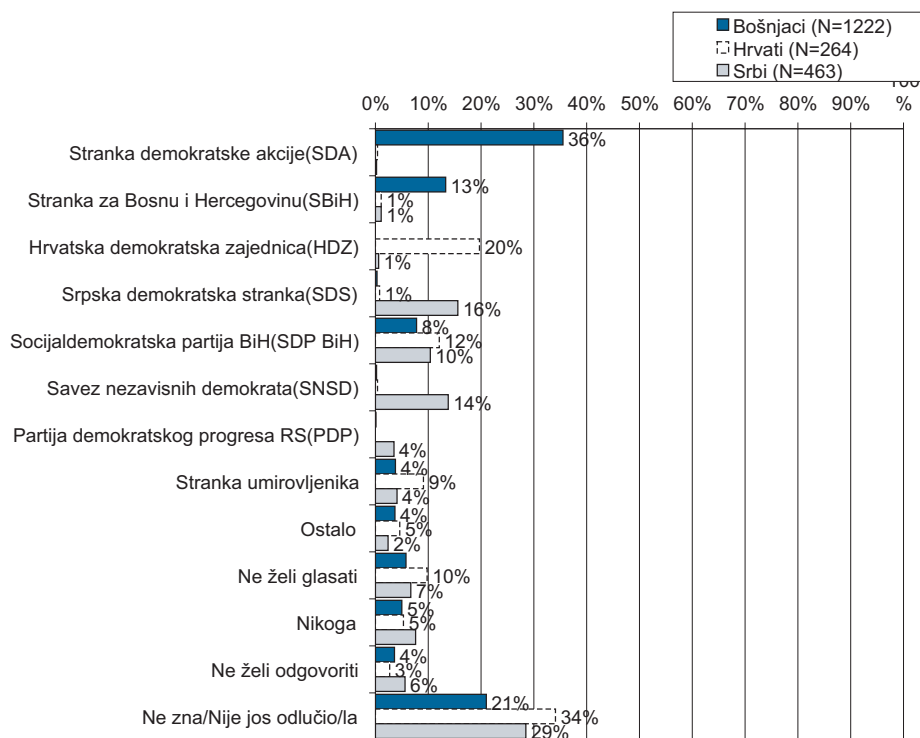
	Ukupno	U potpunosti nevažna	Nevažna	Važna	Vrlo važna	Total
Bošnjaci						
Muškarac	592	15%	36%	41%	7%	100%
Žena	622	22%	46%	29%	3%	100%
15 do 29 godina	40	28%	40%	33%		100%
30 do 44 godine	300	19%	40%	38%	3%	100%
45 do 54 godine	316	21%	46%	30%	4%	100%
55 do 64 godine	265	16%	42%	37%	5%	100%
65 do 74 godine	224	17%	34%	40%	9%	100%
75 +	69	20%	48%	26%	6%	100%
Osnovna škola	740	20%	43%	33%	4%	100%
Srednja škola	410	17%	40%	38%	6%	100%
Viša/ Visoka škola +	63	13%	30%	43%	14%	100%
Hrvati						
Muškarac	126	21%	42%	29%	9%	100%
Žena	133	29%	46%	22%	4%	100%
15 do 29 godina	2	50%		50%		100%
30 do 44 godine	25	28%	36%	32%	4%	100%
45 do 54 godine	42	31%	43%	21%	5%	100%
55 do 64 godine	71	28%	38%	23%	11%	100%
65 do 74 godine	91	16%	51%	29%	4%	100%
75 +	28	29%	50%	18%	4%	100%
Osnovna škola	107	22%	48%	29%	1%	100%
Srednja škola	116	28%	45%	20%	7%	100%
Viša/ Visoka škola +	36	19%	31%	31%	19%	100%
Srbi						
Muškarac	233	15%	38%	40%	6%	100%
Žena	222	21%	49%	27%	3%	100%
15 do 29 godina	6	17%	17%	50%	17%	100%
30 do 44 godine	68	10%	44%	40%	6%	100%
45 do 54 godine	95	16%	32%	47%	5%	100%
55 do 64 godine	115	22%	44%	31%	3%	100%
65 do 74 godine	132	19%	48%	27%	6%	100%
75 +	39	26%	56%	18%		100%
Osnovna škola	258	18%	51%	27%	5%	100%
Srednja škola	172	17%	35%	44%	4%	100%
Viša/ Visoka škola +	24	33%	25%	33%	8%	100%

Konačno, ispitanike smo pitali za koga bi glasali da se izbori održavaju danas.

Sudeći prema dobivenim rezultatima, od tzv. nacionalnih stranka, u svom nacionalnom korpusu najveću podršku ima SDA, za koju bi glasalo nešto više od trećine (36%) ispitanika bošnjačke nacionalnosti. Zatim slijedi Stranka za BiH za koju bi glasalo 13% ispitanika te SDP BiH koja bi dobila 8% glasova ispitanika bošnjačke nacionalnosti. Najveći broj ispitanika (20%) hrvatske nacionalnosti svoj glas dalo bi HDZ-u, zatim slijedi SDP BiH (12%) te stranka umirovljenika (9%). Kod ispitanika srpske nacionalnosti blagu prednost ima SDS (16%) nad SNSD (14%) dok je na trećem mjestu SDP BiH s 10% glasova. Uočljivo je da je relativno najviše neodlučnih među ispitanicima hrvatske nacionalnosti (34%), dok ih je kod ispitanika srpske nacionalnosti 29% a kod ispitanika bošnjačke nacionalnosti 21%.

No, valja imati na umu da se u ovom istraživanju radi o specifičnoj populaciji te da ovi rezultati ne odražavaju političko raspoloženje u cijeloj BiH.

Slika 55. «Da se izbori održavaju danas, za koga biste glasali?»

7 Budućnost u BiH

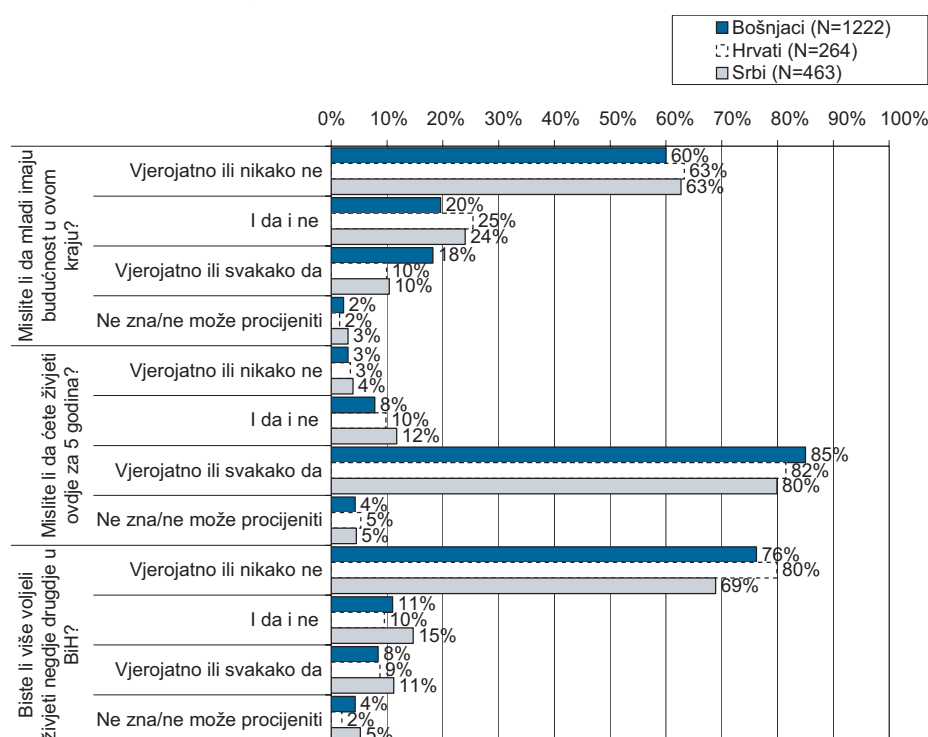
Ovim dijelom istraživanja obuhvaćena su, kako razmišljanja ispitanika o svojoj budućnosti tako i ispitivanje političkih stavova ispitanika koji se odnose na budućnost BiH. Rezultati su prikazani samo za ispitanike iz ciljnog uzorka i s obzirom na nacionalnost ispitanika.

7.1 Životne perspektive

Željeli smo ispitati kako ispitanici vide svoju neposrednu budućnost u kraju u kojem sada žive.

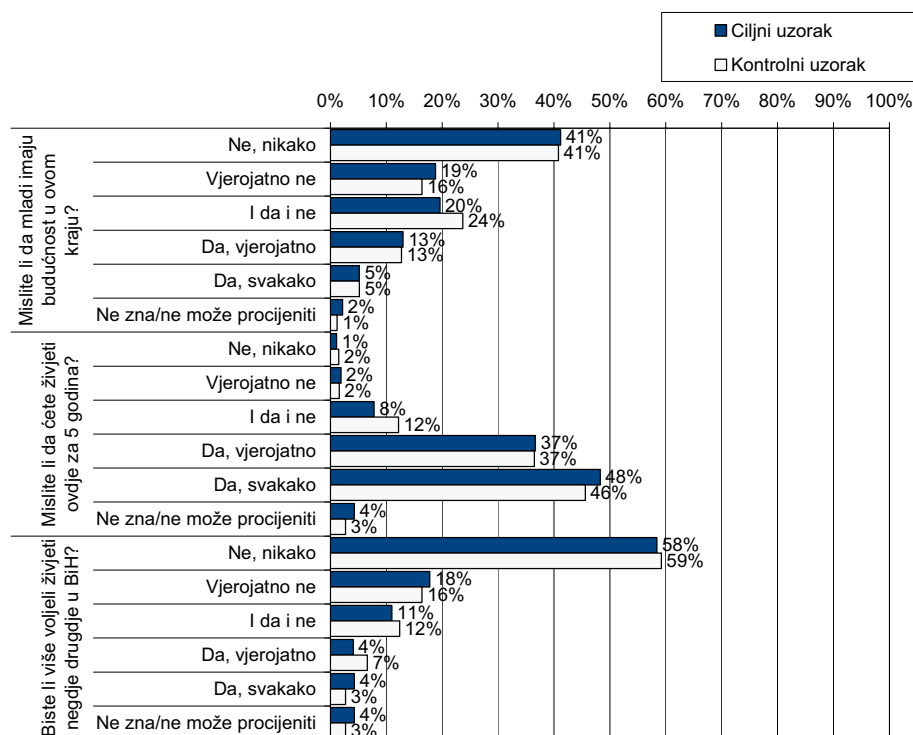
Uočljivo je da nema većih razlika u procjenama vezanim uz budući život između ispitanika različitih nacionalnosti.

Slika 56. «Kada razmišljate o budućnosti:»

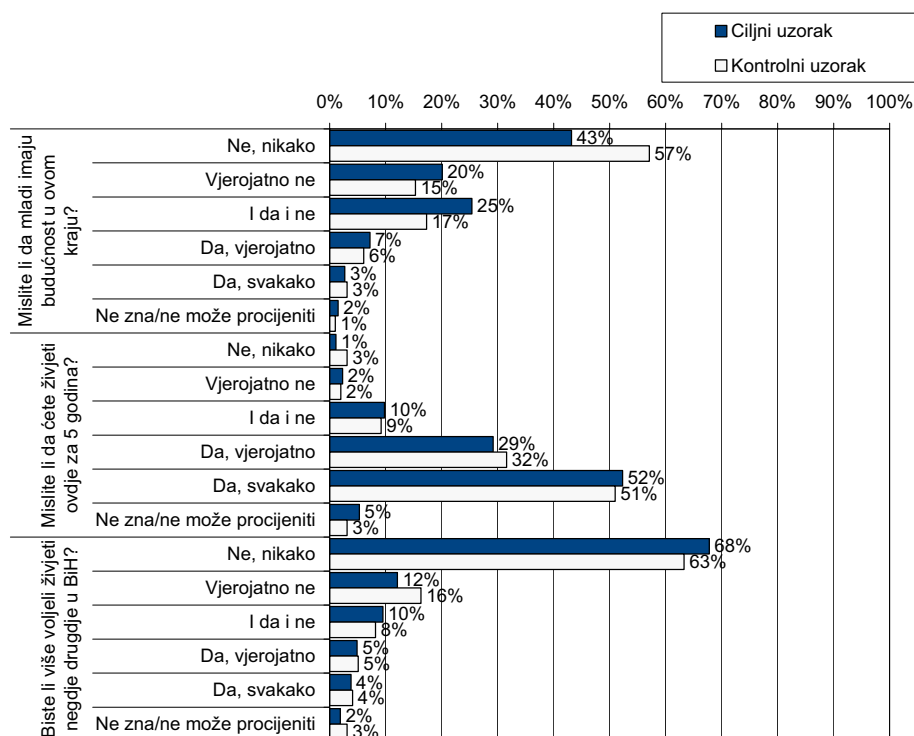

Međutim, iako većina ispitanika odgovara da će i za pet godina vjerojatno ili svakako živjeti tu gdje sada žive, te da (vjerojatno ili nikako) ne bi voljeli živjeti negdje drugdje u BiH, ne iskazuju optimizam kada je budućnost mladih pitanju. Naime, gotovo dvije trećine ispitanika smatra da mladi nemaju budućnost u njihovom kraju.

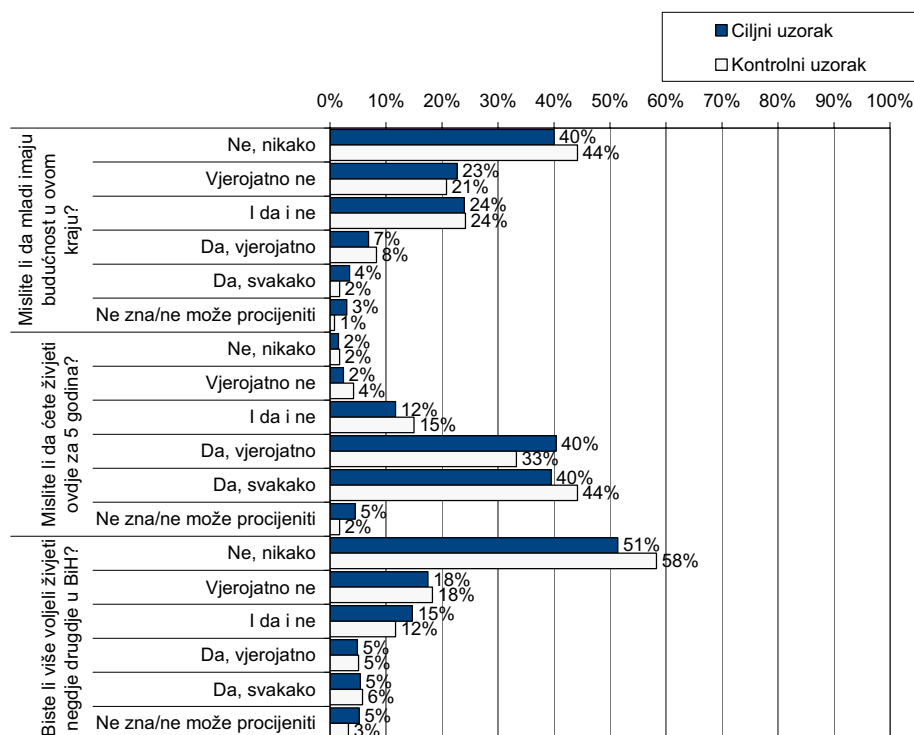
Slika 56.1. «Kada razmišljate o budućnosti:» – Bošnjaci

Slika 56.2. «Kada razmišljate o budućnosti:» – Hrvati

Slika 56.3. «Kada razmišljate o budućnosti:» – Srbi

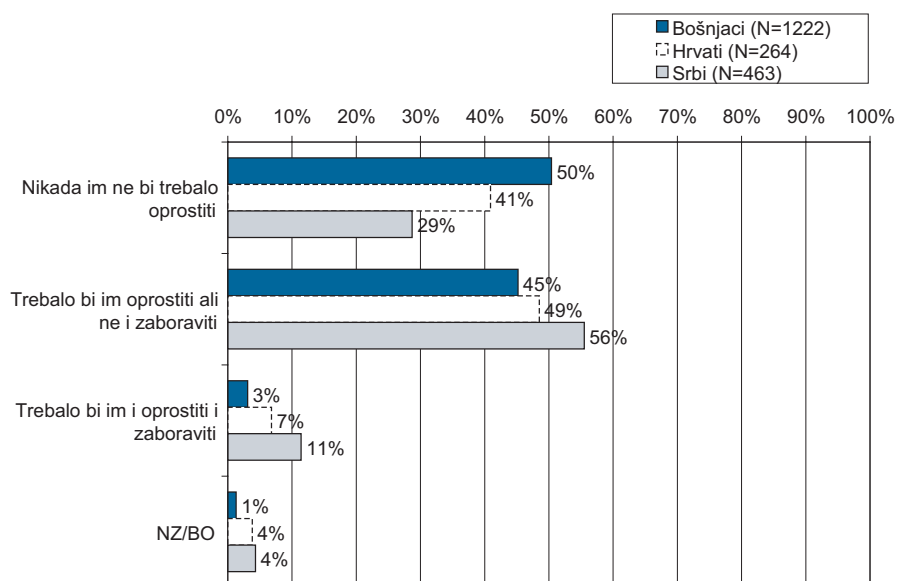

7.2 Odnosi među narodima BiH

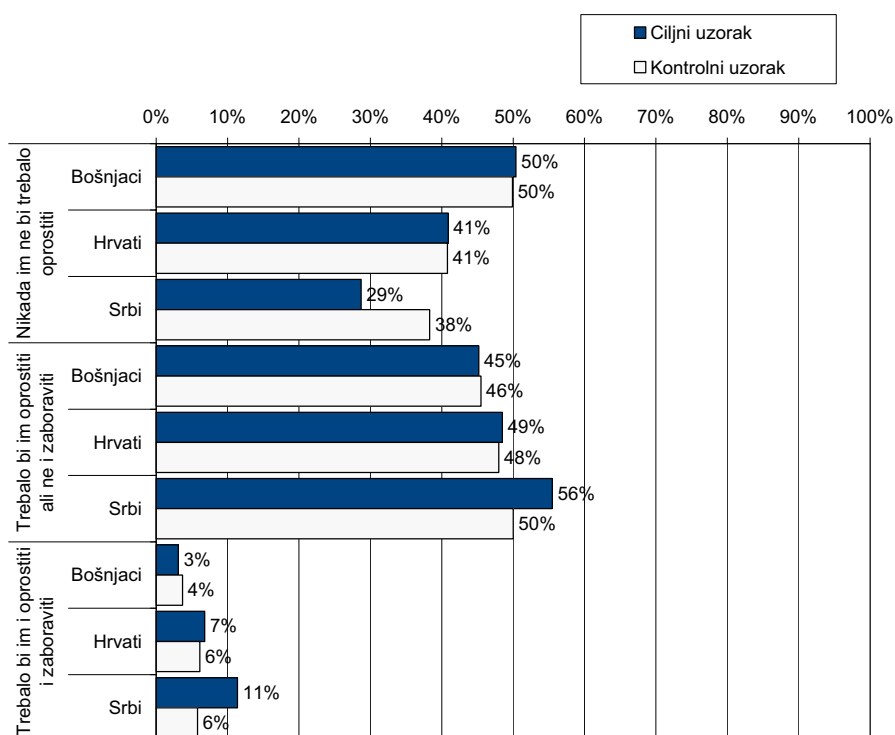
Kada su u pitanju predviđanja u vezi s međuetničkim odnosima u BiH u budućnosti, zanimala nas je spremnost na praštanje počiniteljima zločina kao i kakav stav ispitanici općenito imaju prema ICTY-u u Haagu.

Pokazalo se da polovina ispitanika bošnjačke nacionalnosti smatra da onima koji su mučili i ubijali pripadnike njihovog naroda nikada ne bi trebalo oprostiti, dok ih 45% smatra da bi im trebalo oprostiti ali ne i zaboraviti. Kod ispitanika hrvatske nacionalnosti nešto je veći broj onih koji smatra da bi im trebalo oprostiti ali ne i zaboraviti (49%) nego onih koji smatraju da im nikada ne bi trebalo oprostiti (41%). Ta razlika je još veća kod ispitanika srpske nacionalnosti među kojima 56% smatra da bi im trebalo oprostiti ali ne i zaboraviti dok ih 29% smatra da im nikada ne bi trebalo oprostiti.

Slika 57. «Mislite li da bi trebalo oprostiti onima koji su mučili i ubijali pripadnike Vašeg naroda?»

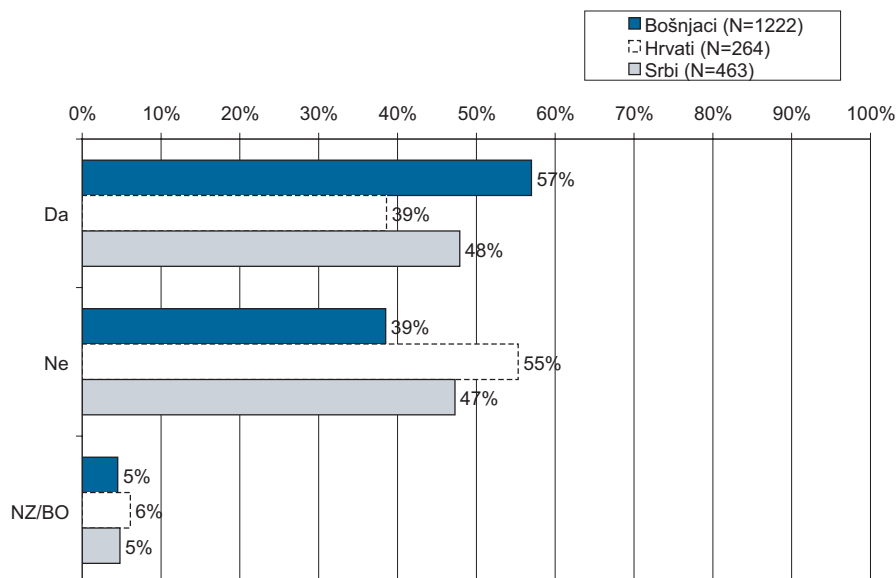

Slika 57.1. «Mislite li da bi trebalo oprostiti onima koji su mučili i ubijali pripadnike Vašeg naroda?»

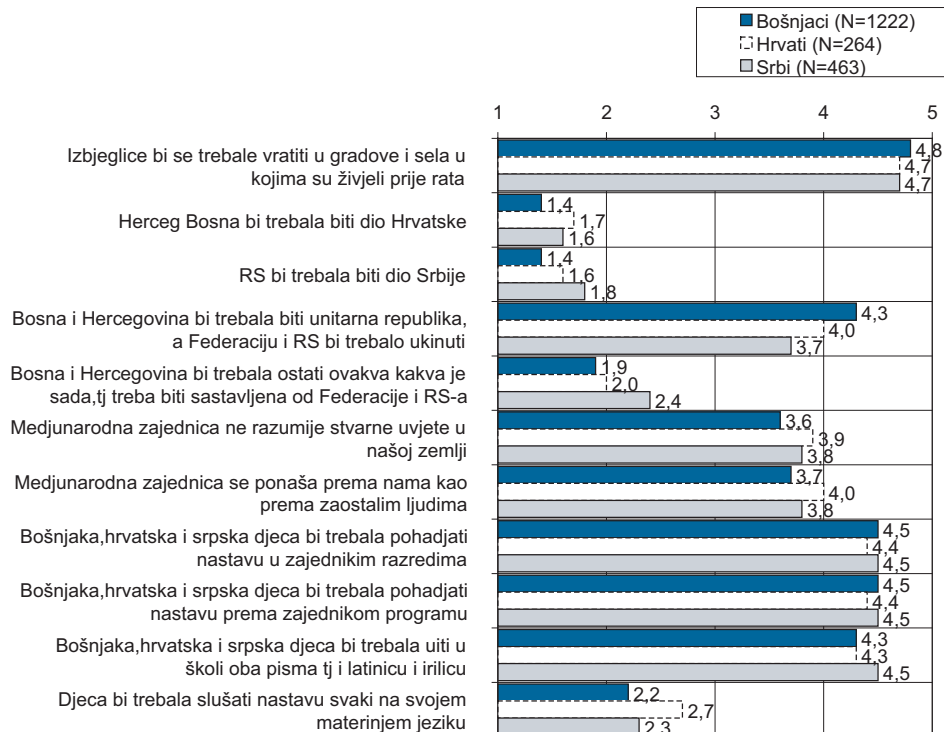
Što se tiče stava prema sudu u Haagu, pokazalo se da ga većina (57%) ispitanika bošnjačke nacionalnosti smatra pravednim, dok ga veći dio (55%) ispitanika hrvatske nacionalnosti smatra nepravednim. Stavovi ispitanika srpske nacionalnosti su podijeljeni, tako njih 48% smatra da je Haški sud pravedan, a 47% da nije.

Slika 58. «Mislite li da je Haaški sud za ratne zločine pravedan?»

Stavove o budućnosti Bosne i Hercegovine dodatno smo ispitali nizom tvrdnji s kojima su ispitanici trebali izraziti svoj stupanj slaganja ocjenama od jedan do pet. Na Slici 59. prikazani su prosječni rezultati, pri čemu brojka 1 označava najmanji stupanj slaganja (tj. «Uopće se ne slažem»), a brojka 5 označava najveći stupanj slaganja (tj. «U potpunosti se slažem»).

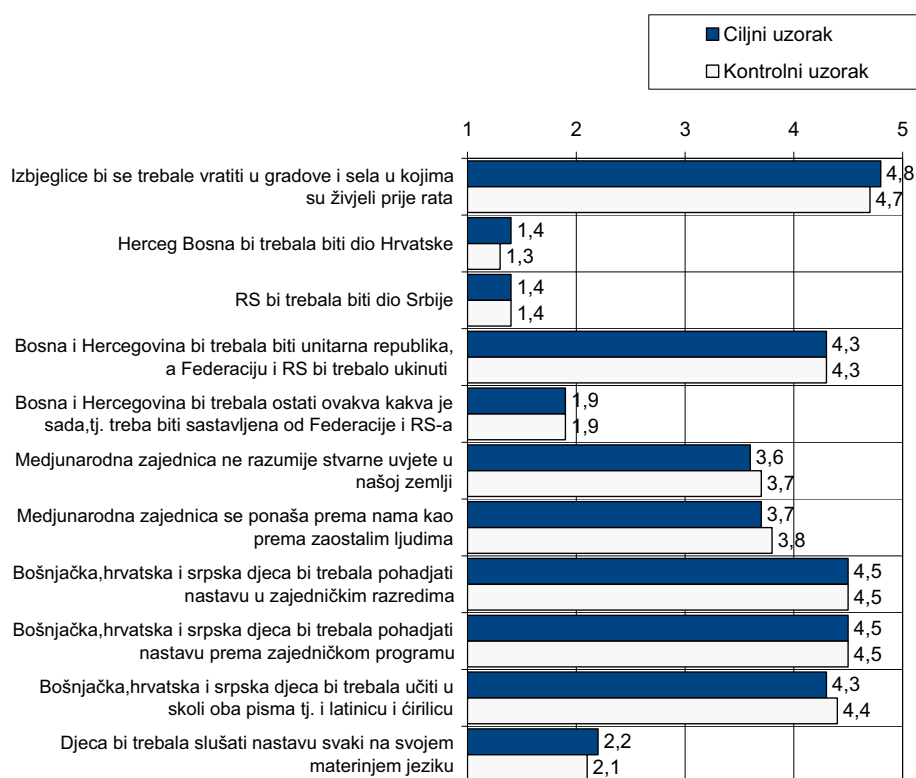
Slika 59. «Kakvo je Vaše mišljenje o budućnosti Bosne i Hercegovine? Izrazite svoj stupanj slaganja sa sljedećim tvrdnjama» – Prosječne procjene

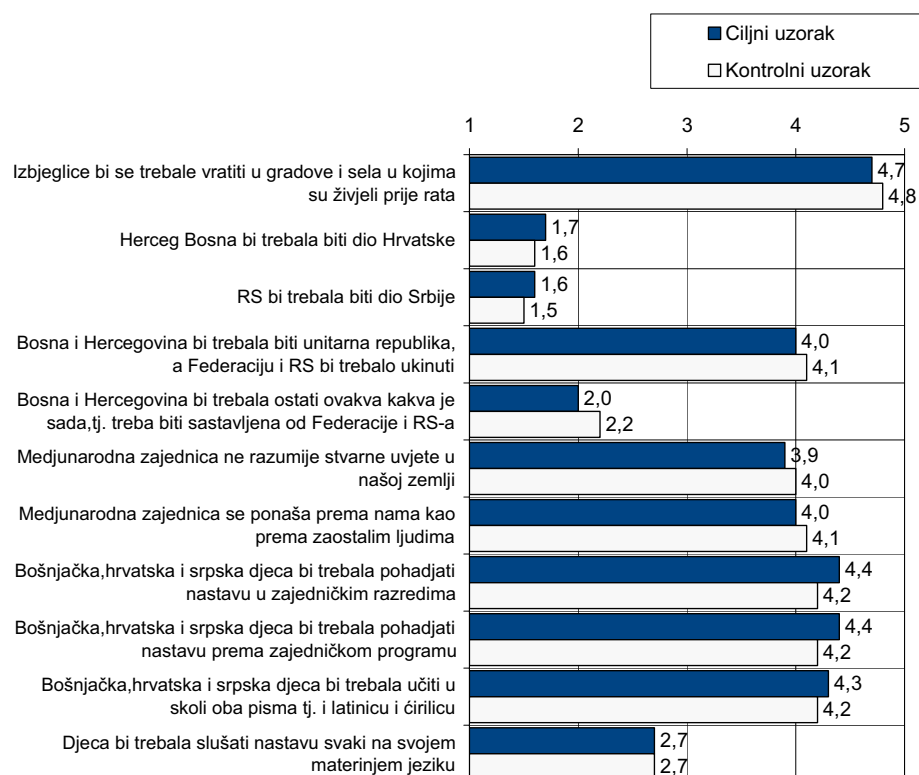
Općenito, može se reći da nema većih razlika između ispitanika različitih nacionalnosti po pitanju stavova o nekim aspektima budućeg života u BiH. Najveće podudaranje rezultata vidljivo je kod prihvatanja potrebe za povratkom izbjeglica (što je i razumljivo s obzirom da je većina ispitanika ciljnog uzorka i sama bila u progonstvu ili izbjeglištvu). Zatim, vidljivo je slaganje po pitanju školovanja djece u zajedničkim razredima, po zajedničkom programu te učenju oba pisma (tj. i latinice i ćirilice). Slaganje postoji i po pitanju percepcije odnosa međunarodne zajednice prema BiH i njenim građanima. Razlike su uočljive po pitanju nastave na materinjem jeziku za koju se u relativno većoj mjeri zalažu ispitanici hrvatske nacionalnosti.

Nadalje, razlike postoje i po pitanju sadašnjeg i budućeg državnog uređenja BiH. BiH kao unitarnu republiku (bez entiteta) u najvećoj mjeri podržavaju Bošnjaci ($M=4,3$), zatim Hrvati ($M=4,0$) te Srbi ($M=3,7$). Obrazac rezultata upravo je obrnut kod podrške postojećem uređenju BiH (Srbi $M=2,4$; Hrvati $M=2,0$; Bošnjaci $M=1,9$).

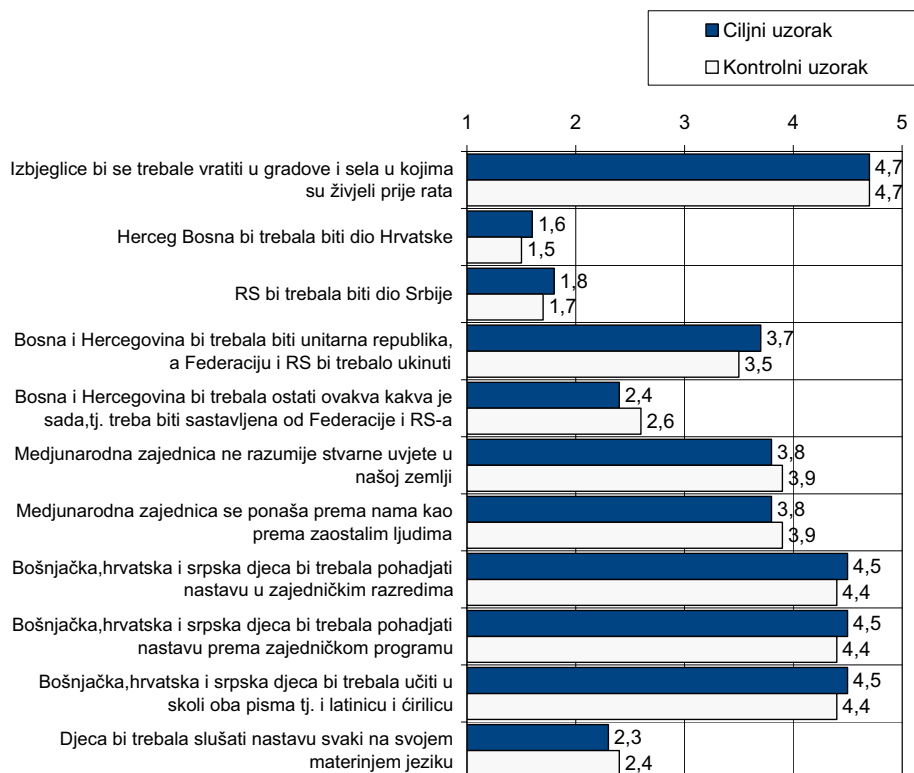
Slika 59.1. «Kakvo je Vaše mišljenje o budućnosti Bosne i Hercegovine? Izrazite svoj stupanj slaganja sa sljedećim tvrdnjama» – Prosječne procjene – Bošnjaci

**Slika 59.2. «Kakvo je Vaše mišljenje o budućnosti Bosne i Hercegovine?
Izrazite svoj stupanj slaganja sa sljedećim tvrdnjama» – Prosječne procjene – Hrvati**

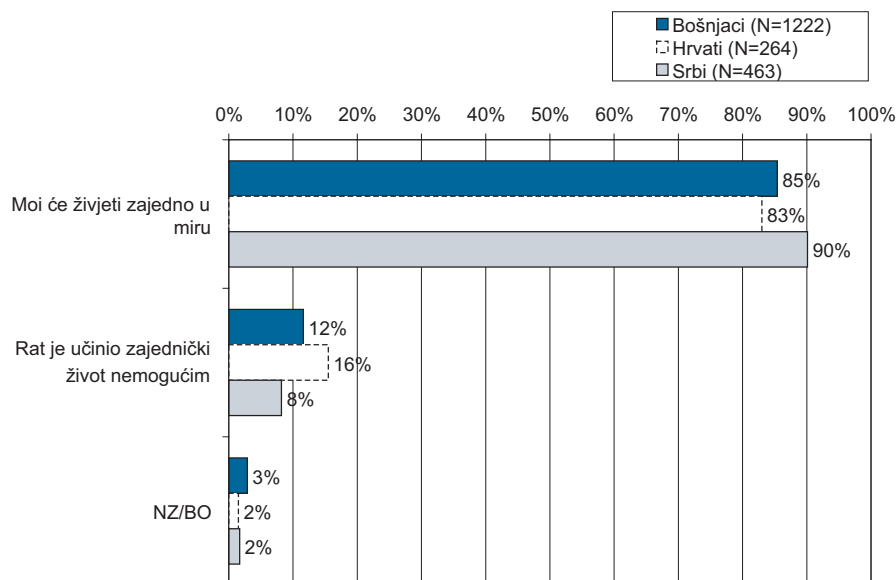
**Slika 59.3. «Kakvo je Vaše mišljenje o budućnosti Bosne i Hercegovine?
Izrazite svoj stupanj slaganja sa sljedećim tvrdnjama» – Prosječne procjene – Srbi**

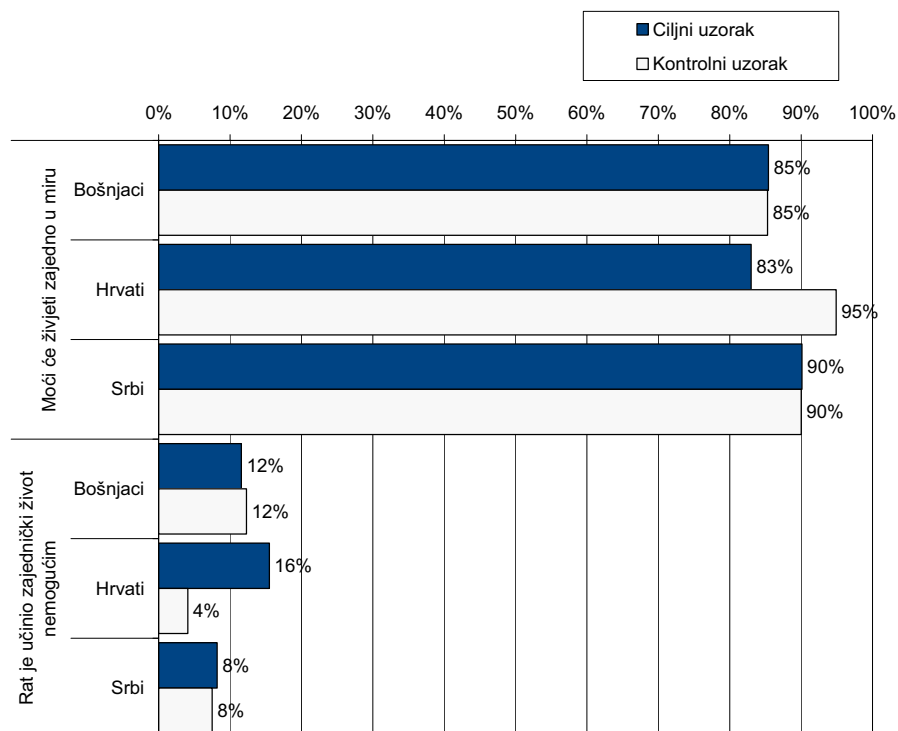
Za kraj, možemo reći da su ispitanici iskazali optimizam u vezi s mogućnošću budućeg mirnog suživota u BiH.

Tako većina ispitanika svih triju nacionalnosti smatra da će Bošnjaci, Hrvati i Srbi moći živjeti u miru. Takav stav iskazalo je 90% ispitanika srpske, 85% ispitanika bošnjačke te 83% ispitanika hrvatske nacionalnosti.

Slika 60. «Vjerujete li da će Bošnjaci, Hrvati i Srbi moći živjeti u miru, ili mislite da je šteta učinjena ratom učinila zajednički život zauvijek nemogućim?»

Slika 60.1. «Vjerujete li da će Bošnjaci, Hrvati i Srbi moći živjeti u miru, ili mislite da je šteta učinjena ratom učinila zajednički život zauvijek nemogućim?»

Zaključak

Većina ispitanika u oba uzorka navodi da bi se vjerojatno ili svakako vratili (76% ciljani, 89% kontrolni uzorak) i da nisu dobili financijsku pomoć. No, u ciljnom uzorku je veći broj onih koji navode da se bez financijske pomoći najvjerojatnije ne bi vratili (24% naprama 9% u kontrolnom uzorku), što upućuje na zaključak da je financijska pomoć Sida-e ipak djelovala kao poticaj na povratak. Na općenito pozitivan utjecaj financijske pomoći na povratak posredno upućuje i podatak da bi samo manji dio ispitanika u oba uzorka (19% u ciljnom, 15% u kontrolnom uzorku) otišao živjeti negdje drugdje da im je i tamo bila ponuđena financijska pomoć.

Među onim ispitanicima koji su naveli da su primili neku međunarodnu pomoć nakon rata, u ciljnom uzorku 32% ispitanika navodi da je primilo pomoć u obnovi/izgradnji kuće od CRI-a, 29% od Luteranske svjetske federacije, 24% od švicarskog Caritasa te 12% SRSA-e. U kontrolnom uzorku su se od organizacija koje su davale pomoć u obnovi/izgradnji kuća nešto više pojavljivali Caritas (12%), te EDA (11%) i UNHCR (10%).

Primanje poljoprivredne pomoći (među onim ispitanicima koji su naveli da su primili neku međunarodnu pomoć) navodi 18% ispitanika ciljnog i 8% ispitanika kontrolnog uzorka. U oba slučaja, na pitanje od koga su tu poljoprivrednu pomoć dobili, najčešći je općenit odgovor «Od Švedana».

Vrlo mali broj ispitanika navodi da je dobio mikro-kredite (približno 2% u ciljnom, dok u kontrolnom uzorku nitko ne navodi takav oblik pomoći).

U kontrolnom uzorku gotovo trećina ispitanika (njih 31%) navodi da nije dobilo nikakvu informaciju o pomoći. Uzevši u obzir činjenicu da većina ispitanika kontrolnog uzorka nisu bili primatelji međunarodne pomoći, ovakvi rezultati upućuju na zaključak da je upravo (ne)informiranost o programima međunarodne pomoći kod ovih ispitanika mogao biti jedan od razloga zašto pomoć nisu primili.

Pretpostavka da su oni ispitanici koji su naveli da su im jasni principi raspodjele pomoći i samu raspodjelu percipirali kao pravedniju i obrnuto, da su oni koji su naveli da im nisu jasni principi vjerojatno i raspodjelu percipirali kao nepravedniju, potvrđena je u oba uzorka.

Na temelju rezultata ovog istraživanja može se zaključiti da ispitanici iz ciljnog uzorka (ili drugim riječima, primatelji pomoći) doživljavaju raspodjelu međunarodne pomoći relativno pravednijom nego što to čine ispitanici kontrolnog uzorka. Također, njihove procjene primjerenosti i kvalitete organizacije međunarodne pomoći bile su više nego one ispitanika iz kontrolnog uzorka.

Na pitanje o tome koji način pružanja pomoći smatraju najboljim, za većinu ispitanika u oba uzorka (50% ciljani, 38% kontrolni uzorak) najbolji način je da organizacija koja pruža pomoć ujedno i obnovi/izgradi kuću. Ispitanici oba uzorka slažu se i oko najmanje poželjnog oblika pomoći, a to je da primatelj pomoći sam obnovi/izgradi kuću (10% ciljani, 9% kontrolni uzorak).

Ovaj nalaz upućuje na zaključak da je model dodjeljivanja pomoći kakav je primjenjivala Sida bio najmanje prijeljiv oblik pomoći.

Ispitanici u oba uzorka različite aspekte ekonomske situacije svoje obitelji procjenjuju prilično loše. Stoga se općenito može pretpostaviti da sama činjenica dodjeljivanja pomoći od strane Sida-e nije značajno utjecala na poboljšanje općih ekonomskih prilika kućanstva ali je vjerojatno značajnije utjecala na odluku o povratku.

UTV Working Papers

- 2001:1 How effective is ODA in Vietnam?
Gösta Edgren
- 2001:2 Incentives for Ownership
True Schedvin, Gun Eriksson Skoog
- 2001:3 Contracted-financed Technical Assistance (KTS)
True Schedvin
- 2001:4 The Quality of Counterpart Reports: an assessment of quarterly and
annual reports from four bilateral programmes in Tanzania 1997–1999
Göran Schill
- 2001:5 Evaluating External Assistance to the Western Balkans
– with Special Emphasis on Bosnia and Herzegovina: A Preparatory study
Bo Sedin
- 2002:1 Mainstreaming Gender Equality:
Sida's support for promotion of gender equality in partner countries:
Inception Report
Britha Mikkelsen, Team leader, Ted Freeman, Bonnie Keller, et al
- 2002:2 Approach to Private Sector Development in the EEOA Programme, Zambia
Stephen Goss, Roger Blech, Guy Scott, Christopher Mufwambi
- 2004:1 Evaluation of Integrated Area Programmes in Bosnia-Herzegovina
– a Report from an Evaluation Workshop
Joakim Molander, Maria Elena Wulff, E. Anders Eriksson, Jonas Bergström,
Katica Hajrulahovic, Tale Kvalvaag
- 2004:2 Integrating Gender Equality into Development Co-operation – Drawing Lessons
from the Recent Evaluations by Sida and the European Commission:
Joint Seminar, Brussels, November 2003
Mary Braithwaite, Britha Mikkelsen, et al
- 2004:3 Development of Swedish General Budget Support 1990–2003
Lorena Acevedo Nares, Martin Christensen
- 2004:4 Effects of Budget Support – A Discussion of Early Evidences
Maria Nilsson
- 2005:1 The Impact of Aid for Reconstruction of Homes in Bosnia and Herzegovina
Dragan Bagić, Dejan Dedić

ŠVEDSKA MEĐUNARODNA AGENCIJA ZA RAZVOJ I SURADNJU
S-105 25 Stokholm, Švedska
Tel: +46 (0)8-698 50 00. Fax: +46 (0)8-20 88 64
E-mail: sida@sida.se Homepage: <http://www.sida.se>